

IKIMYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

DOMINYKAS BAGDONAS

MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS IŠTEKLIŲ APSAUGOS IR
VALDYMO VERTINIMAS LIETUVOJE.

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas

doc. dr. P. Mierauskas

VILNIUS, 2014

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

**MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS IŠTEKLIŲ APSAUGOS IR VALDYMO
VERTINIMAS LIETUVOJE.**

Aplinkos apsaugos politikos ir administravimo programos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621L22005

Vadovas

_____ doc. dr. Pranas Mierauskas

2014.

Recenzentas

2014 .

Atliko _____

stud. D. Bagdonas

2014.

VILNIUS

2014

Turinys

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	4
IVADAS.....	5
1. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMO IR APSAUGOS BŪDAI.....	8
1.1 Medžioklės išteklių naudojimo apžvalga	8
1.2 Medžioklės išteklių apsaugos charakterizavimas	9
1.3 Leidžiamų medžioklės būdų apžvalga	14
1.4 Draudžiamų veiklų medžioklės metu apžvalga	15
1.5 Medžioklės licencijavimo charakterizavimas	18
1.6 Žvejybos išteklių naudojimo charakterizavimas	18
1.7 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos verslinės žvejybos sektoriuje apžvalga.....	21
1.8 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos mėgėjiškos žvejybos sektoriuje charakterizavimas	24
1.9 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos specialiosios žvejybos sektoriuje apžvalga	27
2. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS REGULIAVIMAS TEISĖS AKTAIS	29
2.1 Medžioklės reguliavimo charakterizavimas	29
2.2 Lietuvos medžiotojų sąvado apžvalga.....	31
2.3 Žvejybos reguliavimo apžvalga.....	32
3. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS VALDYMO SISTEMOS CHARAKTERIZAVIMAS LIETUVOJE.	35
3.1 Medžioklės valdymo sistemos charakterizavimas Lietuvoje	35
3.2 Žvejybos valdymo sistemos apžvalga Lietuvoje	38
3.3 Žūklės išteklių tyrimų charakterizavimas.....	39
4. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS VALDYMO EFEKTYVUMO VERTINIMAS.	43
4.1 Žūklės ir medžioklės pažeidimų analizė	43
4.2 Medžioklės ir žvejybos valdymo efektyvumo vertinimas pagal visuomenės apklausos duomenis ...	47
4.3 Vertinimas remiantis stiprybių, silpnybių, grėsmių, galimybių analize (SSGG).....	72
IŠVADOS	74
REKOMENDACIJOS	76
LITERATŪROS SĄRAŠAS	77
SANTRAUKA	80
SUMMARY	81

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav. Medžioklės ir žvejybos išteklių naudojimo pažeidimai
- 2 pav. Nusizengimų dinamika pagal administracinės teisės pažeidimų kodekso straipsnius
- 3. pav. Apklaustųjų lytis
- 4. pav. Veiklos pasiskirstymas
- 5 pav. Apklaustųjų asmenų amžius
- 6 pav. Veiklos pasiskirstymas
- 7 pav. Respondentų išsilavinimas
- 8 pav. Žvejybos dažnumas
- 9 pav. Medžioklės dažnumas
- 10 pav. Domėjimasis teisės aktais
- 11 pav. Naudojimasis „Alis“ sistema
- 12 pav. Išteklių valdymo vertinimas
- 13 pav. Baudų dydžių vertinimas
- 14. pav. Ar didinamos baudos sumažintų pažeidimų kiekį
- 15. pav. Efektyvūs kovos būdai
- 16. pav. susipažinimas su žvejyba ir medžiokle saugomose teritorijose
- 17 pav. Žvejus ir medžiotojus vienijanti institucija
- 18 pav. Regionų populiarumas žvejyboje ir medžioklėje
- 19 pav. Priklausymo klubams pasiskirstymas
- 20 pav. Požiūris į žvejybos leidimų kainas
- 21 pav. Respondentų patikrinimas žvejybos ar medžioklės metu
- 22 pav. Patikrinimų dažnumas
- 23 pav. Nuobaudos už pažeidimus
- 24 pav. Taisyklių pažeidimai
- 25 pav. Pažeidimų dažnumas
- 26 pav. Susidūrimas su brakonieriaivimu
- 27 pav. Veiksmai susidūrus su brakonieriaivimu

IVADAS

Svarbiausius su gyvąja gamta susijusius išteklius sudaro įvairios augalijos ir gyvūnijos rūšys, jų populiacijos ir ekosistemų įvairovė. Gyvosios gamtos ištekliai žmogui suteikia maistą, drabužius, būstą ir kraštovaizdį. Natūralios žemės, miškų, upių, ežerų, pelkių ir jūrų ekosistemos teikia prieglobstį visoms gyvybės formoms. Gamtinė aplinka yra dinamiška, kitimus lemia įvairūs gamtoje vykstantys procesai, kuriems būdinga tam tikra raida. Bendras gamtos raidos tarpsnis skaičiuojamas šimtmečiais, bet daugelis (biologinių) gamtos vertybių liko nepakitusios, tokios, kokios jos buvo jau gilioje senovėje. Paskutiniai šimtmečiai žmogaus veikla pasidarė ypač intensyvi, kuri įtakojo natūralių gamtos procesų sutrikdymo balansą. Intensyvus gamtos išteklių eksploatavimas, pramonės, žemės ūkio vystymas ir kita veikla sukėlė kritinę situaciją. Tai pagrindinė problema dėl kurios pradėjo sparčiai nykti kai kurie, gyvūnai bei jų bendrijos šie procesai įtakojo būtinybę saugoti gamtą leidžiant papildomus ir griežtesnius teisės aktus.

Gamtos apsaugos politika yra viena iš Europos sąjungos valstybių narių nacionalinės aplinkos apsaugos valdymo politikos dalių. Visos valstybės narės sukūrė programas, tausoti gamtinius išteklius, saugoti laukinės faunos įvairovę ir jos buveines.

Medžioklė ir žūklė tai vienos iš populiariausių laisvalaikio praleidimo formų pasaulyje, taip pat ir Lietuvoje. Šie poilsio ir pramogų būdai prieinami įvairių socialinių sluoksnių, lyties ir išsilavinimo žmonėms. Tiek žūklė, tiek medžioklė leidžia patenkinti per tūkstančius metų likusius žmoguje medžiotojo instinktus ir suteikia puikias galimybes pažinti žmogų supančią aplinką. Racionalus mėgėjiškos žūklės ir medžioklės valdymas yra vienas iš geriausių darnaus vystymosi pavyzdžių, kadangi tai gali stipriai kompleksiskai veikti socialinį sektorių, aplinkosaugą ir ekonomiką.

Tačiau būtina suprasti, kad medžioklės ir žūklės raida stipriai veikia aplinką ir prastas jos planavimas bei administravimas gali stipriai pakenkti žuvų bei medžiojamosios gyvūnijos bendrijoms ir populiacijoms. Žvejų bei medžiotojų skaitlingumas paliečia ne tik gyvūnus, kaip veiklos objektą, bet ir buveinių gamtinę aplinką, vandens telkinių krantus, augmeniją, miško paklotę ir t.t. Tai reikalauja gerai apgalvoto strateginio, nuoseklaus ir kompleksinio visų gamtos išteklių valdymo, susijusių su žvejyba ir medžiokle.

Per pastaruosius dešimt metų Lietuvoje buvo atlikti nedideli kiekiai žūklės ir medžioklės sektoriaus studijų. Nors darbuose buvo sukaupta nemažai duomenų apie žūklės ir medžioklės išteklių gausą ir gyvūnijos populiaciją Lietuvoje. Tačiau darbuose mažai nagrinėjamos žūklės ir medžioklės kompleksinio valstybinio valdymo problemos. Lietuvoje tiek medžiotojų, tiek mėškeriootojų apklausos praktiškai nėra atliekamos atsižvelgiant į klausimus, ką būtent jie mano apie gyvūnijos išteklių valdymą

Lietuvoje. Europos sąjungoje, kaip ir kitose išsivysčiusiose pasaulio valstybėse, akcentuojamas suinteresuotų asmenų dalyvavimas tiesioginiame išteklių valdyme. Tai vienas iš efektyvių valdymo mechanizmų todėl ir Lietuvoje turi būti paisoma ir atsižvelgiama į meškeriojų ir medžiotojų nuomones bei siūlymus.

Temos aktualumas ir problema

Lietuvoje žvejai ir medžiotojai paliekami likimo valiai, sugebama tik žiniasklaidos priemonėse eskaluoti apie kontrolės ir baudų didinimą, mojuoti skaičiais, kaip pažeidimų gausa mažėja arba didėja, tačiau aktyvių veiksmų nesiimama. Trūksta informacijos apie žvejų ir medžiotojų organizacijų veiklą ir tokių organizacijų kūrimąsi. Kiekvienam žvejui pastebimas žūklės išteklių sumažėjimas vandens telkiniuose ir vandens telkinių būklės akivaizdus prastėjimas. Pastaruoju metu labai retai girdima apie vandens telkinių įžuvinimą. Nemaža problema yra surinktų pinigų už žvejybos ir medžioklės bilietus bei leidimus panaudojimas; šioje srityje trūksta skaidrumo, bei informacijos kaip šie pinigai panaudojami. Viešai skelbiama, kad pinigai surinkti už medžioklės ir žvejybos bilietus panaudojami vandens telkinių įžuvinimui ir priežiūrai, miškų ir medžiojamųjų gyvūnų priežiūrai ir tyrimams. Tačiau aiškios valstybinės ataskaitos už šiuos darbus yra sunkiai prieinamos viešojoje erdvėje. Ko pasekoje kyla klausimas dėl lėšų paskirstymo ir jų panaudojimo skaidrumo.

Nemaža problema susijusi su medžioklės plotų paskirstymu ir medžiokle juose. Jau beveik aštuonerius metus bandoma pakeisti medžioklės įstatymą, kuris pagal konstitucinio teismo išvadą prieštarauja Lietuvos konstitucijai. Čia susiduria medžiotojų ir miškų savininkų interesai, kuomet miškų savininkai nori turėti didesnes teises susijusias su medžioklės plotais, kuriuose yra jų miško ūkio paskirties žemė. Jau keli metai niekaip neprieinama kompromiso, įstatymų leidžiamoji valdžia nesugeba sureguliuoti mažiau populiarių sprendimų.

Tokie veiksmai priverčia daryti prielaidas, kad tiek žūklės, medžioklės ir apskritai visa aplinkosaugos sistema gyvena vają laikotarpiu. Siekiant išvengti vienos ar kitos grėsmės, neapskaičiuotai visos pastangos dedamos tik tai grėsmei pašalinti, tačiau adekvačiai užmirštama apie kitas veiklos sritis. Taip pat iš šiuo metu vykdomos politikos aplinkosauginiais klausimais matomi dideli populistiniai sprendimai kitose srityse, paliekant mažiau pelningesnes ar išplėtotas sritis likimo valiai, kai medžioklės ir žūklės tyrimams ir valdymui neskiriamas reikalingas dėmesys.

Darbo tikslas - išanalizuoti ir įvertinti medžioklės ir žvejybos išteklių apsaugą ir valdymą.

Siekiant tinkamai įgyvendinti darbo tikslą, nustatyti pagrindiniai šio darbo **uždaviniai**:

1. Apžvelgti medžioklės ir žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos būdus ir priemones
2. Išnagrinėti medžioklės ir žvejybos reguliavimo teisės aktus

3. Charakterizuoti medžioklės ir žvejybos valdymo sistemą Lietuvoje.
4. Įvertinti medžioklės ir žvejybos valdymo efektyvumą.

Darbo hipotezė - Medžioklės ir žvejybos išteklių valdymas yra neefektyvus.

Tyrimo objektas – Medžioklės ir žvejybos išteklių valdymas.

Tyrimo metodai:

- Tiriant medžioklės ir žvejybos išteklių naudojimo, apsaugos būdus bei reguliavimo ir valdymo sistemą bus naudojami mokslinės ir metodinės literatūros analizės metodai bei teisės aktų ir dokumentų analizė.
- Strateginės analizės SSGG metodas bus taikomas siekiant įvertinti žūklės ir medžioklės išteklių apsaugos būdus ir proceso valdymo vertinimą stiprybes, silpnybes, galimybes bei grėsmes.
- Vertinant žvejybos ir medžioklės valdymo efektyvumą naudojamas kiekybinis tyrimo metodas žvejų ir medžiotojų anketavimas.

1. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMO IR APSAUGOS BŪDAI.

1.1 Medžioklės išteklių naudojimo apžvalga

Archeologiniai radiniai parodo, kad neolito laikotarpiu, jau 5-2 tūkstantmetyje prieš Kristų, vienas iš dominuojančių baltų genčių verslų, maisto šaltinių kurios gyveno dabartinėje Lietuvos teritorijoje buvo medžioklė. Archeologinių tyrimų radiniuose kurie yra išlikę iš to metų periodo net 90 proc. Buvo laukinių gyvūnų kaulai ir osteologinės medžiagos. „Vėliau medžiojamų gyvūnų kaulų kiekis tolygiai mažėjo, o naminių gyvūnų - didėjo ir 200-300 m. po Kristaus gimimo medžiojamieji gyvūnai jau sudarė tik apie ketvirtadalį. Tačiau ir tai yra dar labai daug, juo labiau, kad prekybiniuose mainuose žvėrių kailiai tebeturėjo svarbiausią reikšmę“. (A. Brukas 2009m. <http://www.lmzd.lt/lt/medziokle/medziokles-istorija/>) Taigi medžioklė buvo terpė, kurioje plito visa to meto materialinė bei dvasinė kultūra ir gyvensena. Šiuolaikinė medžioklės etika, kultūra ėmė formotis tik prieš kelis šimtus metų - riterių laikais. Medžioklės kultūrai didelės įtakos turėjo imtos rengti hubertinės medžioklės, šventės, kurios tęsdavosi kelias dienas ar net kelias savaites. Jos būdavo švenčiamos su „medžioklės malonumais ir kitomis linksmybėmis". Šiose medžioklėse buvo propaguojama meilė gyvūnams, gyvūnijos apsauga, humanizmas medžioklėje. Tai pamažu padėjo susiformuoti gražioms tradicijoms, nerašytam medžiotojų garbės kodeksui. Mus pasiekė daugmaž tuo metu surašytos būtinos tikro medžiotojo savybės. (A. Brukas 2009m. <http://www.lmzd.lt/lt/medziokle/medziokles-istorija/>) Pasak A. Bruko „medžiotojas privalėjo būti dievobaimingas, turėjo gerai matyti, turėti puikią klausą, stiprų balsą, taisyklingą kvėpavimą, sveikus ir lygius dantis, nepriekaištingą laikyseną, greitas kojas, būti užsigrūdinęs, budrus, ištvermingas, punctualus, sąžiningas, neplepus, privalo protingai samprotauti, būti meilus su šunimis, gerai prižiūrėti ir tvarkingai laikyti savo ginklus, nedrįsti pavyduliauti, girtuokliauti“ . (A. Brukas 2009m. <http://www.lmzd.lt/lt/medziokle/medziokles-istorija/>)

Lietuvoje hubertinių medžioklių tradicija palyginti jauna, ji siekia tik aštuonioliktą amžių. Į mūsų kraštą, tuomet vieną Lietuvos ir Lenkijos valstybę, šią tradiciją atvežė iš Saksonijos rinkti karaliai.

Medžioklėje iš vienos pusės stovi ginkluotas medžiotojas (dabar tie jo ginklai nuolat tobulėja, tampa efektyvesni, aprūpinti optika, tiksliais taikymo prietaisais), iš kitos pusės - žvėris. Žvėriui išsigelbėti padeda tik jutimo organai ir gebėjimas greitai pabėgti. Ir niekam nekilo abejonių nei anksčiau, juo labiau nekyla dabar, kas iš jų pranašesnis. (A. Brukas 2009m. <http://www.lmzd.lt/lt/medziokle/medziokles-istorija/>)

Tad pirmosios etikos nuostatos iš esmės „reguliuo“ medžiotojo ir žvėrių, paukščių santykius. Tas nuostatas būtų galima sudėlioti į tris lentynėles. Visų pirma - kiek įmanoma sulygtinti medžiotojų ir medžiojamųjų gyvūnų galimybes, kitaip tariant, suteikti kuo daugiau galimybių žvėriui ar paukščiui likti gyvam. Antra - medžioklė turi būti žaidimas pagal taisykles. Trečioje lentynėlėje - medžiotojo elgesys po šūvio, žodžiu, kaip palengvinti sužeisto žvėries kančias, kaip elgtis su sumedžiotu žvėrimi. (A. Brukas 2009m. <http://www.lmzd.lt/lt/medziokle/medziokles-istorija/>)

Jau nuo seno Lietuvos teritorijoje medžiotojai ir žvėrys buvo vertinami. Medžiotojus ypač vertino aplinkiniai mat medžioklė buvo ne vien pramoga, bet kartu ir maisto šaltinis bei verslas.

„Medžiojamieji gyvūnai – tai gyvūnai, kurie dėl visuomeniniais ar asmeniniais tikslais grindžiamos vertės bei susiklosčiusių tradicijų buvo medžiojami praeityje, yra šiuo metu medžiojami ar gali būti medžiojami ateityje“. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

Medžiojami gyvūnai skirstomi į stambia bei smulkią fauną. „Stambiajai medžiojamajai faunai priskiriami tokie gyvūnai kaip: rudoji meška, stumbras, briedis, taurusis elnias, dėmėtasis elnias, danielius, muflonas, stirna, šernas, vilkas, lūšis, kurtinys. Prie smulkiosios medžiojamosios faunos priskiriami šie gyvūnai: lapė, mangutas, ūdra, miškinė kiaunė, akmeninė kiaunė, europinė audinė, kanadinė audinė, juodasis šeškas, barsukas, šermuonėlis, žebenškštis, pilkasis kiškis, baltasis kiškis, bebras, ondatra, laukinės žąsys, laukinės antys, laukys, tetervinas, virbė (jerubė), kurapka, fazanas, putpelė, laukiniai karveliai, perkūno oželis, didysis kormoranas, pilkasis garnys, varniniai paukščiai“. „(Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija) Gyvūnai priskirti medžiojamiesiems gyvūnams medžiojami medžioklės taisyklių nustatyta tvarka atsižvelgiant į populiacijų gausmo lygį, geografinį paplitimą ir veisimosi greitį, siekiant nepakenkti pastangoms apsaugoti jas jų paplitimo areale. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

1.2 Medžioklės išteklių apsaugos charakterizavimas

Medžioti yra leidžiama tik tuos gyvūnus kuriems nustatytas leistinas medžioklės terminas, Medžioklės taisyklėse. Žvėrys ir paukščiai kurie nepriskirti medžiojamiesiems gyvūnams, kuriems nėra nustatyto leistino medžioklės termino neturint atskiros Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos leidimo, draudžiama medžioti ir kitaip tyčia žudyti tokius gyvūnus. Šis reikalavimas netaikomas naikinant pelinių graužikų naikinimui kurie nėra įtraukti į Lietuvos raudonąją knygą, įrašytų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą. Pagal Medžioklės taisykles jaunikliais laikomi medžioklės sezono metu gimę atsivesti

jaunikliai (nuo balandžio 1d. iki kovo 3 d.) ir iki kito medžioklės sezono pradžios. Vėliau visi gyvūnai laikomi suaugusiais ir kas metus vadinami antramečiais, trečiamečiais ir taip toliau. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

Pagrindinai medžioklę reglamentuoja Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas, kurio paskirtis nustatyti visuomeninius santykius kurie susiję su Lietuvos respublikoje esamos medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionali panaudojimu.

Pagal galiojančius Lietuvos respublikos įstatymus medžioklė yra draudžiama tokiose teritorijose kaip kapinės, urbanizuotos teritorijos, saugomos teritorijos (valstybiniuose rezervatuose esančiuose valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinėse apyribėse), sklypuose kuriuose yra medžioklės plotai tačiau medžioti juose uždraudė savininkai. (Žemės sklypų savininkai uždrausti medžioklę gali tik tais atvejais kuomet medžioklės metu daroma žala pakenktų pasėliams arba miškui). Medžioklė taip pat draudžiama tokiose vietose kuriose atsižvelgiant į vietos sąlygas negali būti medžiojama pagal medžioklės plotų vienetų nustatančias institucijas. Medžioklės plotus sudaro ir rengia jų ribų pakeitimų projektus savivaldybės administracijos direktoriaus sudaryta komisija, kuri susideda iš aplinkos apsaugos, žemėtvarkos, savivaldybės administracijos, medžiotojų visuomeninių organizacijų atstovų, kurie vienija medžiotojų klubus ir būrelius, valstybinius miškus prižiūrinčių institucijų bei žemės ir miško savininkų savivaldos organizacijų atstovų. (Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas 2014m.)

Medžioklės plotų sudarymui ar jau esamų plotų pakeitimui registruoti išskiriami keturi pagrindiniai veiklos etapai:

- „pasiūlymo medžioklės plotų vienetui sudaryti ar jo riboms pakeisti pateikimas,
- teisinės informacijos surinkimas ir grafinių bei ekologinių duomenų apie siūlomą sudaryti arba pakeisti medžioklės plotų vienetą parengimas,
- informacijos apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projektą paskelbimas šalies bei vietinėje spaudoje,
- medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto tvirtinimas“. (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Tuo tarpu komisijai pasiūlymus dėl medžioklės plotų sudarymo arba jų pakeitimui pagal Lietuvos respublikoje galiojančią medžioklės įstatymą teikti gali tiktais:

- „Aplinkos ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl mokslo ir mokymo medžioklės plotų vienetų ir profesionalios medžioklės plotų vienetų bei dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vienetų, jeigu yra gautas atitinkamas medžioklėtvarkos projekto rengėjų siūlymas.
- Žemės ūkio ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl medžioklės plotų vienetų žuvininkystės tvenkinių teritorijoje.
- fiziniai ir juridiniai asmenys – dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vienetų“. (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Visiems medžioklės plotams pagal Lietuvos respublikos medžioklės įstatymą ne rečiau kaip kas dešimt metų privalo būti parengti medžioklėtvarkos projektai kuriuos organizuoja Aplinkos ministerija ir kurių pagalba atlikus bioekologinių sąlygų bei pokyčių tyrimus nustatoma:

- „pagrindinės medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo sąlygos (didžiausias ir mažiausias leistinas medžiojamųjų gyvūnų gausumas, privalomos įgyvendinti biotechninės priemonės bei kitos sąlygos, būtinos išlaikyti gyvybingas medžiojamųjų gyvūnų populiacijas, bei išvengti didelės šių gyvūnų daromos žalos žemės, miškų ir žuvininkystės ūkiams, kitiems žmogaus ūkinės veiklos objektams);
- siūlymai pakeisti medžioklės plotų vienetų ribas, jeigu tai yra būtina siekiant užtikrinti racionalų medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą, bei atsižvelgiant į įvykusius teritorijos naudojimo pokyčius;
- patikslinti už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą mokėtini mokesčiai, atsižvelgiant į medžioklės plotų bioekologinių savybių pasikeitimą.“ (Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 18, 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas 2014m.)

Pagal Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo pirmajame skyriuje apibrėžiamos valstybės, savivaldybių institucijų kaip ir medžiotojų visuomeninės organizacijų, kurios vienija klubus ir būrelius kompetencijos bei pareigos.

Lietuvos Respublikos medžioklės įstatyme aiškiai apibrėžiamos ir medžiotojų teisės ir pareigos.

Teisės:

- „leidime naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetė nurodytomis sąlygomis medžioti ir kitomis Laukinės gyvūnijos įstatyme nustatytais laukinės gyvūnijos naudojimo rūšimis naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius.
- saugoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius, gausinti juos, gerinti medžiojamųjų gyvūnų gyvenamosios aplinkos sąlygas.
- susitarę su žemės sklypų savininkais ir valdytojais, vykdyti jų žemėje biotechnines priemones, statyti ir eksploatuoti medžioklės įrenginius, įrengti aptvarus medžiojamiesiems gyvūnams laikyti.
- aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo ir Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo nustatyta tvarka gauti finansinę pagalbą medžiojamųjų gyvūnų gyvenamosios aplinkos sąlygoms gerinti, retų ir nykstančių medžiojamųjų gyvūnų rūšių populiacijoms atkurti, laukinių gyvūnų užkrečiamųjų ligų židinių (epizootijų) likvidavimo priemonėms ir kitiems šiuose teisės aktuose numatytiems tikslams.
- pratęsti leidimą naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetė.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Pareigos:

- „racionaliai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius, globoti medžiojamuosius gyvūnus ir saugoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius nuo neteisėto naudojimo;
- naudodami medžiojamųjų gyvūnų išteklius, laikytis šio Įstatymo bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių medžiojimą ir medžioklę, reikalavimų, taip pat leidime naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetė nustatytų sąlygų;
- gauti žemės sklypo savininko sutikimą ar valdytojo leidimą arba sudaryti su juo atitinkamą sutartį dėl biotechninių priemonių taikymo ir stacionarių medžioklės įrenginių statymo bei eksploatavimo jo žemėje;
- Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka vykdyti medžiojamųjų gyvūnų išteklių tyrimo darbus;
- Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka teikti medžiojamųjų gyvūnų išteklių panaudojimo ataskaitas;

- mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka mokėti mokesčius už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą;
- užtikrinti privačios žemės sklypo savininko teisę.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Laukinės gyvūnijos naudotojai (medžiotojai) negali pažeisti žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų teisių bei interesų, atsiradus žalai dėl laukinės gyvūnijos naudojimo ją atlyginti. Tai pat laukine gyvūnijos įstatyme apibrėžiamos veiklos kaip reikia elgtis į laisvę ištrūkus laukiniam gyvūnui, kuris buvo laikytas nelaisvėje. Pabrėžiama, kad apie tokį įvykį reikia pranešti regiono aplinkos apsaugos departamentui, policijai bei organizuoti gyvūno sugavimą savomis lėšomis, o jeigu būtina sugavus ir numarinti. (Laukinės gyvūnijos įstatymas 1997m., aktuali redakcija)

Pagal Lietuvos respublikoje galiojančius teisės aktus laukinė gyvūnija gali būti naudojama pagal tokias išteklių naudojimo rūšys:

- „medžioklė;
- žvejyba;
- laukinių gyvūnų paėmimas iš jų buveinių;
- laukinių gyvūnų laikymas nelaisvėje;
- laukinių gyvūnų laikymas zoologijos soduose;
- veisimas ir kryžminimas;
- laukinių gyvūnų perkėlimas, introdukcijai, reintrodukcijai ir išleidimas į laisvę;
- laukinių gyvūnų naudojimas mokslo, mokymo, švietimo, estetikos tikslais ir zoologinėms kolekcijoms sudaryti;
- laukinių gyvūnų paėmimas iš jų buveinių globos ir gydymo tikslais;
- laukinių gyvūnų gausos reguliavimas siekiant apsaugoti žmonių sveikatą, fauną ir florą, išvengti didelės žalos žemės, miško ar žuvininkystės ūkiuose ir kitoms nuosavybės rūšims;
- prekyba laukiniais gyvūnais.“ (Laukinės gyvūnijos įstatymas 1997m., aktuali redakcija)

Vadovaujantis nustatytais apribojimais ir draudimais, medžiojant leidžiama naudoti šiuos įrankius ir priemones:

- „Medžioklinius lygiavamzdžius, graižtvinius ir kombinuotus šautuvus su optiniais taikikliais ar be jų.
- Lankus ir arbaletus su optiniais taikikliais ar be jų.

- Tinklus, graibštus, gaudykles, užtikrinančias gyvo ir nesužeisto gyvūno pagavimą.
- Selektyviusius spąstus, užtikrinančius staigią pagauto gyvūno žūtį.
- Už galūnių sulaikančius spąstus - tik gaudant bebrus.
- Iškamšas, profilius, muliažus, natūralų masalą, feromoninius jaukus, gyvus ir nesužeistus laukinius gyvūnus.
- Peilius, vėliavėles.
- Grynaveislius medžioklinius šunis, plėšriuosius paukščius, žirgus.
- Žiūronus, naktinio stebėjimo prietaisus, stacionarius ar kilnojamuosius tykojimo bokštelių, natūralias bei dirbtines priedangas, slėptuves.
- Sausumos ir vandens transporto priemonės.
- Medžioklinius prožektorius, kurių šviestuvus (žibintas) pritaisytas prie šautuvo, o maitinamoji baterija - nešiojama (leidžiama naudoti tik medžiojant šernus).“ (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

Pagrindinės priemonės kaip gali būti apsaugomi ir administruojami medžioklės ištekliai aprašyti Lietuvos respublikos teritorijoje galiojančiose medžioklės taisyklėse, laukinės gyvūnijos įstatyme, bei medžioklės įstatyme. Medžioklės įstatymas yra pagrindinis teisinis dokumentas iš kurio paskui seka kiti teisinio reglamentavimo dokumentai.

1.3 Leidžiamų medžioklės būdų apžvalga

- Medžioklė varant – tai tokia medžioklė kuomet medžiojamieji gyvūnai varomi link medžiotojų kurie stovi ant žemės paviršiaus ar kuomet medžiotojai yra bokšteliuose, medžiotojų linijoje, bei kitose tikėtinoose gyvūnų pasirodymo vietose. Link medžiotojų gyvūnus veja varovai su medžioklėje naudojamais medžiokliniais šunimis arba be jų, gali žvėrys varyti ir tik medžiokliniai šunys.
- Medžioklė tykojant - tai toks medžioklės būdas kuomet gyvūnų laukiama medžioklės bokšteliuose, slėptuvėse ar valtyse bei tam specialiai įrengtuose slėptuvėse. Pagal, medžioklės įstatymą gyvūnus šioje medžioklėje galima vilioti masalais, iškamšom, muliažais, viliojimo prietaisais ir virbynėmis, cheminiais ar feromoniais jaukais, krykštėmis.

- Medžioklė sėlinant – tai medžioklės rūšis kuomet medžiojamą gyvūną prisėlinęs pabaido medžioklinis šuo arba gyvūnas priviliojamas vilioklio bei virbyne. Kuomet šia medžioklės rūšimi medžiojami vandens paukščiai, bebrai ar ondatros leidžiama medžioklėje naudoti irklines valtis. Ši medžioklė leidžiama tik šviesiu paros metu, kuomet iki saulėtekio lieka pusantros valandos ir pusantros valandos po saulėlydžio.
- Medžioklė su šunimis – tai medžioklės rūšis kuomet žvėrys gaudomi urvinių šunų pagalba medžiojamų gyvūnų urvuose kuomet šuo iš urvo išveją žvėrį, atkasant urvą arba kai medžiojamą žvėrį pagauna šuo.
- Medžioklė grandine – tai tokia medžioklės rūšis kuomet medžiotojai sustoję į eilę, eina atviru lauku.
- Medžioklė katilu – tai tokia medžioklė kuomet medžiotojai eina į centro pusę apsupę atvirą vietą lauke.
- Medžioklė naudojant plėšriuosius paukščius – viena iš medžioklės rūšių kuomet smulkieji žvėrys medžiojami pasitelkus dresiruotus plėšriuosius paukščius.
- Medžioklė gaudant spąstais, gaudyklėmis – medžioklės rūšis kuomet nesužeisti medžiojami gyvūnai arba plėšrūs žvėrys (išskyrus vilką) gaudomi naudojant spąstus. Spąstai gali būti naudojami tik tokie, kurie atitinka selektyvaus gaudymo principus bei garantiją staigią sugauto gyvūno mirtį. (Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

1.4 Draudžiamų veiklų medžioklės metu apžvalga

Atsižvelgiant į medžioklės taisykles ir medžioklės įstatymą, vykstant medžioklei nustatomos draudžiamos veiklos, kurios negali būti vykdomos medžioklės metu:

- Medžioklės plotuose būti su medžioklei skirtais įrankiais, paukščiais ar paleistais šunimis tiems asmenims kurie, neturi teisės medžioti.
- Medžioklės plotuose su savimi turėti ne įdėkle laikomų šautuvų, ar turėti kitus medžioklės įrankius be tam būtinų ar teisingai užpildytų medžioklės dokumentų.
- Medžioti svetimuose medžioklės plotuose.
- Medžioti be medžioklės vadovo.

- Medžioklės metu esant medžioklės plotuose draudžiama perduoti medžioklės įrankius asmeniui, kuris neturi teisės medžioti.
- Medžioti draudžiama visų rūšių koviniais ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar savigynai skirtais ginklais, registre neregistruotais medžiokliniais šautuvais arba medžiokliniais šaunamaisiais ginklais kuomet su savimi neturimas galiojantis leidimas laikyti medžioklinį ginklą. Taip pat medžioklės metu negalima su savimi laikyti šunų jei medžiotojas su savimi neturi šunų kilmės dokumentų.
- Medžioklės metu vykdyti veiklą draudžiama neblaiviems ar apsvaigus nuo kitų psichotropinių medžiagų.
- Medžioklėje draudžiami automatiniai ar pusiau automatiniai ginklai, kuomet apkaboje telpa daugiau nei du šoviniai.
- Medžioti bei šaudyti į briedžius ar elnius bet kokio dydžio šratais ar grankulkėmis.
- Draudžiama medžioti briedžius, elnius ir šernus graižtviniais šautuvų šoviniais, kai kulkos energija šimto metrų atstumu mažesnė kaip trys tūkstančiai džaulių. Danielius, muflonus, antramečius bei šiūmečius šernus - graižtvinių šautuvų šoviniais, kai kulkos energija šimto metrų atstumu mažesnė nei vieno su puse tūkstančių džaulių, bei stirnas - graižtviniais šautuvų šoviniais, kai kulkos energija šimto metrų atstumu būna mažesnė kaip tūkstantis penki šimtai džaulių. Pagal galiojančius teisės aktus negalima lygiavamzdžiais šautuvais medžioti visų rūšių kanopinius žvėris, kuomet atstumas didesnis nei keturiasdešimt penki metrai.
- Medžioti kanopinius žvėris graižtviniais šautuvais kurių kulkos dengtos ištisai.
- Medžioti gyvūnus draudžiamu medžioti terminu ar gyvūnus kurių medžioklė yra uždrausta.
- Gyvūnus gaudyti gaudyklėmis, kuriose negali užtikrinti nesužeisto gyvūno sugavimo arba spąstais, kurie neatitinka selektyvinio medžiojimo principo bei negali užtikrinti greitos gyvūno mirties.
- Draudžiama naudoti savišaudžius įrenginius.
- Paukščių medžioklėj naudoti tinklus ir spąstus.
- Paukščių medžioklėje nenaudoti šunų.
- Naudoti nuodus, ar kaip jauką sužalotus gyvūnus.

- Dūmais, dujomis, ugnimi gyvūnus varyti gyvūnus.
- Medžioklės plotus apšviesti dirbtiniais šviesos šaltiniais bei akinti medžiojamus gyvūnus kitomis priemonėmis, apšviesti gyvūnus dirbtiniais šviesos šaltiniais kurie nepriklauso automobilių ar kitų transporto priemonių apšvietimo sistemai. Medžiojant taip pat negalima naudoti lazerinių taikiklių ar elektroninių optinių taikiklių, taip pat vilioti elektriniais prietaisais magnetinio garso atkūrimo prietaisais bei kitais elektriniais prietaisais kurie gali apsvaiginti medžiojamus gyvūnus.
- Draudžiama medžioklėje naudoti oro transporto priemonės.
- Medžioti pasitelkus sausumos transporto priemones, kuomet šaudoma iš sausumos transporto priemonių, jomis vaikyti gyvūnus bei juos numušti, tokiais pat principais draudžiama ir medžioklės iš vandens transporto priemonių apart irklinių valčių iš kurių medžioklė nedraudžiama, tik tokių valčių negalima naudoti gyvūnų vaikymui bei nudaužimui.
- Medžioklės neleistinas būdas gyvūnus gaudyti statant kilpas, naudojant žvejybos kabliukus arba kitus įrankius kurie nėra priskiriami arba nurodomi kaip draudžiami medžioklės įrankiai.
- Medžiojant draudžiama ardyti gyvūnų urvus, namelius ar užtvankas, nebent medžiojama su urviniais šunimis.
- Medžioklės metu neleistina rinkti paukščių kiaušinius bei ardyti lizdus.
- Medžioklės metu draudžiama medžioti tokius gyvūnus kurie gelbsti nuo potvynių pavojaus bei kitų stichinių nelaimių bei jaunos dar neskraidančius paukščius.
- Medžiojamų gyvūnų prekyba yra draudžiama neturint teisėtų tokių gyvūnų įsigijimo patvirtinančių dokumentų. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. aktuali redakcija)

Kaip pastebima, analizuojant leidžiamas bei draudžiamas veiklas, medžioklės metu pagal Lietuvoje galiojančias teisės normas, medžioklės metu būtina suteikti medžiojamajam gyvūnui kuo daugiau galimybių pasprukti bei laikytis tam tikrų etikos normų, atsižvelgiant į medžiotojų pranašumą. Gaila, kad ne visuomet medžioklę užsiimantys asmenys laikosi pagrindinių etikos normų. Bet medžiotojai turi sukūrę ir pagrindinį medžiotojų etikos bei kultūros kodeksą, kuriame dar kartą pabrėžiamos draudžiamos veiklos medžioklės metu bei trumpais teoriniais teiginiais aprašomos žmogiškosios vertybės.

1.5 Medžioklės licencijavimo charakterizavimas

Pagal medžioklės įstatymą „licencija medžiojamajam gyvūnui sumedžioti - dokumentas, suteikiantis teisę sumedžioti jame nurodytą medžiojamąjį gyvūną tam tikru laikotarpiu. (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija) Licencijos galioja tik nurodytose medžioklės plotuose kurie nurodyti pačioje licencijoje, o ji išrašoma tik regiono aplinkos apsaugos departamento, rajone įgalioto agentūros darbuotojo. Medžiojamieji gyvūnai, kurių naudojimas licencijuojamas pagal Lietuvos respublikos teisės aktus yra šie briedis, taurasis elnias, danielius, stirna, šernas ir barsukas. Šių gyvūnų sumedžiojimo limitus kiekviename regione nustato to regiono aplinkos apsaugos departamento direktorius įsakymų sudaryta rajono medžiojamųjų gyvūnų sumedžiojimo limitų nustatymo komisija, kurią sudaro valstybinių miškų priežiūra užsiimančių institucijų nariai, regiono aplinkos apsaugos departamento agentūros, medžiotojų visuomeninių organizacijų, Lietuvos miško asociacijų nariai. Komisija sudaroma taip, kad iš kiekvienos srities atstovų skaičius būtų vienodas, tačiau bendras jų kiekis neviršytų devynių narių. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija) Pagal galiojančias Lietuvos respublikoje medžioklės taisykles atstovai iš valstybinių miškų priežiūrą vykdančių institucijų bei Lietuvos miško savininkų asociacijos iš rajono skyriaus į komisiją skiriami priklausomai nuo valstybinių bei privačių miškų santykių regione, gali būti skiriami nuo 1 iki 3 atstovų. Atstovai iš medžiotojų organizacijų skiriami proporcingai pagal organizacijos narių skaičių regione nuo vieno iki trijų atstovų. Kad komisijos sprendimai būtų priimti ir laikomi galiojančiais posėdyje turi dalyvauti ne mažiau kaip trys ketvirtadaliai komisijos narių, o už sprendimo priėmimą nubalsuoja daugiau kaip dauguma posėdyje dalyvaujančių narių. Tais atvejais kai balsai pasiskirsto lygiai komisijos pirmininkas turi sprendžiamąjį balsą. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija)

1.6 Žvejybos išteklių naudojimo charakterizavimas

Mėgėjiška žūklė arba kaip dabar nutarė Lietuvos kalbininkai „mėgėjų žvejyba“ jau seniausiais laikais buvo labai svarbus žmonių pragyvenimo šaltinis ir verslas. Primityvūs kartais net iš kaulo pagaminti žūklės įrankiai, rasti jau paleolito bei mezolito laikais, o tinklų, svarelių pagamintų iš molio, plūdžių liekanos aptinkamos ir neolito stovyklavietėse. Žūklė baltų kraštuose pirmą kartą paminėta devintame amžiuje, o penkioliktame amžiuje įvesti pirmieji žūklės apribojimai Nemuno žemupyje. Pirmieji žūklės reguliavimai atsispindi jau 1529 ir 1588 metų Lietuvos statutuose, o 1557 metų Valakų įstatymas draudė žvejybą žuvų neršto metu, 1589 metais paskelbtos žūklės taisyklės Kuršių mariose ir į jas įtekančių upelių. Lietuvoje buvo populiari upinė žūklė. Upės buvo apstatytos daugumoje buržuazinių

valdų savininkų užtvankų, o žuvys suplaukusios prie užtvankų tapdavo lengvai pasigaunamu laimikiu. Kuomet pradėjo klestėti sielininkų verslai apie 1563 metus. Tuometinis Varšuvos seimas priėmė įstatymą, kuris įpareigojo nugriauti visas užtvankas kurios galėjo trukdyti laivybai bei sielininkystei. Paskui išleistos taisyklės kurios draudė nuodyti bei badyti žuvis žeberklais, ir net buvo nustatytas sugauti leidžiamas žuvies dydis. (Istorija, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija// <http://www.lmzd.lt/lt/zukle/istorija/>)

Jau 1918 - 1940 metais. Vandens telkiniai priklausė tiek valstybei, tiek privatiems savininkams. Vandens telkiniai kasmetiniam žvejybos sezonui buvo nuomojami verslininkų bei žydų. To pasėkoje, nuomininkai pastoviai keisdavosi ir vandens gyvūnijos vis mažėdavo kas privertė neatidėliotinai spręsti vandens faunos apsaugos reikalus. Todėl jau 1922 m. įsteigta Medžioklės ir žūklės draugija kuri veikė iki antrojo pasaulinio karo, o jau 1946 metais buvo patvirtintos žūklės ir medžioklės taisyklės. Tarpukaryje su žvejybos ir žuvininkystės administravimu tvarkėsi Žemės ūkio ministerija, o priežiūrą vykdė girininkijos. Tiek privačiuose tiek valstybiniuose vandens telkiniuose veiklą reguliavo 1934 metais išleistos žūklės taisyklės, kurios jau tada ribojė tinklų akučių dydį, draudė badyti ir šaudyti žuvis.

Vykstant Antrajam pasauliniam karui didžiulę žuvies išteklių dalį išnaikino okupacinės, svetimų valstybių kariuomenės, toks pats scenarijus buvo ir Pirmojo pasaulinio karo metu. Pokario metais kuomet žmonės gelbėdavosi nuo bado ir žvejojo kaip kas išmanė nebeliko jokios tvarkos žūklės išteklių apsaugoje, todėl žvejai patys ėmėsi saugoti žuvų nerštavietes, mat pirmi gamtos apsaugos inspektoriai pradėjo dirbti tik 1948 – 1950 metų laikotarpiu.

Jau „1947 m. susikūrė Lietuvos medžiotojų draugija. Nuo 1960 m. buvo uždraustos visos tinklinės žūklės priemonės, o žvejams verslininkams nustatyti vertingesnių žuvų sugavimo limitai. 1960-aisiais prie medžiotojų prisijungė žvejai mėgėjai, kurie tapo Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos nariais. Nuo šių metų draugijos žvejų gretos ėmė sparčiai augti, steigėsi nauji žvejų mėgėjų būreliai, vis daugiau dėmesio sulaukdavo mėgėjiškos žūklės problemos, kurias imta nuosekliai spręsti.“ (Istorija, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija// <http://www.lmzd.lt/lt/zukle/istorija/>)

Bėgant metams keitėsi žvejų kartos, tačiau žvejyba išliko viena iš populiariausių laisvalaikio praleidimo formų. Atkūrus nepriklausomybę 1991 metais, žvejų skaičiaus sumažėjimas Lietuvos valstybėje nebuvo pastebėtas tik didelė dalis žvejų dabar nebepriklauso žvejų ir medžiotojų ar kitoms draugijoms bei klubams ir žvejoja įsigydami teisiškai platinamus žvejybos leidimus arba bilietus.

Dabartinė Lietuvos upių ir ežerų būklė vėlgi matomai suprastėjusi nors stengiamasi aktyvinti apsaugą, tačiau nepalankus žvejų požiūris į žūklės išteklius kaip į neišsemiamą vertybę žlugdo ir mažina žuvų populiaciją. Nors pasak (A. Kontauto) kurio teigimu visa bendra mūsų upių biomasė gali sudaryti net

du tūkstančius žuvų, o produkcija apie aštuonis šimtus tonų, galima numatyti, kaip greitai žvejai mėgėjai galėtų džiaugtis puikiais laimikiais mūsų upėse. Tuo tarpu ežerai nedaug atsilieka savo produktyvumu nuo upių. Kaip teigia (V. Kesmino) šiuo metu galima bendra ežerų biomasė siekia apie du tūkstančius septynis šimtus penkiasdešimt tonų, o produkcija gali siekti apie tūkstantį šimtą tonų. Taigi nors skaičiai nemaži ir gražūs tačiau įskaitant žvejybos, o ypač brakonieravimo mastus Lietuvoje šie skaičiai nėra dideli, netgi kartais linkę mažėti. Juolab Pasak (A. Domarko 2006m.) Lietuvoje žvejyba ypač populiari tarp pusės milijono gyventojų, o bent retkarčiais žvejoja net pusantro milijono piliečių iš kurių maždaug trečdalį sudaro moterys. Taigi galime pastebėti, kokie iš ties yra žvejybos mastai Lietuvoje ir palyginus koks mažas yra žvejojamų išteklių prieaugis. Todėl aktyvus teisinis žvejybos reguliavimas bei aktyvi kontrolė yra vieni iš pagrindinių kovos būdų, šiuo metu siekt išsaugoti žuvies išteklius.

Šiuo metu turime pakankamai stiprią teisinę bazę žvejybos apsaugos ir reglamentavimo srityje. Pagal galiojančius teisės aktus ir taisykles, kai naudojami žuvų ištekliai privalu užtikrinti tų išteklių natūralaus atsikūrimo galimybes, turi būti palaikomas optimalaus vandens telkinių produktyvumas bei vengiama neigiamų padarinių vandens ekosistemoms. Pagal galiojantį žuvininkystės įstatymą žvejyba reglamentuojama „remiantis mokslinių tyrimų duomenimis pagal tarptautinius žuvų išteklių valdymo principus ir teisės aktus. Žvejybos jūrų vandenyse reglamentavimo priemonės nustato Žemės ūkio ministerija ar jos įgaliota institucija. Žvejybos vidaus vandenų žuvininkystės vandens telkiniuose reglamentavimo priemonės nustato Aplinkos ministerija.“ (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija) Toms žuvų rūšims kurioms pagal Europos sąjungos teisės aktus nėra nustatyti žvejybos limitai, respublikos vandenyse limitus nustato žemės ūkio ministerija, o vidaus vandenyse limitus nustato aplinkos ministerija. Limitai nustatomi vadovaujantis mokslinių tyrimų duomenimis. (Vaikutis. V. ir kiti Lietuvos žuvininkystė. Dokumentai, faktai, skaičiai. Vilnius 2009m.)

Žvejybos reglamentavimo priemonės pagal galiojančius teisės aktus:

- tam tikros rūšies žuvų sugavimo limitų nustatymas.
- leidžiamų naudoti žvejybos įrankių, kiekio bei žvejybos būdų nustatymas už pažeidimus.
- laivų naudojamų žvejyboje skaičiaus nustatymas.
- Minimalus žuvies dydžių nustatymas kurias galima gaudyti
- žvejybos draudimas ar ribojimas atsižvelgiant į vietą bei laiką.
- draudimas gaudyti tam tikros rūšies žuvis.

Kai planuojami, projektuojami, statomi ar eksploatuojami ūkinės ar kitokios veiklos objektai kurie gali pakenkti žuvims ar jų aplinkai, turi būti numatomos aplinkosauginės priemonės, kurios užtikrintų

palankias žuvų reprodukcijos, migracijos ir gyvenimo sąlygas. Nesant galimybei išvengti neigiamo poveikio, projektuose numatomi žalos atlyginimo būdai, kuriuos atlieka darbų užsakovai ar ūkio subjektas. Tuo tarpu saugomų rūšių žuvų, buveinių bei migracijos kelių išsaugojimo priemonėmis rūpinasi ir kontroliuoja jų vykdymą Aplinkos ministerija. Tuo tarpu su veisimo, neršto ir migracijos sąlygų gerinimo darbais dirba Žemės ūkio ministerija. (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija) Maisto ir veterinarijos tarnybos vandens telkinių kontrolės šaka yra vertinti vandens telkinių epizootinė būklė bei atlikti žuvų tyrimus kuomet masiškai pasireiškia užkrečiamosios žuvų ligos, to pasėkoje, atlikti tyrimus ir organizuoti profilaktinius darbus.

Pagal Lietuvos respublikos teisės aktus išskiriamos šios žvejybos rūšys:

- verslinė žvejyba;
- mėgėjiška žvejyba
- specialioji žvejyba.

1.7 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos verslinės žvejybos sektoriuje apžvalga

Pagal galiojančias teises normas versline žvejyba apibudinama kaip tokia žūklė kurios metu naudojami verslinės žvejybos įrankiai pagal nustatyta verslinės žvejybos tvarką, tokia žvejybą galima užsiimti tik įgijus žvejybos teisę. (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija)

Lietuvos respublikoje verslinė žvejyba gali būti vykdoma tik tokiuose žuvininkystės vandens telkiniuose, kuriuose nustatomi žvejybos limitai. Tokius limitus nustato Aplinkos ministerija. Tačiau žvejybos kvotos verslinei žuvininkystei pagal Lietuvos respublikos aplinkos ministro nustatytus limitus žvejybai paskirsto žemės ūkio ministerija bei jos įgaliotos institucijos. Tie asmenys, kurie gauna verslinės žvejybos leidimus turi teisę žvejoti pagal „Verslinės žvejybos taisykles“ jų nepažeidžiant. Tokius leidimus verslinei žvejybai išduoda regionų aplinkos apsaugos departamentai, pagal galiojančią tvarką. (Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija)

Pagal verslinės žvejybos taisykles vandens telkiniuose kurie yra didesni kaip 200 ha išskiriant privačius telkinius bei Kruonio hidroelektrinės tvenkinį yra draudžiama tokių nykstančių ir retų žuvų žūklė kaip specializuotoji seliavų, stintų, ežerinių stintelių, upinių nęgių, migruojančių ungurių, bei Žvejyba gaudyklėmis. (Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija)

Taigi pagal verslinės žūklės taisykles bei žuvininkystės įstatymą kuris yra pamatinis žvejybos

sektoriaus bendrąja prasme įstatymas gana aiškiai reglamentuoja žuvų apsaugą bei žuvies išteklių naudojimą. Įstatyme apibūdinama veikla kuri, turi būti vykdoma norint gauti naują leidimą verslinei žūklei arba leidimą pratęsti. Žuvų verslininkų viena iš apsaugų žūklės taisyklėse ir įstatyme yra ta, kad kvotos už neišnaudotus žvejybos išteklius jų nesugavus perkeliamos į kitus metus šios taisyklės galioja Kuršių mariose, Kauno mariose bei kituose vandens telkiniuose kol nėra perskaičiuojami nauji žvejybos limitai, išskiriamos tiktai ežerinės stintelės kurių apsauga ypač griežtinama dėl jų negausių išteklių Lietuvos teritorijoje.

Pagal verslinės žvejybos taisykles, verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimo galiojimo laikotarpis turi sutapti su teisės į žvejybos kvotą galiojimo laikotarpiu. Leidimai verslinei žvejybai vidaus telkiniuose išduodami tik tais atvejais kai pateikiamas prašymas ir išpildomos šios sąlygos:

1) „ūkio subjektas turi teisę į žvejybos kvotą ir jam skirtą žvejybos vidaus vandenyse kvotą.

2) ūkio subjektui teisės aktų nustatyta tvarka nėra atimta teisė žvejoti.

3) ūkio subjektas Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka yra skyręs lėšų žuvų ištekliams vidaus vandenyse atkurti ir išsaugoti, jeigu jam anksčiau buvo išduotas verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimas“ (Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija)

4) „ūkio subjektas Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka yra pateikęs duomenis apie žvejybos produktus, įrankius, trukmę ir žvejybos produktų pirminio pardavimo kainą, jeigu jam jau anksčiau buvo išduotas verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimas.“ „Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija“

Aplinkos ministerijos įgaliota institucija, įprastai Regiono aplinkos apsaugos departamentai ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo išduoti verslinės žvejybos leidimą, išduoda verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimą arba informuoja apie atsisakymą jį išduoti, nurodydama atsisakymo priežastis. (Įsakymas dėl verslinės žvejybos leidimų vidaus vandens telkiniuose išdavimo tvarkos aprašo verslinės žvejybos leidimo blanko formos ir reikalavimų verslinės žvejybos leidimų blankų spausdinimui patvirtinimo 2006m.) Kuomet pateikus prašymą išduoti verslinės žūklės leidimą prašantys leidimo ūkio subjektas nepateikia visos privalomos informacijos, leidimus išduodanti įstaiga per penkias darbo dienas informuoja pareiškėją, kad gauta informacija netiksli, paprašoma patikslinti visą informaciją bei informuojama, kad tolimesnės procedūros dėl leidimo išdavimo, bus pradėtos tiktai tuomet kai bus gauta visa trūkstama informacija. Kitaip tariant įstatymais aiškiai aprašomos tvarkos kurių negalima pažeisti bei

norint užsiimti versline žūkle nepristačius visų reikiamų dokumentų svarstymo procedūros dėl tokio leidimo išdavimo nėra pradedamos.

Pagal galiojančias verslinės žūklės taisykles nustatoma kuomet verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimo galiojimas gali būti sustabdomas. Tam turi būti bent viena iš apačioje vardinamų sąlygų. O galiojimo sustabdymas panaikinamas, kuomet nebelieka aplinkybių dėl kurių buvo sustabdytas galiojimas.

1) „sustabdytos teisės į žvejybos kvotą galiojimas;

2) išnaudota ūkio subjektui skirta žvejybos kvota;

3) ūkio subjektas perleidžia ar išnuomoja kitam ūkio subjektui visą savo žvejybos kvotą.“ (Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija)

Verslinės žvejybos galiojimas naikinamas kai:

1) „Raštiškai prašoma panaikinti verslinės žvejybos leidimą

2) Atšaukiama subjektui suteikta teisė į žvejybos kvotą.

3) Pasibaigia juridinis asmuo arba miršta fizinis asmuo, kuriems buvo išduotas verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimas;

4) Išduodant verslinės žvejybos vidaus vandenyse leidimą, buvo pažeistos jo išdavimo sąlygos.

5) Subjektas visam teisės į žvejybos kvotą galiojimo laikotarpiui ją perleidžia kitam ūkio subjektui.“ (Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės 2005m. aktuali redakcija)

Viena iš problemų kuria gali piktnaudžiauti žvejai verslininkai bei aplinkosaugos inspektoriai, kuomet susikerta vieši ir privatūs interesai tai straipsnis kuriame minima apie teisingumo ir proporcingumo kriterijus kuomet gali būti suteikiama žodinė pastaba apie daromus pažeidimus bei jų privalėjimą pašalinti verslinės žūklės sektoriuje. Antroji straipsnio dalis kur kas geresnė mat jis nurodo galimybę surašyti privalomą nurodymą versline žūkle užsiimančiam asmeniui, kad trūkumai ir pažeidimai būtų pašalinti. Kad nebūtų sukčiavimo galimybių, reikia naikinti galimus žodinius įspėjimus paliekant tik privalomuosius nurodymus arba rašytinius įspėjimus kurie turėtų būti saugomi archyvuose, kad pakartotino patikrinimo metu būtų galima nustatyti ar pažeidimai atsirado naujai. Už seniau išlikusius pažeidimus turi būti numatomos didesnės nuobaudos arba leidimų atėmimas.

1.8 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos mėgėjiškos žvejybos sektoriuje charakterizavimas

Mėgėjiška žūklė (dabar Lietuvos kalbininkų nutarimu vadinama) mėgėjų žvejyba tai – žuvų gaudymas mėgėjų žvejybos įrankiais ir būdais pagal nustatyta Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos nustatytą tvarką. Šis žūklės būdas leidžiamas žuvininkystės vandens telkiniuose kur nėra specialiai ribojama. Mėgėjiškos žūklės ribojimai gali būti numatyti įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka tokiose teritorijose kaip migracijos keliuose, nerštavietėse, saugomų ir globojamų žuvų rūšių buveinėse. Žemės ūkio ministerija, derindama kartu su Aplinkos ministerija, nustato mėgėjų žvejybos jūroje tvarką ir abi šios įstaigos kontroliuoja kaip laikomasi nustatytą tvarką. (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

Kaip teigia (Dr. E. Milerienė 2006m.) Mėgėjų žvejyba jau nuo seno buvo paplitusi Lietuvoje, o dabar yra priskiriama kaip viena populiariausių laisvalaikio praleidimo formų. Nors Lietuvoje labai ilgą laiką buvo skiriami prioritetai verslinei žvejybai dabar situacija keičiasi ir pastebimos aiškos tendencijos mėgėjų žvejybos populiarinimui. Todėl atsirado aiškus mėgėjų žvejybos reglamentavimas ir pirmuosius žingsnius žengia žūklės išteklių tyrimai būtent mėgėjų žvejybos sektoriuje.

Pagal Lietuvoje galiojančius teisės aktus žūklės tvarką nustatymui dažnai atliekami tyrimai susiję su žuvies ištekliais kurie atliekami nustatytais terminais. Tokiuose vandens telkiniuose kaip Baltijos jūra ir Kuršių marios tyrimai atliekama kas metus, kituose 500 ha žuvininkystės vandens telkiniuose, kuriuose leidžiama užsiimti versline žvejyba, – ne rečiau kaip kas 2 metai. Likusiuose didesniuose kaip 100 ha žuvininkystės vandens telkiniuose žuvų išteklių tyrimai atliekami ne rečiau kaip kas 5 metai. Žuvų išteklių tyrimų rezultatai visuomet pateikiami pateikti Aplinkos ministerijai ir Žemės ūkio ministerijai.

Remiantis mėgėjų žvejybos taisyklėmis pagrindinės mėgėjų žvejybos reguliavimo priemonės Lietuvoje išskiriamos:

- 1) „Draudimas žvejoti tam tikru laiku ir (arba) tam tikrose vietose;
- 2) Leidžiamų naudoti žvejybos įrankių, jų kiekio ir žvejybos būdų bei masalų nustatymas;
- 3) Didžiausio leidžiamo sugauti žuvų kiekio nustatymas;
- 4) Leidžiamų gaudyti žuvų dydžio nustatymas;
- 5) Draudžiamų gaudyti žuvų rūšių nustatymas;
- 6) Ilgiausios žvejybos trukmės nustatymas;

7) Žvejybos paleidžiant žuvis nustatymas;

8) Žvejų skaičiaus ribojimas tam tikrose vietose ir (arba) tam tikru laiku.“ (Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės 2013m.)

Tuo tarpu pagal dabartinį mėgėjų žvejybos reglamentavimą privačiuose žuvininkystės vandens telkiniuose nustatomi tik draudimai žvejoti tam tikru laiku ar tam tikroje vietoje, reguliuojami leidžiami naudoti žūklės įrankiai jų kiekis ir masalai, bei nustatomos draudžiamų žvejoti žuvų rūšys.

Asmenys užsiimantys mėgėjų žvejyba turi teises ir pareigas, kurios apibrėžiamos mėgėjų žūklės taisyklėse yra tokios.

Žvejai mėgėjai turi teisę:

1) Pagal ministerijos nustatytą tvarką žvejoti vidaus vandens telkiniuose bei jūros vandenyse pagal nustatytą Žemės ūkio nustatytą tvarką.

2) Laisvai be kliūčių patekti prie vandens telkinių pakrančių, kur įstatymų nustatyta tvarka yra aplinkos apsaugos juostos teritorija ir joje būti.

Žvejai mėgėjai privalo:

1) „Racionaliai naudoti žuvų išteklius ir juos saugoti;

2) Paaiškėjus, kad naudojamiems žuvų ištekliams gresia pavojus, imtis priemonių, kad būtų jo išvengta, o atsiradus žalingiems padariniams, nedelsdami juos šalinti ir apie tai pranešti Aplinkos ministerijai, žuvininkystės vandens telkinių savininkams ar žvejybos plotų naudotojams;

3) Neteršti vandens telkinių ir jų pakrančių;

4) Atlyginti savo neteisėtais veiksmais žuvų ištekliams padarytą žalą;

5) Vykdyti teisėtus valstybės institucijų ir pareigūnų reikalavimus.“ (Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės 2013m.)

Tais atvejais kuomet užsiimama mėgėjų žūkle privaloma turėti mėgėjų žvejybos leidimą ar elektroninio mėgėjų žvejybos leidimo numerį, suteikiantį teisę žvejoti tame vandens telkinyje, ir dokumentą, leidžiantį nustatyti asmens tapatybę, arba nemokamą žvejybos teisę patvirtinantį dokumentą. Pagal galiojančią tvarką ir mėgėjų žvejybos taisykles šie dokumentai pareikalavus turi būti parodyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams bei neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams kurie vykdo gyvosios gamtos pažeidimų kontrolę. Naujame papildyme įtrauktas punktas apie švaros

palaikymą žvejybos vietoje kuris įpareigoja prieš pradedant žvejybą ir jos metu surinkti visas komunalines atliekas esančias penkių metrų spindulio atstumu nuo žvejybos vietos ir sudėti į maišus ar kitą tarą ir pasibaigus žvejybai, surinktas komunalines atliekas išvežti į komunalinių atliekų surinkimo konteinerius. Žvejai mėgėjai įpareigojami žvejybos metu sugavus žymėtą laimikį, apie tai pranešti Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentui arba Žuvininkystės tarnybai. Pranešant reikia nurodyti žuvies sugavimo vietą, datą, laiką, apibūdinti žvejybos įrankius ir masalus, kuriais buvo sugauta žuvis bei pasakyti ženklą numerį. Jei žuvis nebuvo paleista atgal į vandens telkinį – nurodomas žuvies svoris, ilgis nuo snukio pradžios iki uodegos galo, lytis ir pridedamas ženklinimas. (Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės 2013m.) Taip pat nurodoma kita informacija apie pastebimus mechaninius pažeidimus, ligų požymius, parazitus. Kuomet nustatomas taisyklių pažeidimas asmuo padaręs nusižengimą, pagal galiojančius teisės aktus privalo atlyginti žalą žuvų ištekliais, apskaičiuotą vadovaujantis Padarytos žalos žuvų ištekliais apskaičiavimo tvarkos aprašu, kuris patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu ir jame nustatytais įkainiais. Kuomet prie mėgėjų žvejybos įrankių nėra savininko ar įrankių naudotojo, žvejybos įrankius iki tol kol bus išaiškintas savininkas arba naudotojas gali pasiimti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai.

Pagal mėgėjų žūklės taisyklių pirmąjį priedą visais metų laikais mėgėjiška žūklė yra draudžiama šiuose vandens telkiniuose arba jų dalyse, „Jūra (nuo Tauragės miesto vandenvietės užtvankos iki Tauragės 3-iosios vidurinės mokyklos ir 500 m žemyn nuo Balskų užtvankos, Nemunas nuo Kauno HE užtvankos iki 500 m žemiau Kauno HE užtvankos, Krokų lanka, Kuršių mariose tarp Atmatos ir Skirvytės upių mažesniu kaip 1 km atstumu nuo kranto ir Kniaupo įlanka, valstybiniuose gamtiniuose rezervatuose, biosferos rezervatų ir valstybinių parkų gamtiniuose rezervatuose esančiuose vandens telkiniuose, jei juose neorganizuota licencijinė žūklė“ (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1 – 14, 2013sausio. 4d. Dėl mėgėjų žvejybos vidaus telkiniuose patvirtinimo)

Kaip matoma, mėgėjų žvejyba ganėtinai griežtai reglamentuota, kitais atvejais net susidaro įspūdis, kad žvejys mėgėjas turi susipažinti ne vien su įstatymais ir taisyklėmis reglamentuojančiomis mėgėjišką žūklę tačiau ir turėti biologinių žinių. Mat kai kuriais atvejais, kai pagaunama žymėta žuvis (tokios žuvys įleidžiamos tyrimų tikslais) reikia ne vien pranešti aplinkosaugos pareigūnams bet ir nustatyti ar žuvis neturi ligų požymių apžiūrėti fizinius duomenis bei nustatyti jos lytį. Neturint biologinių žinių tai padaryti ganėtinai sunku. Negana to mėgėjų žūklės reglamentavimas gana dažnai keičiasi to pasekoje žvejams sukeldamas nemenkus nepatogumus kuomet neapsižiūrėjus ypač rečiau žvejojantiems piliečiams sukeldami sunkumų bei įtakoją galimus žūklės pažeidimus. Todėl būtų tikslinga numatyti strategiją mėgėjų žvejybos politikos sektoriuje ir sudaryti sąlygas plačiau apie naujausius pakeitimus informuoti visuomenę.

1.9 Žvejybos išteklių naudojimo ir apsaugos specialiosios žvejybos sektoriuje apžvalga

Specialioji žvejyba skirstoma į tris šakas, tai mokslinių tyrimų specialioji žvejyba kuri apibūdinama kaip „žuvų gaudymas moksliniams tyrimams ar stebėsenai, norint nustatyti jų gausumą, biomase, augimo tempus, imitimą, paplitimą, pasiskirstymą vandens telkiniuose, nustatyti migracijos dėsningumus, atlikti kitus mokslinius tyrimus, taip pat mokymo ir kolekcijų papildymo tikslais“. (Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas 2009m.) „Žuvivaisos specialioji žvejyba tai žuvų gaudymas dirbtiniam veisimui, paauginimui, perkėlimui į kitus vandens telkinius, plėšriųjų žuvų reproduktoriams šerti bei biologinės melioracijos tikslais.“ (Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas 2009m.) Bei Veterinarinių tyrimų specialioji žvejyba kuomet žuvų gaudymas vykdomas parazitologinių, ichtiopatologinių tyrimų, sunkiųjų metalų bei kitų kenksmingų medžiagų koncentracijos žuvyse nustatymo tikslais. Leidimus specialiajai žvejybai valstybiniuose vidaus vandenyse ir privačiuose vandens telkiniuose išduoda Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija. (Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas 2009m.)

Specialiosios žvejybos metu paprastai naudojami ne mėgėjiškos žūklės įrankiai, kurie ženklinami pagal ministro įsakymu nustatytas normas, o naudojami elektros žvejybos prietaisai įsigijami, registruojami, laikomi ir naudojami VAAI nustatyta tvarka.

Remiantis specialiosios žvejybos veiklos aprašu ir įstatyminiais aktais žvejybos metu sugautos žuvys panaudojamos tokiais būdais. Gyvybingos ir vertingos žuvų rūšys paleidžiamos atgal į tą patį žuvininkystės vandens telkinį, perkeliamos į kitus vandens telkinius arba į tvenkinius reproduktorių bandai suformuoti. Tais atvejais kai žuvys perkeliamos į kitus vandens telkinius surašomi žuvų įveisimo aktai. Negyvybingos arba jau žuvusios žuvys panaudojamos sunaikinimui (atiduodamos atlieku tvarkytojams). Jei specialioji žvejyba buvo užsakyta žvejybos ploto naudotojo sugautos žuvys naudojamos užsakovo nuožiūra. Specialiosios žvejybos metu sugautomis žuvimis kuomet žvejyba buvo vykdoma moksliniais tikslais, žuvimi ir žuvų produktais prekiauti negalima. Žuvų produktai arba pačios žuvys gali būti panaudojamos tiktai tuo metu kai žuvys ir jų produktai yra tinkami žmonių maistui. Tokie produktai turi būti perduodami labdaros ar pašalpos institucijoms ar asmenims kurie pagal nustatytą tvarką pripažinti galinčiais gauti viešąją paramą, gyvūnų šėrimui, masalui verslinės arba specialiosios žvejybos metu bei mokymo tikslais. (Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas 2009m.)

Leidimai specialiajai žvejybai naikinami Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos kuri regiono departamentams bei Valstybės saugomų teritorijų tarnybai per vieną darbo dieną. Leidimai gali būti

naikinami kai specialiosios žvejybos metu, naudojami leidime nenurodyti žvejybos įrankiai, būdai ar žvejojama leidime nenurodytoje vietoje bei laiku, gaudomos žuvys nėra nurodytos leidime, žvejybos metu viršijamas leidime nurodomų žvejybos įrankių skaičius bei žuvų sugavimo kiekis, nesilaikoma išduotame leidime numatytų sąlygų, arba kai žvejybos žurnale nenurodoma, neteisingai nurodoma žvejybos vieta, žvejybos įrankiai, sugautos žuvų rūšys. Taip pat leidimo galiojimas gali būti nutraukimas kaip to paprašo pats leidimo gavėjas. (Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas 2009m.)

Specialios žvejybos viena iš pagrindinių paskirčių tai tyrimų atlikimas pagal nustatytas metodikas ir veiklos galimybes. Tiesa nemenka problema teisinis reguliavimas kuris kartais trukdo šia veikla užsiimti privatiems verslininkams, pagrindinai tokia veikla Lietuvoje užsiima „Lietuvos žuvininkystės tarnyba“. Kuri per paskutiniuosius metus neišnuomotinuose vidaus vandens telkiniuose įveisė beveik aštuonis šimtu tūkstančių žuvų. Tačiau atkreipiant dėmesį į kontrolės trūkumą ir tolimesnį tik dvidešimties trisdešimties procentų žuvų išgyvenimą skaičiai stipriai mažėja, nebėra tokie efektingi.

Įkainiai už gamtai padarytą žalą

Baziniai įkainiai už padarytą žalą žuvų ištekliais apskaičiuojami pagal žuvies vieneto ar kilogramo kainą kuri yra nustatyta aplinkos ministro įsakymu. Šiuo metu galiojantys įkainiai yra tokie už sugautą žuvies vienetą, šlakys, lašiša 2000 Lt., sturys, aštriašnipis eršketas, šamas, ungurys, skersnukis, jūrinė nėgė 1000 Lt., kiršlys, lydeka, margasis upėtakis, salatis, sykas, sterkas, ūsorius, vėgėlė, vijūnas, ežerinė rainė, auksaspalvis kirtiklis 500 Lt., Baltasis amūras, karpis, karšis, lynas, meknė, ožka, otas, perpelė, plačiakaktis, šapalas, žiobris 200 Lt. Mažoji nėgė, upinė nėgė, nėgių vingiliai, plačiažnyplis ir siauražnyplis vėžiai 30 Lt., Builis, ciegorius, ešerys, karosas, kuoja, plakis, raudė, strepetys, vėjažuvė, seliava 30 Lt., Aukšlė, gružlys, kartuolė, kirtiklis, kūjagalvis, saulažuvė, šlyžys, tobis 5 Lt. Žalos atlyginimas už sugautą kilogramais, lašišinių žuvų ikrai 1000 Lt., pagal vidutinį žuvų produktyvumą 200 Lt., menkė, stinta 50 Lt., Plekšnė 20 Lt., Strimelė, šprotas 10 Lt., Dyglė, pūgžlys ir kitos žuvys, kurioms nenustatytas įkainis už vnt. 1 Lt. (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. gegužės 21 d. įsakymas Nr. D1-280 „Dėl padarytos žalos žuvų ištekliais baziniai įkainiai“)

2. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS REGULIAVIMAS TEISĖS AKTAIS

2.1 Medžioklės reguliavimo charakterizavimas

Laukinių gyvūnų gausa reguliuojama siekiant apsaugoti laukinę augaliją, gyvūniją natūralias buveines, pasėlius nuo sukeliamos didelės žalos, naminius gyvulius, miškus, žuvininkystės ūkius. Toks reguliavimas atliekamas atsižvelgiant į visuomenės sveikatą ir saugą bei kitokias, svarbias visuomenės intereso priežastis, tokias kaip socialinio ir ekonominio pobūdžio, ir kad būtų išsaugomos palankios pasekmės aplinkai. Tuo tarpu reguliavimas mokslo tiriamųjų darbų ar švietimo tikslais kuomet siekiama šių rūšių populiacijų atkūrimo ir reintrodukcijos galima tik tais atvejais kuomet įrodoma, kad veisimas būtinas norint pasiekti užsibrėžtus tikslus. Laukinių gyvūnų gausa reguliuojama tik humaniškais būdais, kuomet išsaugomos buveinės bei nedaroma žala kitų rūšių gyvūnams. (Lietuvos respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas 2010m. aktuali redakcija)

Laukinės gyvūnijos gausos bei reguliavimo priemonės nustato Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas bei medžioklės Lietuvos respublikoje taisyklės, tvarkos aprašas medžiojamųjų gyvūnų gausos reguliavimo teritorijose kuriose medžiojama, įvairūs tvarkos aprašai kuriuos tvirtina aplinkos ministerija ir kurie yra skirti laukinių gyvūnų gausos reguliavimui bei programos ir planai. Laukinių gyvūnų, kurie yra saugomi reguliavimo sąlygas bei galimus reguliavimo būdus nustato Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymas, o žuvų, nęgių moliuskų bei kitų rūšių vandens bestuburių gausa reguliuojama atsižvelgiant bei vadovaujantis Žuvininkystės įstatymu. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija)

Medžioklės įstatymas apibrėžia, kad laisvėje esantys medžiojami gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei, tačiau nušautas ar kitaip sumedžiotas gyvūnas jau priklauso medžioklės naudotojo ar prižiūrėtojo nuosavybei, tik trofėjai priklauso žvėrį sumedžiojusiam asmeniui. „Šio įstatymo paskirtis nustatyti visuomeninius santykius, susijusius su Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionalių naudojimu.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija) Tai pamatinis teisės aktas kitiems įsakymams ir teisinio reglamentavimo priemonėms.

Pagal medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisykles „nustatomas medžiojamųjų gyvūnų rūšių sąrašas ir šių gyvūnų medžioklės terminus, medžioklės būdus ir jų taikymo terminus, draudžiamus ir leidžiamus naudoti įrankius, medžiojamųjų gyvūnų, kurių medžiojimas yra ribojamas, sąrašą, kasmetinio jų sumedžiojimo limitų nustatymo atskiruose medžioklės plotų vienetuose ir Lietuvos Respublikoje

tvarką, saugaus elgesio medžioklėje ir kitus medžiojimo reikalavimus.“ (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija)

Pagal galiojančias medžioklės taisykles asmuo pageidaujantis tapti medžiotoju privalo baigti medžiotojų mokymo kursus pagal patvirtintą programą reikalavimai nėra taikomi tiems asmenims kurie turi aukštąjį biologinio profilio išsilavinimą ir kitų studijų metu išklausiusiems specialų medžioklės kursą ir išlaikiusiems specialų egzaminą. „Norint gauti medžioklės leidimą pagal teisinį reglamentavimą reikia iki nustatytos datos apskrities teisės medžioti suteikimo ir panaikinimo komisijai pateikti nustatytos formos prašymą, atitinkamas pažymas iš miesto ar rajono policijos komisariato, atitinkamo regiono aplinkos apsaugos departamento rajono agentūros, sveikatos priežiūros įstaigų, nuotraukas dokumentams įforminti, medžiotojų mokymo kursų baigimo pažymėjimą. Išlaikyti medžioklės egzaminą, susidedantį iš teorinės ir praktinės dalių, pagal aplinkos ministro patvirtintą programą.“ (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija) Po to kai pristatomi vis reikalaujami dokumentai ir priimamas sprendimas išduoti medžioklės bilietą – pagal medžioklės reglamentavimą medžiotojų bilietų išdavimo ir registravimo žurnale įrašoma bilieto išdavimo data, išduoto medžiotojo bilieto numeris, asmens duomenys kuriam išduodamas medžiotojo bilietas, gyvenamoji medžiotojo vieta, žyminio mokesčio sumokėjimą patvirtinančio dokumento pavadinimas, data bei numeris. Išduoti medžioklės bilietai privalo būti pratęsiami kas metus, o po pirmojo bilieto galiojimo pratęsimo pradedama pildyti medžiotojo asmeninė įskaitos kortelė, kurioje vėliau kasmet įrašoma informacija apie bilieto pratęsimą. (Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės 2000m. galiojanti redakcija)

Taigi matome, kad tiek norėjimas tapti medžiotoju, tiek pati medžioklė yra reglamentuojama nemažai teisės aktų bei institucijų kurios prižiūri medžioklės tvarką tiek pačių medžiotojų pasirengimą. Medžioklės teisinis reguliavimas yra sudėtingas organizmas kuris tiek tarp pačių medžiotojų tiek tarp visuomenės sukelia nemenkų diskusijų. Jau aštuoneri metai niekaip nėra pabaigiamas medžioklės įstatymo pakeitimas, mat dabar galiojantis medžioklės įstatymas konstitucinio teismo sprendimu buvo pripažintas kaip prieštaraujantis konstitucijai. Ypatingas dėmesys buvo skirtas medžioklės plotų ir miškų savininkų konfliktui, kuomet miškų savininkai kuriuose yra medžioklės plotai negali palengvinta tvarka tapti medžiotojais. Tiek visuomenės, tiek politikų nuomone medžioklės teisinis reguliavimas turėtų tapti paprastesnis. Mat nedažnais atvejais ir patys medžiotojai pasiklysta šios srities teisinio reguliavimo labirintuose.

2.2 Lietuvos medžiotojų sąvado apžvalga

Medžiotojų sąvadas tai toks dokumentas kuris skirtas duomenų apie medžiotojus rinkimui, juos registruoti kaupti bei saugoti, keisti, teikti ir paskelbti arba atlikti kitus veiksmus kuomet siekiama sudaryti sąlygas tobulinti valdymo ar administravimo sprendimų priėmimą bei užtikrinti tikslią medžiotojų apskaitą ir kontrolę. Dar viena iš pagrindinių medžiotojų sąvado dokumento paskirčių prielaidų sudarymas viešosios tvarkos, administracinių teisės pažeidimų bei nusikaltimų prevencijai. Sąvado duomenys yra valdomi Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos, o jo duomenis tvarko regioniniai medžiotojų sąvado duomenų tvarkytojai. Sąvado duomenų valdytojas tai Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija pagal galiojančius teisės aktus duomenų tvarkymui ir kaupimui aprūpina sąvado tvarkytojus reikalinga įranga ir periodiškai įrangą atnaujina bei užtikrina, duomenų centrinės sistemos funkcionavimą bei apsaugą. Sudarinėja su duomenų tvarkytojais sutartis reikalingas duomenų tvarkymui atlikti bei atlieka prižiūrimą funkciją, kad medžiotojų sąvado duomenų tvarkytojai įgyvendintų tinkamas priemones skirtas apsaugoti asmens duomenis nuo sunaikinimo, pakeitimo, atskleidimo ir bet kokio neteisėto tvarkymo. Sąvado tvarkoje numatytais atvejais priima bei registruoja archyvų įstatymo nustatyta tvarka dokumentus, kurie reikalingi pateikti duomenis Medžiotojų sąvadui. Taip pat rūpinasi, kad duomenys būtų renkami tik medžiotojų sąvado nustatytais tikslais ir paskui tvarkomi su tikslais suderintais būdais. Kai kuriais atvejais, teikia kitoms institucijoms sąvade sukaupus duomenis, pagal kuriuos gali būti nustatytas duomenų subjektas. Regioniniai medžiotojų sąvado tvarkytojai yra Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai. (Duomenų pateikimo medžiotojų sąvadui ir sąvade sukauptos informacijos teikimo kitoms institucijoms tvarka 2003m.)

Medžiotojų sąvade kaupiami tokie duomenys kaip medžiotojo vardas, pavardė, medžiotojo asmens kodas, medžiotojo gyvenamoji vieta, teisės medžioti suteikimo data, turimo medžiotojo bilieto informacija, suteiktos kvalifikacijos ir duomenys apie jas suteikusias institucijas bei data, skirtos nuobaudos už medžioklės taisyklių pažeidimus. Medžiotojų sąvade kaupiama informacija gali būti teikiama tik institucijoms ir pareigūnams kurie vykdo ginklų bei šaudmenų apyvartos kontrolę, vykdantiems medžioklės kontrolę apskrities teisės medžioti suteikimo ir panaikinimo komisijai apie asmenis, siekiančius įgyti teisę medžioti ir gauti medžiotojo bilietą, medžiotojų visuomeninių organizacijų valdymo organams apie šioms organizacijoms priklausančius medžiotojus. (Duomenų pateikimo medžiotojų sąvadui ir sąvade sukauptos informacijos teikimo kitoms institucijoms tvarka 2003m.)

Medžiotojų sąvadas tai tokia medžiotojus reglamentuojanti duomenų bazės sistema kurioje praktiškai laikoma visa su medžiotoju susijusi informacija. Medžiotojų sąvadui duomenis privalo pateikti

visi medžiojantys asmenys kiekvienais metais. Sistema reikalinga tiek duomenų bazėms, patikrai tiek teisiniam reguliavimui. Šis sąvadas atspindi visas medžiotojo leistinas ir neleistinas veiklas ir sudaro lengvesnį pažeidimų ar kitų veiklų atsekamumą.

2.3 Žvejybos reguliavimo apžvalga

Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo paskirtis reglamentuoti santykius, atsirandančius žvejybos, akvakultūros, žuvų perdirbimo ir tiekimo į rinką srityse bei užtikrinti žuvų išteklius tausojančią žvejybą, jų išsaugojimą bei atkūrimą ir žvejybos kontrolę, atsižvelgiant į ekologines sąlygas, žuvininkystės ekonomiką, žvejų, žuvų augintojų, perdirbėjų bei vartotojų interesus. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas galioja Lietuvos Respublikos sausumos teritorijoje, vidaus vandenyse, teritoriniuose vandenyse, išskirtinėje ekonominėje zonoje, Lietuvos Respublikos žvejybos laivuose – jūrų vandenyse. (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija)

Valstybiniuose vandens telkiniuose, kurie yra skirti žuvininkystei, įstatymų numatyta tvarka gali būti išduodami leidimai žvejybos ploto naudojimui. Leidimas naudoti žvejybos plotą gali būti išduodamas tiktais vienas vienam vandens telkiniui. Leidimus žvejybos ploto naudojimui išduoda regionų aplinkos apsaugos departamentai kurių kontrolėje yra vandens telkinys. Tokiais atvejais kai vandens telkinys yra dvejų RAAD kontroliuojamose zonose leidimo išdavimu rūpinasi tas departamentas kuriam priklauso didesnė vandens telkinio dalis pagal plotą. Asmuo, dėl kurio priimtas sprendimas išduoti leidimą, per 10 dienų nuo sprendimo priėmimo per elektroninę Aplinkosaugos informacinę sistemą (ALIS) teikia RAAD prašymą išduoti leidimą. Savu ruožtu RAAD per 10 darbo dienų nuo visų dokumentų kurie reikalingi leidimui išduoti, išduoda leidimą arba, telkinio valdytojui motyvuotai atsako dėl kokių priežasčių leidimas neišduodamas. Viename vandens telkinyje išduodamas tik tai vienas leidimas dešimties metų laikotarpiui trim egzemplioriais kurie atitenka naudotojui, telkinio valdytojui ir RAAD. (Leidimų naudoti žvejybos plotus išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašas 2013m.)

Pagal Lietuvoje galiojančią teisinį reglamentavimą leidimai dėl žvejybos ploto naudojimo gali būti neišduodami tiems asmenimis kuriems per paskutinius du metus buvo nutraukta nuomos sutartis dėl valstybinio vandens telkinio nuomos verslinei žvejybai arba buvo panaikintas leidimas naudoti žūklės plotą kuomet naudotojas nevykdė sutartinių įsipareigojimų. Taip pat tais atvejais kai sprendimas priimtas pažeidžiant įstatyminius bei kitus teisės aktus ir kai per 3 mėnesius nuo sprendimo priėmimo išduoti leidimą naudoti žvejybos plotą potencialus naudotojas nesikreipė į regiono aplinkos apsaugos departamentą dėl šio leidimo išdavimo. Taip pat leidimai neišduodami tokiems vandens telkiniams kaip:

- „upės
- valstybiniuose rezervatuose ir valstybinių parkų rezervatuose esančiuose vandens telkiniuose
- vertingų gamtinių kompleksų ir biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu ypač svarbiuose vandens telkiniuose
- žuvų migracijai, nerštui ypač svarbiuose vandens telkiniuose
- rekreacijai svarbiuose vandens telkiniuose“ (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

Asmuo kuris turi leidimą į žvejybos plotą, tame telkinyje turi teisę:

- Organizuoti mėgėjų ar limituotą žvejybą.
- Žvejoti naudojant verslinės žvejybos įrankius.
- Įstatymu nustatyta tvarka gauti valstybinę paramą kuri skirta žuvų ištekliams atkurti ir saugoti. (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

Tačiau žvejybos ploto naudotojas vandens telkinyje, kuriame turi leidimą naudoti žvejybos plotą, privalo:

- Įgyvendinti žuvų išteklių naudojimo, atkūrimo ir apsaugos vandens telkinyje priemonių planą kurį patvirtina valdytojas
- Organizuoti žuvų išteklių apsaugą kaip numatytą leidime.
- Privalo turėti leidimus mėgėjų žvejybai.
- Teikti visą privalomą ir reikalingą informaciją susijusią su žuvies išteklių naudojimu, atkūrimu ir apsauga naudojamam žvejybos plote.
- Privalo laikytis žvejybos taisyklių, nustatomų specialiųjų vandens telkinių naudojimo sąlygų, bei kitų teisės aktų kurie reglamentuoja gamtos išteklių naudojimą ir aplinkos apsaugą, bei laikytis leidime numatytų sąlygų. (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

„Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės nustato mėgėjų žvejybos objektus, įrankius, būdus, režimą, mėgėjų žvejybos organizavimo tvarką, reglamentuoja kitą su mėgėjų žvejyba vidaus vandenyse susijusią veiklą. Mėgėjų žvejybos taisyklės nėra taikomos Baltijos jūroje, privačiuose tvenkiniuose ir kūdrose. Kitais atvejais, žvejojant privačiuose telkiniuose mėgėjų žūklės taisyklės taikomos tiek, kiek nurodyta Žvejybos privačiuose bei bendrąja daline valstybės ir fizinių ar juridinių asmenų nuosavybės

teise priklausančiuose žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose tvarkos apraše. Kuomet vykdoma limituota žvejyba šios taisyklės galioja tik tiek, kiek tai nurodyta limituotą žvejybą reglamentuojančiuose teisės aktuose, o valstybės saugomose teritorijose mėgėjų žvejybą reglamentuoja tų teritorijų nuostatai, individualūs apsaugos reglamentai ir tvarkymo planai.“ (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

3. MEDŽIOKLĖS IR ŽVEJYBOS VALDYMO SISTEMOS CHARAKTERIZAVIMAS LIETUVOJE.

3.1 Medžioklės valdymo sistemos charakterizavimas Lietuvoje

Teises naudoti laisvėje esančių medžiojamųjų gyvūnų išteklius suteikia Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos departamentai išduodami leidimą naudoti medžiojamų gyvūnų išteklius tam tikrų plotų vienetu. Tuo tarpu medžiojamų gyvūnų kurie yra laikomi nelaisvėje pagal „Laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklės“, kurios buvo patvirtintos Aplinkos ministerijos ir valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, išteklių naudojimas priklauso gyvūnų savininkui. Medžiojimu nėra laikoma jei gyvūnai sugaunami sodybose ar negyvenamosiose pastatuose, juos sugaunant medžioklės taisyklėse nustatytais leidžiamais būdais, nėra medžiojimas ir asmuo vykdamas tokią veiklą neprivalo būti medžiotojas. Medžioklės plotų naudotojai sumedžiotus laukinių gyvūnų išteklius pagal medžioklės įstatymą gali naudoti savo reikmėm arba realizuoti. (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Pagal Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo pirmąjį skyrį apibrėžiamos valstybės, savivaldybių institucijų kaip ir medžiotojų visuomeninės organizacijų kurios vienija klubus ir būrelius kompetencijos bei pareigos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė:

- „formuoja laukinės gyvūnijos apsaugos ir jos išteklių naudojimo strategiją, koordinuoja jos įgyvendinimą bei atskirų programų rengimą.
- koordinuoja valstybės ir savivaldybių institucijų veiklą laukinės gyvūnijos apsaugos ir jos išteklių naudojimo srityje.
- tvirtina Medžioklinių ginklų apyvartos taisykles.
- nustato užsienio šalyse išduotų medžiotojų bilietų ar kitų analogiškų dokumentų pripažinimo Lietuvos Respublikoje tvarką.
- atlieka kitas teisės aktų numatytas funkcijas.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Aplinkos ministerija:

- „tvirtina Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklės, kuriose nustato: medžiojamųjų gyvūnų rūšių sąrašą ir šių gyvūnų medžioklės terminus; draudžiamus ir leidžiamus medžioklės būdus ir jų taikymo terminus, draudžiamus ir leidžiamus naudoti įrankius; medžiojamųjų gyvūnų, kurių medžiojimas yra ribojamas, sąrašą ir kasmetinio jų sumedžiojimo limitų Lietuvos Respublikoje bei atskiruose medžioklės plotų vienetuose nustatymo tvarką; saugaus elgesio medžioklėje reikalavimus bei kitus medžiojimo reikalavimus;
- nustato Leidimų naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetuose tvarką ir Licencijų medžiojamiesiems gyvūnams sumedžioti išdavimo tvarką;
- nustato elninių žvėrių, kurie gali būti medžiojami tik atrankinėse medžioklėse, medžiojimo reikalavimus patvirtindama Elninių žvėrių atrankinės medžioklės nuostatus ir Medžioklės trofėjų apžiūros tvarką;
- kartu su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba tvirtina Laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklės;
- tvirtina medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijus ir reikalavimus medžioklės plotų vienetų riboms nustatyti;
- kartu su Žemės ūkio ministerija tvirtina Komisijos medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatus;
- tvirtina medžioklės egzamino tvarką ir programą, medžiotojų selekcininkų, medžioklės trofėjų ekspertų ir ekspertų kinologų mokymo programas ir kvalifikacijų suteikimo tvarką;
- nustato duomenų pateikimo medžiotojų sąvadui ir sąvade sukauptos informacijos teikimo kitoms institucijoms tvarką, taip pat tvarko šį sąvadą;
- organizuoja medžioklėtvarkos projektų rengimą;
- nustato Leidimų naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetuose išdavimo konkurso organizavimo tvarką;
- atlieka kitas teisės aktų nustatytas funkcijas;

- Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba kartu su Aplinkos ministerija nustato veterinarinės priežiūros medžioklėje reikalavimus;“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Apskritis viršininko administracija:

- „sudaro apskrities teisės medžioti suteikimo ir panaikinimo komisiją.
- tvirtina medžioklės plotų vienetų sudarymo bei ribų keitimo projektus.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Savivaldybės:

- „sudaro komisijas medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti ir organizuoja jų darbą.
- per seniūnijas registruoja žemės, miško, vandens telkinių sklypų savininkų, valdytojų ir naudotojų pranešimus apie medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą.
- sudaro komisijas medžiojamųjų gyvūnų padarytai žalai apskaičiuoti ir organizuoja komisijų darbą.
- teikia siūlymus dėl leidimo naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius, išduoto medžioklės plotų naudotojui, galiojimo sustabdymo“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija, medžiotojų visuomeninės organizacijos, vienijančios medžiotojų klubus ir būrelius:

- „teikia institucijoms, priimančioms medžioklę reglamentuojančius teisės aktus, pasiūlymus dėl šių teisės aktų rengimo ir tobulinimo.
- dalyvauja šio Įstatymo nustatyta tvarka sudaromų komisijų darbe ir siūlo į jas savo atstovus.
- teikia medžiotojų sąvadui duomenis apie medžiotojų organizacijai priklausančius medžiotojus.
- organizuoja asmenims, kurie rengiasi medžioklės egzaminui, stažuotes ir medžiotojų mokymo kursus.
- organizuoja medžiotojų selekcininkų, medžioklės trofėjų ekspertų, ekspertų kinologų rengimą ir suteikia atitinkamą kvalifikaciją.

- organizuoja medžioklės trofėjų apžiūras, rengia medžioklės trofėjų parodas, medžiotojų varžybas, simpoziumus, konferencijas.
- turi teisę kasmet daryti žymas medžiotojų bilietuose apie duomenų medžiotojų sąvadui pateikimą.
- teikia apskrities teisės medžioti suteikimo ir panaikinimo komisijai siūlymus dėl asmenims suteiktos teisės medžioti panaikinimo.“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)“ (Lietuvos respublikos medžioklės įstatymas 2002m. aktuali redakcija)

Prie medžioklės administravimo ir medžioklės išteklių valdymo prisideda eilė institucijų tokių kaip Lietuvos respublikos vyriausybė, Aplinkos ministerija ir jos įgaliosos institucijos, maisto ir veterinarijos tarnyba, savivaldybės, medžiotojų ir žvejų draugija bei medžiotojų organizacijos vienijančios klubus ir būrelius. Tai didelis mechanizmas, kuriame neretai atsiranda spragų kurios praktiškai netaisomos. Taip pat pažvelgus į visą medžioklės, valdymą, reglamentavimą, priežiūrą susidaro įspūdis, kad medžioklės veikla yra labai uždara ir sudėtinga pradedančiajam medžiotojui. Tikriausiai todėl medžiotojų skaičius Lietuvoje auga nežymiai, o jaunesni gyventojai nesiveržia į medžiotojų gretas. Medžiotojų skaičius didėja nebent asmenų tarpe kurie save laiko nepriklausomais medžiotojais turi leidimus, medžiojamuosius ginklus, bei registruoja medžiotojų sąvade bet teisiškai aktyvios medžioklės veiklos nevykdo.

3.2 Žvejybos valdymo sistemos apžvalga Lietuvoje

Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo paskirtis reglamentuoti santykius, atsirandančius žvejybos, akvakultūros, žuvų perdirbimo ir tiekimo į rinką srityse bei užtikrinti žuvų išteklius tausojančią žvejybą, jų išsaugojimą bei atkūrimą ir žvejybos kontrolę, atsižvelgiant į ekologines sąlygas, žuvininkystės ekonomiką, žvejų, žuvų augintojų, perdirbėjų bei vartotojų interesus. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas galioja Lietuvos Respublikos sausumos teritorijoje, vidaus vandenyse, teritoriniuose vandenyse, išskirtinėje ekonominėje zonoje, Lietuvos Respublikos žvejybos laivuose – jūrų vandenyse. (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija)

Pagal Lietuvos respublikos teisės aktus Valstybinį žuvininkystės sektoriaus valdymą atlieka Žemės ūkio ministerija kuri formuoja Lietuvos Respublikos žuvininkystės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, dalyvauja formuojant Europos Sąjungos bendrąją žuvininkystės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, žuvininkystės tyrimus jūrų vandenyse, vykdo žuvų išteklių naudojimo kontrolę jūrų vandenyse. Tuo tarpu Aplinkos ministerija pagal savo veiklos pobūdį formuoja vidaus vandenų žuvų išteklių naudojimo ir kontrolės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, žuvininkystės tyrimus vidaus vandenyse. (Lietuvos respublikos

žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija) Žemės ūkio ministerija bendradarbiaujant su Aplinkos ministerija formuoja vidaus vandenų žuvų išteklių išsaugojimo ir atkūrimo politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. (Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas 2000m. aktuali redakcija) Kaip patariamasis organas žemės ūkio ministrui ir aplinkos ministrui gali būti steigiama Žuvininkystės taryba, kurią sudaro Lietuvos Respublikos vyriausybės atstovai, žuvininkystės verslo atstovai bei mokslininkai. Tarybos funkcijos konsultuoti žuvininkystės politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimais.

Aplinkos ministerija bei jos įgaliotos institucijos, siekiant optimizuoti mėgėjų žvejybos plėtrą atlieka tokius veiksmus:

- „Reguliuoja mėgėjų žvejybą vidaus vandenyse ir kontroliuoja visuose žuvininkystės vandens telkiniuose;
- Išduoda ir panaikina leidimus naudoti žvejybos plotą;
- Nustato prekybos ne mėgėjų žvejybos įrankiais tvarką, atlieka ne mėgėjų žvejybos įrankių apyvartos kontrolę, išduoda leidimus gaminti, realizuoti, įsigyti ne mėgėjų žvejybos įrankius;
- Kuria ir valdo mėgėjų žvejybos informacinę sistemą“. (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

Mėgėjų žvejybos klausimams spręsti bei pasiūlymams teikti aplinkos ir žemės ūkio ministrams gali būti sudaroma mėgėjų žvejybos taryba, kurios sudėtį tvirtina aplinkos bei žemės ūkio ministras, o ji susideda iš:

- „Žemės ūkio ministerijos ar jai pavaldžių institucijų – 2 atstovai.
- Aplinkos ministerijai pavaldžių institucijų – 2 atstovai.
- Valstybinio turizmo departamento prie Ūkio ministerijos – 1 atstovas.
- Žvejų mėgėjų asociacijų – 4 atstovai.
- Asocijuotų žvejybos ploto naudotojų – 4 atstovai.
- Žuvininkystės mokslo institucijų – 3 atstovai.
- Mėgėjų žvejybos srities visuomenės informavimo priemonių – 2 atstovai“. (Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas 2004m. aktuali redakcija)

3.3 Žūklės išteklių tyrimų charakterizavimas

Skirtinguose vandens telkiniuose formuojasi skirtinga fauna ir flora kuri dažnai nulemia to vandens telkinio galimą produktyvumą. Kaip teigia (V. Žiliukas 2006m) Kryptingas ichtiofaunos

formavimas pagrįstas stebėjimais bei tyrimais yra vienas iš būdų kelti vandens telkinių produktyvumą. Todėl Lietuvoje tiek įstatymais reglamentuojamos tiek pačių mokslininkų pradedama aktyviau vystyti žuvininkystės tyrimus. Tokie valstybiniai tyrimai pagrindinai atliekami pagal aplinkos ministro patvirtintas metodikas. Kol kas Lietuvoje mes turime tikrai vieną tokią metodiką.

Tyrimai susiję su žuvies ištekliais atliekami nustatytais terminais. Tokiuose vandens telkiniuose kaip Baltijos jūra ir Kuršių marios, tyrimai atliekama kas metus, kituose 500 ha žuvininkystės vandens telkiniuose, kuriuose leidžiama užsiimti versline žvejyba, – ne rečiau kaip kas 2 metai. Likusiuose didesniuose kaip 100 ha žuvininkystės vandens telkiniuose žuvų išteklių tyrimai atliekami ne rečiau kaip kas 5 metai. Žuvų išteklių tyrimų rezultatai visuomet pateikiami Aplinkos ministerijai ir Žemės ūkio ministerijai.

Žuvų išteklių tyrimai reikalingi nustatyti žuvininkystės vystymo kryptims, žvejybos limitams bei kitoms žvejybos reglamentavimo priemonėms parinkti. Pagal žuvininkystės tyrimų metodiką patvirtinta ministro įsakymu nustatomas žuvų gausumas ir biomasė. (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas 2005m. Nr. D1 – 501, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo)

Tyrimus atliekant ežeruose, Kuršių mariose ir kituose vandens telkiniuose naudojama tokia įranga kaip:

- „Selektyvių (atrankinių) statomųjų įvairiausių tinklaičių komplektas nuo 12 iki 70 mm akytumo. Akies dydis keičiasi kas 5 m. Tinklo ilgis – 30–40 m, aukštis – 1,8–3 m;
- Statomųjų tinklaičių komplektas nuo 14 iki 90 mm akytumo, kiekvienas tinklaitis po 10–30 m ilgio, bendras komplekto ilgis iki 250 m;
- Sėliaviniai tinklai 18–30 mm akytumo, 60–75 m ilgio, 6–12 m aukščio;
- Stintiniai tinklai 8–12 mm akytumo, 15–30 m ilgio, 3–6 m aukščio;
- Bradinys 10–30 m ilgio, 1–2,5 m aukščio, akių dydis sparnuose 8–20 mm, maiše – 2–8 mm;
- Smulkiaakis jaunikių tralas: ertmės dydis – iki 8 m, akių dydis sparnuose 20–30 mm, maiše – 2–8 mm, ilgis iki 20 m;
- Ūdos iki 200 kabliukų;
- Įvairios žuvų gaudyklės (stintinės, ungurinės, pūgžlinės-dyglinės).“ (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas 2005m. Nr. D1 – 501, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo)

Vandens telkiniuose iki 50 ha naudojami 4 selektyvinių tinklaičių komplektai ir vienas statomas tinklaitis. Žvejyba atliekama vieną du kartus per metus, tinklaičiai vandenyje statomi dvylikai –

aštuoniolikai valandų vienos žvejybos metu. Atitinkamai telkiniuose nuo 50 iki 100 ha., naudojami tokie patys keturi selektyviniai tinklaičiai ir vienas statomasis, tik tuo atveju jei ežere yra sėlių statomas papildomas sėliavinis tinklaitis. Tinklaičiai pagal metodiką statomi palaginėje ar litoralinėje zonoje, o laikymo trukmė dvylika aštuoniolika valandų. 100 – 200 ha telkiniuose statomi tinklaičiai nuo keturių iki aštuonių komplektų bei du statomieji tinklaičiai, o esant sėlių ir du sėliaviniai tinklai. Esant ežere stintų statomas vienas stintinis tinklas. Žvejojama nuo vieno iki trijų kartų per metus išlaikant tinklus vandens telkinyje nuo dvylikos iki aštuoniolikos valandų. Vandens telkiniuose nuo 200 iki 500 ha., ploto naudojami atitinkamai aštuoni selektyviniai tinklaičių komplektai ir trys statomieji tinklai, esant ežere sėlių trys sėliaviniai tinklai ir du stintiniai jei ežere stintų aptinkama. 500 iki 1000 ha., telkiniuose naudojami aštuoni selektyvinių tinklaičių komplektai, keturi statomųjų tinklaičių komplektai ir atitinkamai keturi ir trys sėliaviniai bei stintiniai tinklai jei ežere aptinkamos šių rūšių žuvis. Didžiausiuose vandens telkiniuose kurių plotas viršija 1000 ha., išskyrus Kuršių ir Kauno marias naudojami nuo aštuonių iki dvylikos selektyvinių ir keturi statomieji tinklaičių komplektai ir jei vandens telkinyje gyvena sėliavos ir stintos papildomai statomi keturi sėliaviniai ir trys stintiniai tinklaičiai. Žvejojama nuo dviejų iki keturių kartų per metus, o tinklų laikymo trukmė kaip ir visuose kituose vandens telkiniuose dvylika aštuoniolika valandų vienos žvejybos metu. Kuršių ir Kauno mariose žvejojama ne dažniau kaip keturis kartus per mėnesį, tačiau tarp žvejybų bent vienas intervalas turi būti didesnis nei trys savaitės, o žvejojama dvylika selektyvinių ir keturiais statomaisiais tinklaičių komplektais bei papildomai keturiais sėliaviniais ir trim stintiniais tinklaičiais. Sugautos žuvis rūšiuojamos pagal žuvų rūšis, skaičiuojamos vienetais ir sveriamos atskirai bei kartu, kad būtų nustatomas bendras laimikio svoris. Paskui žuvis skirstomos į ilgio grupes kuomet išmatuojami žuvų ilgiai nuo snukio iki uodegos peleko galo, bei nuo snukio pradžios iki uodegos. (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas 2005m. Nr. D1 – 501, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo)

Upėse žuvų išteklių tyrimams naudojami šie įrankiai:

- Smulkiaakis tralas: ertmės dydis – 4 m, akių dydis sparnuose 20–30 mm, maiše – 2–8 mm. Traukimo laikotarpis 30 min.;
- Plukdomieji tinklaičiai: akių dydis 40–90 mm, ilgis iki 140 m, aukštis iki 3,5 m;
- Selektivių statomųjų įvairiaakių tinklaičių komplektai nuo 12 iki 70 mm aktytumo. Akies dydis keičiasi kas 5 m. Tinklo ilgis – 30–40 m, aukštis – 1,8–3 m. Tyrimams naudojami 4–6 tinklaičių komplektai;
- Bradinys: bradinio ilgis 10–30m, aukštis 1–2,5 m, akių dydis sparnuose 12–20 mm, maiše – 2–8mm;

- Elektrožūklės aparatas, kurio elektros srovės galingumas vandenyje iki 3000 W, elektrinių impulsų dažnis iki 120 Hz;
- Ungurinės, lašišų – šlakų rituolių gaudyklės. (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas 2005m. Nr. D1 – 501, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo)

Kuomet tyrimai atliekami elektrožūklės aparatu, kai upės baseinų plotas yra iki 100 km² ir upės plotis iki dešimt metrų, pasirenkami tyrimų ruožai nuo dvidešimties iki šimto penkiasdešimt metrų ilgio, kurie atitveriami statomais tinklaičiais ir žvejojama nuo dviejų iki trijų kartų iš eilės. Žvejoti galima du kartus tik tais atvejais, kai žvejojant antrą kartą sugaunama maždaug penkiasdešimt procentų mažiau vienos rūšies žuvų. Sugautos žuvys skirstomos rūšimis, ilgio grupėmis, sveriamos, matuojamos. Iš gautų rezultatų patvirtintom formulėm apskaičiuojamas žuvų gausimas ir biomasė. Lašišinėms žuvims žuvų gausumas ir biomasė nustatoma tik 100 m². (Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas 2005m. Nr. D1 – 501, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo).

Žūklės išteklių tyrimo metodai gana smulkiai parašyti patvirtintoje metodikoje, tačiau Lietuvoje turime tiktais vieną patvirtintą ir leidžiamą metodiką tokiems tyrimams. Tuo tarpu kai partnerių Europos sąjungos valstybėse ar Kanadoje kur aplinkosauga išvystyta ypač aukštame lygmenyje tokių patvirtintų metodikų atrandame kur kas daugiau. Atsižvelgiant į tai Lietuvoje reikėtų patvirtinti alternatyvius tyrimų metodus, naujas metodikas kurių pagalba būtų praplėstos tyrimų galimybės.

4. MEDŽIOKĖS IR ŽVEJYBOS VALDYMO EFEKTYVUMO VERTINIMAS.

4.1 Žūklės ir medžioklės pažeidimų analizė

Pagal administracinės teisės protokolą 87 straipsnis reglamentuoja mėgėjiškos žūklės taisyklių ir kitų teisės aktų pažeidimus susijusius su mėgėjų žvejyba ir žuvų apsauga. Nusižengus šiam straipsniui gali būti užtrauktos tokios bausmės kaip įspėjimą, baudą nuo dvidešimt penkių iki dviejų šimtų litų su pažeidimo įrankių konfiskavimu arba be konfiskavimo. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija). Taip pat pagal šį straipsnį baudžiama už neteisėtą žūklės įrankių gaminimą, realizavimą, įsigijimą bei laikymą (straipsnis netaikomas tik elektros arba ultragarso žvejybos prietaisams), už tokius pažeidimus užtraukiama bauda nuo šimto iki keturių šimtų litų su draudžiamą žvejybos įrankių konfiskavimu. Pagal trečiąją straipsnio dalį baudžiami asmenys kuomet mėgėjiškos žūklės pažeidimai padaromi naudojant neteisėtus žvejybos įrankius (straipsnio dalis netaikoma kuomet pažeidimai padaromi naudojant elektros energiją ir ultragarsą). Už trečiosios 87 straipsnio dalies pažeidimus baudžiama bauda nuo dviejų iki septynių šimtų litų su pažeidimo atlikimo įrankių konfiskavimu. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija)

87⁽¹⁾ Straipsnis kalba apie privačių vandens telkinių naudojimo pažeidimus kurie gali užtraukti baudą nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų litų. Kuomet pažeidžiamos leidime numatytos sąlygos dėl žvejybos plotų sąlygų, pažeidėjai baudžiami nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų litų bauda su teisės užsiimti žvejyba atėmimu arba be teisės atėmimo. Už žuvivaisos pažeidimus galima užsitraukti baudą nuo penkiasdešimties iki penkių šimtų litų. Tuo tarpu už vandens telkinių nuomos žvejybai nuostatų pažeidimus ir nuomos pažeidimus kurie vykdomi valstybiniuose žuvininkystės vandens telkiniuose pažeidimus baudžiama nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų litų. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija)

87⁽³⁾ Straipsnis kalba apie verslinės žvejybos nuostatų pažeidimus vidaus vandenyse bei jūroje. Už nuostatų pažeidimus vidaus vandenyse pažeidėjai baudžiami nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų penkiasdešimties litų bauda bei pažeidimo padarymo įrankių konfiskavimu. Ir teisės atėmimu užsiimti žvejyba iki šešių mėnesių. Už šiurkščius verslinės žvejybos vidaus vandenyse nuostatų pažeidimus baudžiama nuo trijų iki aštuonių šimtų litų bauda kartu su pažeidimo atlikimo įrankių konfiskavimu arba teisės užsiimti žvejybą atėmimu iki dviejų metų. Už verslinės žvejybos nuostatų pažeidimus jūrų vandenyse, pažeidėjai gali užsitraukti įspėjimą, baudą nuo dviejų šimtų iki vieno tūkstančio litų kartu su įrankių atėmimu kuriais buvo padarytas pažeidimas arba teisės užsiimti žvejyba konfiskavimu iki šešių

mėnesių su pažeidimo įrankių konfiskavimu. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija)

87⁽⁷⁾ Kalba apie pažeidimus susijusius su žuvų mažesnių negu nustatyta skirtų maistui, sandėliavimo, vežimo, perdirbimo ar pardavimo, supirkimo pažeidimais. Tokie pažeidimai priklausomai nuo vieno šimto iki tūkstančio litų baudą priklausomai nuo pažeidimo rūšies. Pagal administracinės teisės pažeidimų protokolą už uždraustos žvejybos metu sužvejotų šviežių žuvų vežimą, sandėliavimą, perdirbimą, supirkimą bei nuostatų pažeidimus baudžiama bene didžiausiom galimom baudom ir sankcijom pagal šį straipsnį nuo trijų šimtų iki vieno tūkstančio litų pinigine bauda su žuvų konfiskavimu arba be jo. Visais kitais atvejais baudos gana tolygios ir siekia nuo šimto iki penių šimtų litų. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija)

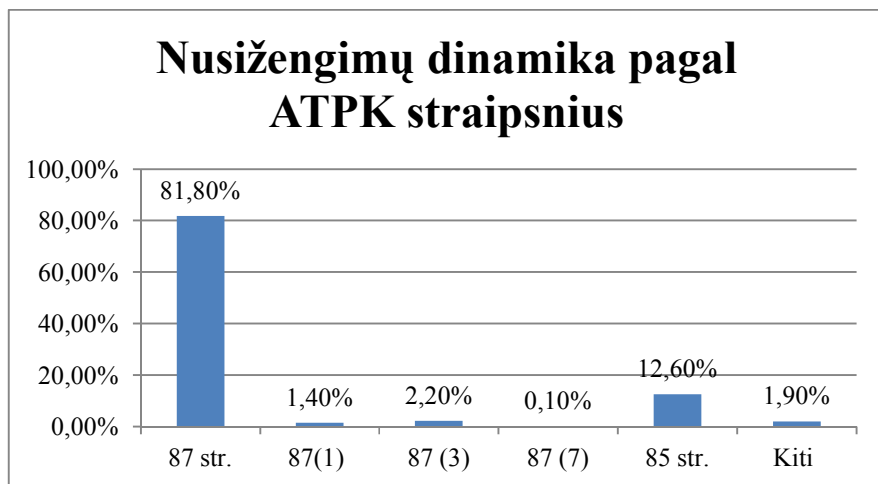
85 Administracinės teisės protokolo straipsnis skirtas medžioklės reglamentavimui ir apsaugai kuriame išdėstoma kaip baudžiami medžioklės taisyklių pažeidėjai. Medžioklės taisyklės Lietuvos respublikoje pažeidę asmenys nevykdantys medžioklės vadovo pareigų arba jas vykdydami netinkamai baudžiami įspėjimu medžioklės vadovui arba bauda nuo šimto iki keturių šimtų litų. Medžioklės metu būnant be medžioklės lapo galima užsitraukti baudą nuo penkių šimtų iki tūkstančio litų kartu su pažeidimo padarymo įrankių konfiskavimu arba teisės medžioti atėmimu iki trejų metų kartu konfiskuojant pažeidimo padarymo įrankius. Už laukinių gyvūnų medžiojimą kurie nėra priskiriami kaip medžiojamieji gyvūnai, bei gyvūnų medžiojimas kuriuos tuo metu medžioti draudžiamą baudžiamas nuo penkių šimtų iki tūkstančio litų bauda, įrankių kuriais daromas pažeidimas konfiskavimu arba teisės medžioti atėmimu iki trijų metų. Už medžioklę medžioklės plotuose be leidimo arba be galiojančios licencijos bei medžiojant uždraustu laiku ar vietovėse, medžiojant neleistinais įrankiais, priemonėmis, būdais baudžiama teisės medžioti atėmimu nuo metų iki trijų su pažeidimo įvykdymo priemonių konfiskavimu bei bauda nuo dviejų iki keturių tūkstančių litų. Kitais atvejais kurie nebuvo išvardinti ankščiau aptariamuose pažeidimuose arba nepakliūna į administracinės teisės pažeidimo protokolo aštuoniasdešimt penkto straipsnio pirmą, antrą, trečią ar ketvirtą dalis baudžiami vienodomis baudomis nuo penkiasdešimties iki dviejų šimtų litų bei galimybe konfiskuoti pažeidimo padarymo įrankius bei galimybe atimti medžiojimo teisę iki vienerių metų su pažeidimo įrankių konfiskavimu. (Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija)

1 pav. Medžioklės ir žvejybos išteklių naudojimo pažeidimai

Paveiksle matome, paskutinių aštuonerių metų, užfiksuotų medžioklės ir žvejybos išaiškintų pažeidimų kiekį kas metus. Nuo tendencijų stebėjimo pradžios iki 2013m., matomas ženklus pažeidimų skaičiaus sumažėjimas išskyrus 2009 m. Šitokių pažeidimų skaičiaus išaugimą galėjo lemti susiklosčiusi nepalanki ekonominė padėtis šalyje 2009 m. Lietuvoje labiausiai jautėsi pasaulinės ekonominės krizės padariniai. Didžiausia dalis pažeidimų per visus ataskaitinius metus fiksuojama Klaipėdos regiono departamento teritorijoje iš kurių vėlgi daugiausia pažeidimų mėgėjiškos žūklės srityje, tokius rezultatus įtakoja vienas iš didžiausių ir žuviningiausių vandens telkinių Lietuvoje Kuršių marios, kurios pritraukia nemažai mėgėjų žvejų iš visos Lietuvos. Tačiau pažeidimų gausa atspindi ne vien pažeidėjų gausą, gerą darbą bet ir regiono problematiką bei pažeidėjų atkaklumą, galima numanyti, kad skiriamos nuobaudos nėra pakankamai didelės ir neatgraso nuo pastovių prasižengimų. 2011 metais visuose regionuose pastebimas pažeidimų skaičiaus ryškus sumažėjimas. Kaip ir visais praėjusiais metais bei 2012 ir 2013 metais daugiausiai pažeidimų fiksuojama Klaipėdos regione, o tendencijos kad mėgėjų žvejybos srityje pažeidimų padaroma daugiausiai taip lieka. Tokius rezultatus įtakoja tiek veiklos populiarumas tiek paprastumas. Mat medžiokle besidominčių asmenų skaičius kur kas mažesnis negu žvejybos srityje. Taip pat pasak Vilniaus regiono departamento gyvosios gamtos skyriaus pareigūnų paskutiniu metu, o ypač 2010 metais buvo suaktyvėjusi visuomenė kuomet telefonu pranešdama apie brakonieriaujančius piliečius arba ketinančius brakonieriauti gyvosios gamtos inspektoriai operatyviai reaguodami sugeba sulaikyti pažeidėjus. Kaip ir minėjau ypač didelis suaktyvėjimas jautėsi 2010 metais todėl manoma 2011 metų išaiškintų pažeidimų skaičiui tai galėjo turėti didelės priklausomybės. Mat po kelių aktyvių veiklos metų ir sulaikytų pažeidėjų gausos, brakorienavimu užsiimantiems piliečiams buvo išugdyta baimė būti

pagautam ir neišvengti bausmės. Taip pat 2011m., sugriežtėjo ir išaugo nuobaudų sumos už žūklės ir medžioklės pažeidimus bei kito padarytos žalos gamtai bazinių įkainių apskaičiavimas ko pasekoje stipriai išaugo baudų sumos.

2 pav. Nusižengimų dinamika pagal administracinės teisės pažeidimų kodekso straipsnius

Paveiksle pavaizduota kokio tipo pažeidimai pagal administracinės teisės pažeidimų protokolą buvo dažniausiai daromi nuo 2006 iki 2013 metų. Kaip matome iš paveikslo daugiausia pažeidimų per šiuos metus net 81,8 % buvo padaryti mėgėjiškos žūklės taisyklių ir kitų teisės aktų pažeidimai susiję su mėgėjų žvejyba ir žuvų apsauga. Tokių pažeidimų gyvosios visų regionų aplinkos apsaugos departamentų inspektoriai užfiksavo net 30056 vnt. per visus analizuojamus metus. Tokius rezultatus gali įtakoti ir ypač didelis mėgėjiškos žūklės populiarumas Lietuvoje vienomis iš paskutiniųjų apklausos domenų kurią atliko „Vilmorus“ rodo, kad Lietuvoje kasmet aktyviai žvejoja net 17,6 procentų piliečių, iš jų aštuoni iš dešimties vyrų ir trys iš dešimties moterų. (VILOMORUS Kitam krante). Vien didelis žvejų skaičius jau įtakoja ir didesnę kiekį nusižengimų.

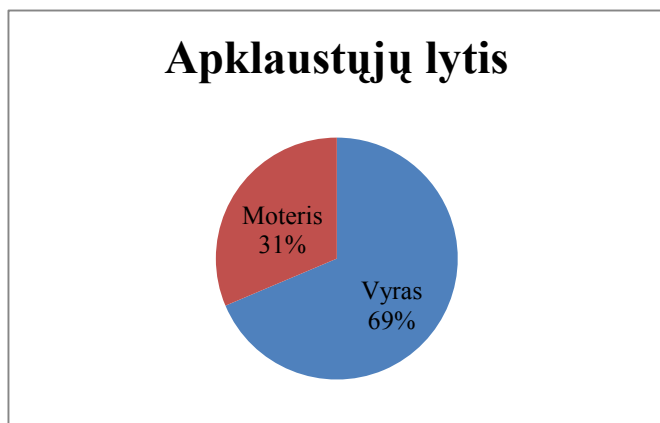
Antroje vietoje pagal daromus pažeidimus yra medžioklės sritis joje per ataskaitinius metus nuo 2006 iki 2013 metų buvo užfiksuoti net 4637 pažeidimai kas sudarė 12,60 procento visų padarytų pažeidimų medžioklės ir žvejybos srityje. Iš visų medžioklėje daromų pažeidimų išsiskiria daromi pažeidimai pagal administracinės teisės pažeidimo protokolo 85 straipsnio pirmąją dalį kuris skamba - Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse numatytų medžioklės vadovo pareigų nevykdymas arba netinkamas vykdymas pagal „ATPK“. Iš viso tokio tipo pažeidimų per 2006 – 2013 metus užfiksuota 1845 pažeidimai. Tuo tarpu pagal penktąją to paties straipsnio dalį kuris skamba – „Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių pažeidimas, išskyrus pažeidimus, numatytus šio straipsnio pirmojoje, antrojoje, trečiojoje ir ketvirtojoje dalyse“ „Lietuvos respublikos administracinių

teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija ATPK“. Pagal šio straipsnio penktąją dalį pažeidimų buvo užfiksuota net 1693. Pagal kitas su medžioklės pažeidimais susijusio aštuoniasdešimt penkto straipsnio dalis pažeidimų kiekis visais metais buvo fiksuojamas kur kas mažesnis.

Trečioji viena iš problematiškesnių bėdų yra verslinės žvejybos pažeidimai. Nors žvejų verslininkų kiekvieno departamento priežiūroje yra vidutiniškai apie šimtą tačiau pažeidimų skaičius yra ganėtinai aukštas pagal 87 straipsnį kuriame kalbama apie verslinės žvejybos nuostatų pažeidimus vidaus vandenyse bei jūroje sudaro net 2,2 procentus visų padarytų pažeidimų medžioklės ir žvejybos srityje per tiriamuosius metus kas sudaro 823 pažeidimus kas sudaro vidutiniškai po 104 pažeidimus per metus, o nusižengiama dažniausiai pagal šio straipsnio pirmąją ir antrąją dalį, kurios („Verslinės žvejybos vidaus vandenyse nuostatų pažeidimas“) ir („Verslinės žvejybos vidaus vandenyse nuostatų šurkštus pažeidimas“)“ Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas 1985m. aktuali redakcija“. Padaryti nusižengimai už 87 str. antrąją dalį gali užtraukti licencijos atėmimą iki dviejų metų. Toks didelis pažeidimų kiekis parodo, kad žvejams verslininkams apsimoka nusižengti ir susimokėti palyginus nedidelę baudą iki aštuonių šimtų litų ir prarasti licenciją mat pažeidžiant taisykles tikriausiai yra pagaunami didesni laimikiai kurie atperka baudas.

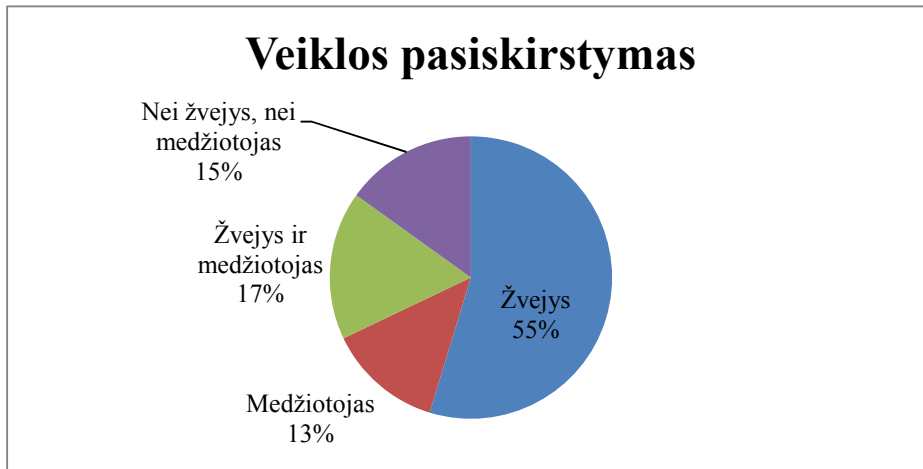
4.2 Medžioklės ir žvejybos valdymo efektyvumo vertinimas pagal visuomenės apklausos duomenis

Siekiant nustatyti visuomenės žvejų ir medžiotojų nuomonę apie žūklės ir medžioklės valdymo efektyvumą Lietuvoje buvo vykdyta visuomenės apklausa kurioje dalyvavo per septyniasdešimt respondentų iš įvairių Lietuvos regionų. Apklausa buvo vykdyta internetinėje erdvėje, apie apklausą buvo informuojama populiariausiose socialiniuose tinklapiuose tokiuose kaip twitter ir facebook, tam kad atspindėtų ne vien tikslinės grupės bet ir bendra visuomenės nuomonė.

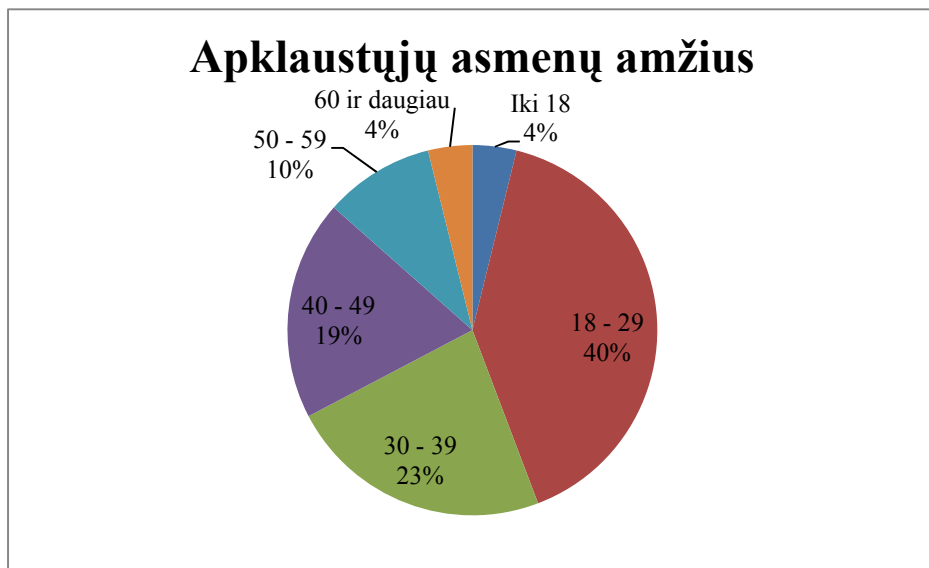
3. pav. Apklaustųjų lytis

Kaip matyti iš trečio paveikslo apklausoje dalyvavo 69 % vyrų ir 31 % moterų. Atkreipiant dėmesį, kad tiek žvejyba tiek medžioklė yra populiareesnės veiklos tarp vyriškos lyties atstovų apklausos duomenys tai ryškiai atspindi.

4. pav. Veiklos pasiskirstymas

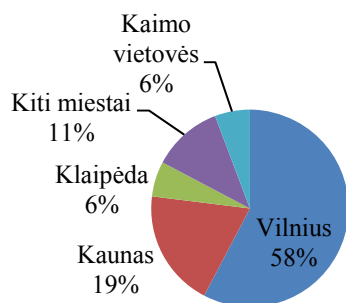
Paveiksle matome pasiskirstymą tarp respondentų mėgiamų veiklų. Didžiausią dalį net 55% visų apklaustųjų sudaro tik žvejai mėgėjai. Nors Galima teikti, kad viso apklausoje dalyvavo 72% žvejojančių asmenų mat septyniolika procentų visų respondentų yra ir žvejai ir medžiotojai. Tas pats sakytina ir apie medžiotojų skaičių apklausoje, galėčiau teikti, kad medžiojančių asmenų apklausoje dalyvavo trisdešimt procentų, o tik penkiolika procentų asmenų nėra prijausiantys nei žvejybai nei medžioklei. Iš šiame paveiksle analizuojamų duomenų galima teikti, kad žvejyba yra ypač populiari laisvalaikio praleidimo forma tarp apklaustųjų respondentų. Tokius rezultatus atspindėjo ir „Vilimorus“ atlikta apklausa kurioje išsiaiškinta, kad net aštuoni iš dešimties vyrų ir trys iš dešimties moterų reguliariai žvejoja. Tuo tarpu pagal policijos duomenis Lietuvoje registruotas 31 tūkstantis medžiotojų nors medžiotojų sąvadui duomenis apie savo veiklą paskutiniuosius metus teikė tik 28 tūkstančiai medžiojančių asmenų iš kurių 24 tūkstančiai deklaravo savo priklausymą medžiotojų draugijoms. Tad iš pateiktų duomenų galime manyti, kad Lietuvoje medžiojančių asmenų yra 1,03% , o žvejojančių apie 55% visos Lietuvos gyventojų.

5 pav. Apklaustųjų asmenų amžius

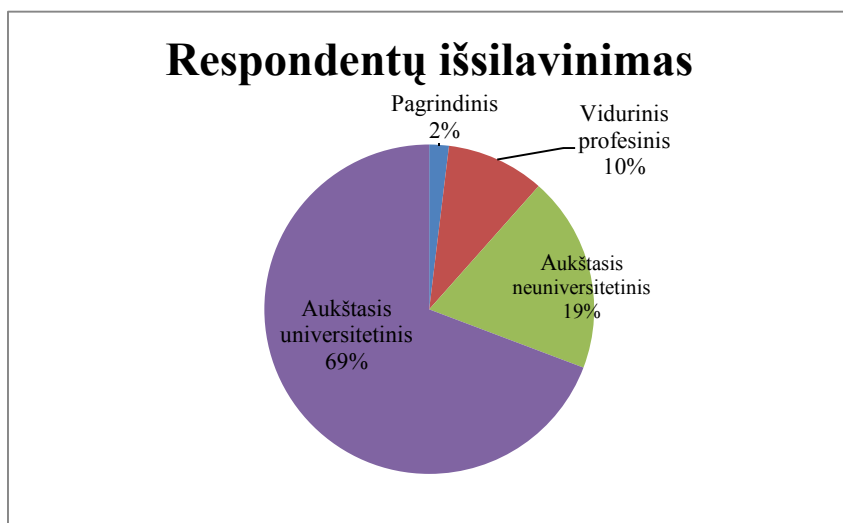
Penktame paveiksle matoma apklaustųjų amžiaus išraiška skrituline diagrama. Daugiausia respondentų buvo aštuoniolikos dvidešimt devynių metų amžiaus kurių apklausoje dalyvavo net 40%, 30 – 39 metų amžiaus respondentai sudarė 23% visų apklausoje dalyvavusių žmonių, 40 – 49 metų amžiaus respondentai atitinkamai sudarė 19% respondentų, 50 – 59 metų amžiaus 10% užpildžiusių anketą bei po 4% daugiau nei 60 metų amžiaus ir iki 18 metų. Kadangi respondentai pagrindinai besinaudojantys socialiniais tinklais ir užsiimantys žvejyba ar medžioklė toks amžiaus išsidėstymas buvo prognozuojamas. Tačiau iš gautų duomenų galime numanyti, kad žvejyba ir medžioklė smarkiai populiarėja tarp jaunesnių žmonių. Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos duomenimis Lietuvoje jaunų medžiotojų šiuo metu yra 3,7% nuo visų Lietuvos medžiotojų skaičiaus. Daugiausia jaunų medžiotojų iki dvidešimties metų amžiaus yra Utenos regione kurie sudaro kiek daugiau negu vienuolika procentų. Tuo tarpu medžioklė Lietuvoje populiariausia tarp keturiasdešimties – šešiasdešimties metų amžiaus piliečių. Tokio amžiaus medžiotojai Lietuvoje sudaro beveik keturiasdešimt devynis procentus ir sudaro didžiausią medžiotojų dalį.

Respondentų gyvenamoji vieta

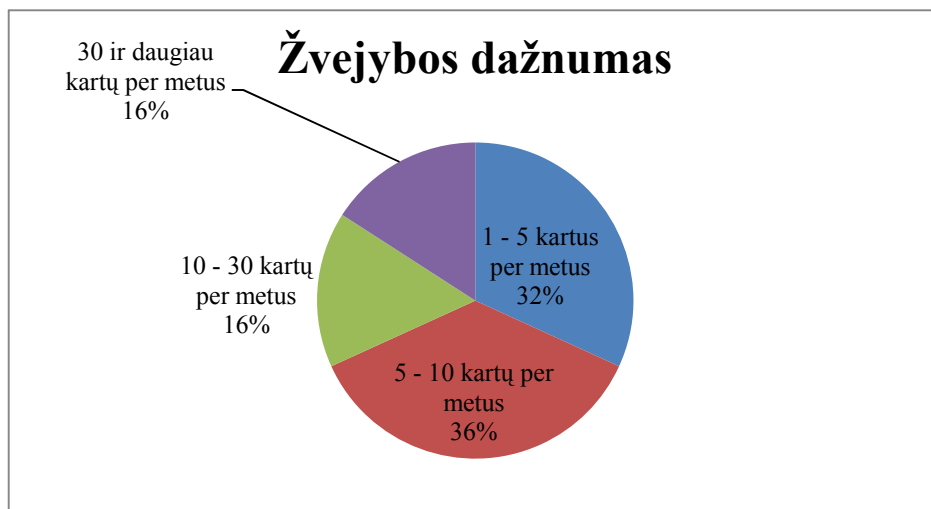
6 pav. Veiklos pasiskirstymas

Šeštame paveiksle matome respondentų išsidėstymą pagal gyvenamąją vietą. Didžioji dalis atsakiusių į anketos klausimus pastoviai gyvena Vilniuje tokių net penkiasdešimt aštuoni procentai. Kaune gyvenančių respondentų buvo devyniolika procentų tai antroji pagal gyvenamąją vietą apklaustųjų dalis. Mažiausia dalis gyventojų pildžiusių anketą gyvena Klaipėdoje ir kitose kaimo vietovėse. Toks respondentų pasiskirstymas atspindi, kad duomenys gauti iš pagrindinių didžiųjų miestu Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos kas sudaro net aštuoniasdešimt tris procentus visų apklaustųjų asmenų. Taip pat galiu teigti, kad tiek žvejyba, tiek medžioklė, kaip ganėtinai brangios laisvalaikio praleidimo formos, labiau populiarios tarp miestų gyventojų. Mat miestuose tiek gyvenimo kokybė geresnė tiek galimybės, kas įtakoja didesnius atlyginimus ir savo laisvalaikio planavimą. Pagal AB „Swedbank“ duomenis vidutinis atlyginimas miestuose ir rajonuose skiriasi ženkliai vien tarp Vilniaus ir Šalčininkų rajonų vidutinio atlyginimo dydis skiriasi 716 Lt atskaičius mokesčius. Manau tai parodo ženklia įtaką ir žvejojančių bei medžiojančių tarpe, kuomet rajonuose tiek žvejų tiek medžiotojų kur kas mažiau, manau tokios išvados gali būti koreguojamos tik ežeringuose ir labai miškinguose vietovėse kur piliečiai, nepaisant mažų pajamų, laiką žvejojant ar medžiojant gali leisti be didesnių išlaidų.

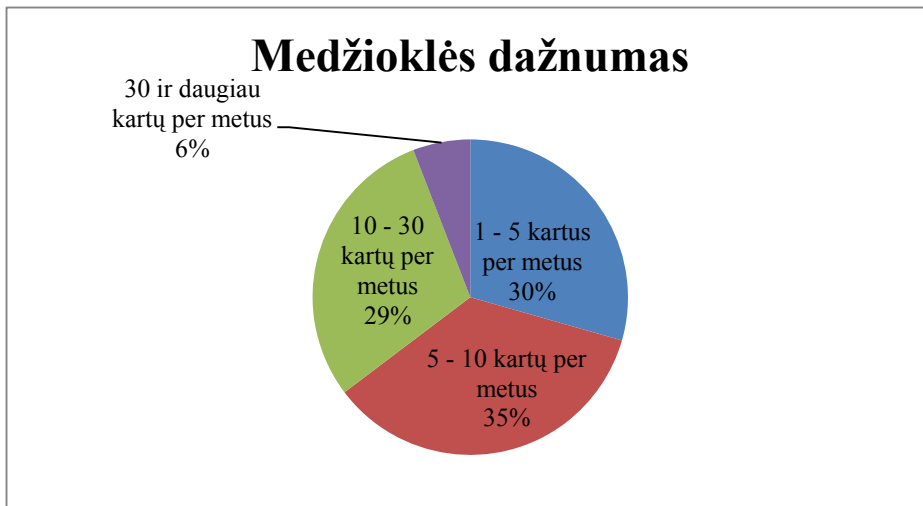
7 pav. Respondentų išsilavinimas

Septintame paveiksle matome apklaustųjų asmenų išsilavinimo pasiskirstymą atvaizduotą skrituline diagrama. Paveikslas atspindi aukštą respondentų išsilavinimo lygį. Daugiausia net šešiasdešimt devyni procentai respondentų atsakė, kad jų įgytas išsilavinimas aukštasis universitetinis. Aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą turinčių respondentų buvo apklausta kur kas mažiau ir siekė devyniolika procentų, o atitinkamai dešimt ir du procentai respondentų nurodė turintys vidurinį profesinį ir pagrindinį išsilavinimą. Iš analizuojamų duomenų matome, kad dauguma respondentų, kas sudarė net aštuoniasdešimt aštuonis procentus yra išsilavinę aukštojo mokslo diplomą turintys piliečiai. Tai vėlgi atspindi, kad didžioji dalis išsilavinimą įgijusių piliečių lieka dirbti ir kuria ateitį didžiųjų miestų vietovėse. Pagal statistikos departamento duomenis miestuose gyvena apie šešiasdešimt šešis procentus visų Lietuvos gyventojų. Taip pat pagal statistikos departemto duomenis miestuose kas ketvirtas 25 – 64 metų amžiaus gyventojas turi aukštąjį išsilavinimą, o kaimo vietovėse aukštąjį išsilavinimą turinčių piliečių siekė tik penkiolika procentų. Mano atliktame tyrime daugiau atsispindi aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų nuomonė į žvejybos ir medžioklės administravimo sėkmes bei problemas. Tokius tiriamųjų rezultatus galėjo atspindėti anketų publikavimas pagrindinai socialiniuose tinkluose, kuriais įprastai daugiau naudojasi jauni aukštąjį išsilavinimą turintys piliečiai. Mat pagal verslo žinių atliktą tyrimą net šeši iš dešimties 20 – 29 amžiaus piliečių kas dieną prisijungia prie socialinių tinklų tuo tarpu vyresnių piliečių tai daro vos trisdešimt aštuoni procentai 30 – 39 metų amžiaus, o virš 40 metų amžiaus siekia vos dvidešimt septynis procentus. Būtent jauniausios ir vidurinės amžiaus grupės žmonių išsilavinimo lygis didžiausias bei naudojimasis socialiniais tinklais taip pat didelis, todėl anketavimo metu gauti duomenys ganėtinai logiškai suprantami.

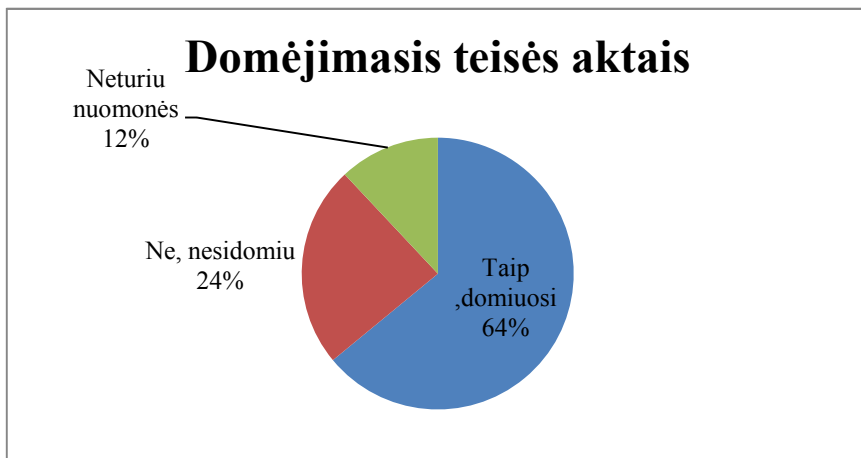
8 pav. Žvejybos dažnumas

Aštuntame paveiksle matome, kaip dažnai apklaustieji žvejai respondentai išvyksta žvejoti. Sąlyginai iš grafike matomų rezultatų gali išskirti dvi respondentų grupes. Pirmieji žvejojantys rečiau galima numanyti, kad žvejojantis daugiau vasaros metu, atostogų ir savaitgalių metu. Tokių apklausoje dalyvavusių žmonių buvo net šešiasdešimt aštuoni procentai kurie nežvejoja daugiau nei dešimt kartų per metus. Nuo vieno iki penkių kartų per metus žvejojančių asmenų apklausoje dalyvavo trisdešimt du procentai, o nuo penkių iki dešimt kartų žvejojančių per metus buvo net trisdešimt šeši procentai. Gerokai mažiau žvejojančių dažniau ar net kaip galima būtų teikti pastoviai, tokie respondentai sudarė trisdešimt du procentus iš visų žvejojančių apklausoje dalyvavusių asmenų. Ši didesnė žvejų grupė pasiskirstė pagal žvejybos dažnumą į lygias dvi dalis asmenys žvejojantys iki trisdešimt kartų per metus ir žvejojantys daugiau ne trisdešimt kartų per metus ir tiek vienu tiek kitu atveju žvejų kiekis pasiskirstė po šešiolika procentų. Taigi jau senai buvo žinoma, kad mėgėjų žvejyba yra tik laisvalaikio forma daugumai asmenų ir nepaisant žvejybos populiarumo nėra linkę didžiosios savo dalies laiko praleisti žvejojant, kaip galima numanyti, dauguma respondentų žvejybą sieja su pasyviu poilsiu kuomet žvejojama gan retai.

9 pav. Medžioklės dažnumas

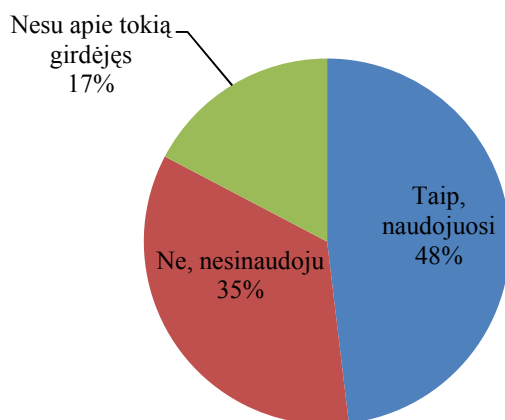
Devintame paveiksle matome kaip savo medžioklės dažnumus vertina apklaustieji respondentai kurie save priskyrė prie medžiotojų. Laikas praleistas medžioklėje pasiskirstė gana tolygiai veną - penkis kartus per metus medžioja trisdešimt procentų apklausoje dalyvavusių medžiojančių asmenų. Nuo penkių iki dešimties kartų medžioja trisdešimt penki procentai medžiotojų dalyvavusių apklausoje ir aktyviai medžiojančių nuo dešimt iki trisdešimt kartų apklausos duomenimis yra dvidešimt devyni asmenys. Ypač dažnai medžiojančių asmenų buvo tik šeši procentai kurie anketoje nurodė medžiojantys daugiau nei trisdešimt kartų per metus. Iš gautų duomenų galima sakyti, kad aktyviai medžiojančių asmenų buvo trisdešimt penki procentai. Likusi dalis apklausoje dalyvavusių asmenų medžioja kur kas rečiau ir į medžioklę žiūri kaip į papildomą laisvalaikio praleidimo būdą ir tai sudaro net šešiasdešimt penkis procentus visų apklaustųjų medžiotojų. Medžioklės dažnumas dažnai susijęs su laisvalaikio veikla kuomet būnama gamtoje, o dauguma respondentų nurodė gyvenamąsias vietas didžiuosius miestus, todėl galima įtarti, kad didmiesčių gyventojai gana retai laiką leidžia gamtoje dažniau rinkdamiesi patogesnius pramogavimo būdus. Taip pat medžioklės dažniausiai organizuojamos burelių, medžiotojų klubų, kurie turi ištikus medžioklės plotus, kuriuose negalima medžioti bet kuriuo laiku. Tai irgi turi įtakos medžioklei skiriamame laike.

10 pav. Domėjimasis teisės aktais

Dešimtame paveiksle skritulinėje diagramoje nurodoma kaip respondentai, pagal apklausos duomenis domisi teisės aktų pakeitimais ir naujausiomis taisyklėmis žvejybos ir medžioklės srityje. Net šešiasdešimt keturi apklaustųjų piliečių nurodė, kad žvejybos ir medžioklės teisės aktų bei taisyklių pažeidimai domisi ir juo seka. Dvidešimt keturi procentai respondentų atsakė, kad visiškai nesidomi teisės aktų pakeitimais šioje srityje ir likę dvylika procentų neturi nuomonės šiuo klausimu. Gan aukštą domėjimąsi teisės aktų pakeitimais lygį manau sudaro apklausoje dalyvavęs didelis skaičius aukštąjį išsilavinimą turinčių piliečių. Taip pat galima teigti, kad Lietuvoje tiek žvejai tiek medžiotojai pagrindinai gyvenantys didmiesčiuose vertina žvejybos ir medžioklės išteklius, ko pasėkoje nenorėdami nusižengti taisyklėms, domisi naujausiais teisės aktų pakeitimais. Galime numanyti, kad labiausiai teisės aktų pakeitimais domisi žvejai ir medžiotojai kurie per metus medžioja ar žvejoja dažniau ir medžioklės bei žvejybos dažnumas yra didesnis nei penki, o gal ir dešimt kartų per metus. Todėl potencialiai mano manymu daugiausia nusižengimų gali daryti rečiau žvejojantys ar medžiojantys asmenys, jų pažeidimai gali būti nepiktybiniai dėl vieno ar kitų teisės aktų ar naujausių taisyklių nežinojimo. Mat mažiau žvejojantys asmenys rečiau gilinasi į taisyklės manydami, kad šioje srityje pakeitimų nėra arba jie nėra esminiai. Tokių potencialių pažeidėjų iš apklausos duomenų galime manyti yra apie trisdešimt šešis procentus, tai asmenys nesidomintys arba neturintys nuomonės dėl domėjimosi teisės aktais.

Naudojimasis Alis sistema

11 pav. Naudojimasis „Alis“ sistema

Vienuoliktame paveiksle pavaizduotas respondentų pasiskirstymas į klausimą ar jie naudojami aplinkosaugos leidimų informacinė sistema „Alis“. Keturiasdešimt aštuoni procentai apklaustųjų atsakė, kad naudojami šia sistema ir žvejojimo leidimus, bei žvejo mėgėjo bilietą perka būtent per Alis sistemą. Trisdešimt penki procentai respondentų šia sistema nesinaudoja, o net septyniolika procentų iš visų apklaustųjų žvejų ir medžiotojų apie tokią sistemą nėra girdėję. Pagal aplinkos ministerijos duomenis „Alis“ sistema pradėjo veikti nuo 2012.03.30. Ir ja gali naudotis bet kuris elektronine bankininkystę turintis asmuo. Tačiau pastebimi ir šie šios sistemos trūkumai. Nežinojimas ar nesinaudojimas sistema yra ganėtinai suprantamas, norint per sistemą užsisakyti žvejo mėgėjo bilietą reikia netik turėti elektroninę bankininkystę, bet ir suvesti visus savo duomenis kompiuteriu atlikti nemažai veiksmų ir dar atsispausdinti bilietą. Negana to „google“ suvedus sistemos pavadinimą pirmiausiai nukreipiama į aplinkos ministerijos puslapį ar kitus visuomenės informavimo, naujienų puslapius tačiau neišmetama „Alis“ sistemos nuoroda pirmuose „google“ paieškos puslapiuose. Tam reikia žinoti pilną sistemos puslapio pavadinimą arba skaityti informacinius straipsnius kuriuose ieškoti nuorodos, tai apsunkina leidimo įsigijimą. Mano nuomone puslapį reikėtų reklamuoti su „google add word“ programa, sistema vien suvedus pavadinimą būtų matoma pirmajame paieškos lange. Nors ši sistema yra svarbus tobulėjimo žingsnis gyvosios gamtos ir visos aplinkosaugos administravimo modernizavimo linkme, kuris buvo finansuotas iš Europos sąjungos lėšų, o jos diegimas bei kūrimas užtruko net trejus metus. O naudojantis sistema galima iš viso užsisakyti bei įsigyti net septyniolika skirtingų aplinkosauginių leidimų bei sistema eskaluojama, kaip labai patogi leidimų įsigijimui, taupanti laiką, nereikalaujanti didelių pastangų ir įsigijus leidimą ar bilietą net neprivalu jo turėti užtenka tik asmens tapatybės patvirtinančio dokumento, vis tik sistema turi ir savų minusų. Ji pakankamai sudėtinga vyresnio amžiaus žmonėms, kurie mažiau arba visai nesinaudoja kompiuteriu, neišspręsta problema, kaip greitai galima ją surasti internetinėje erdvėje,

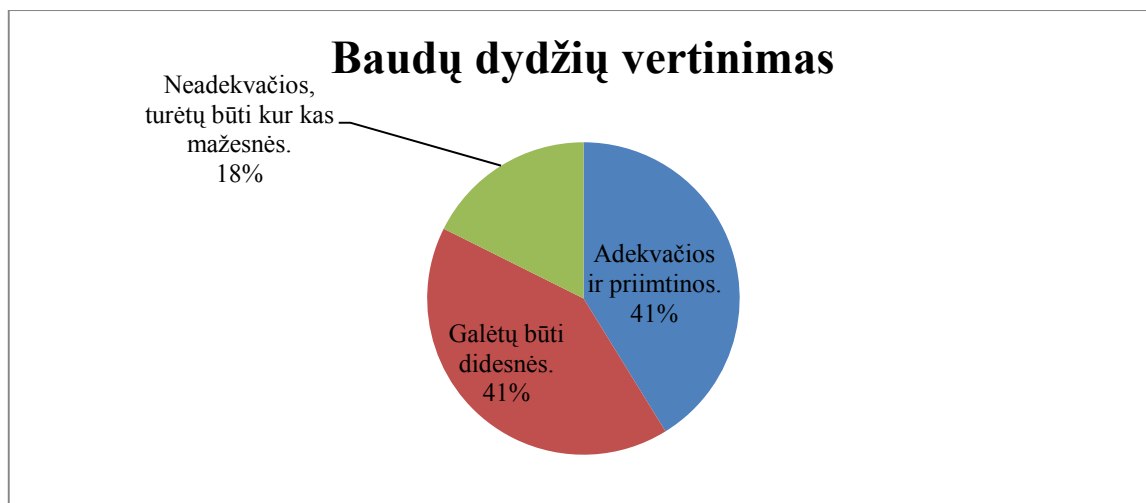
bei populiarinimo trukumas sistemą reklamuojant. Net jei sistema yra patogi ir sukurta įsisavinant Europos sąjungos lėšas, manau jai trūksta populiarumo ir reklamos, kad vis tik kuo daugiau žvejojančių asmenų naudotųsi sistemos teikiama is privalumais, o išleisti finansai nenuėitų veltui.

12 pav. Išteklių valdymo vertinimas

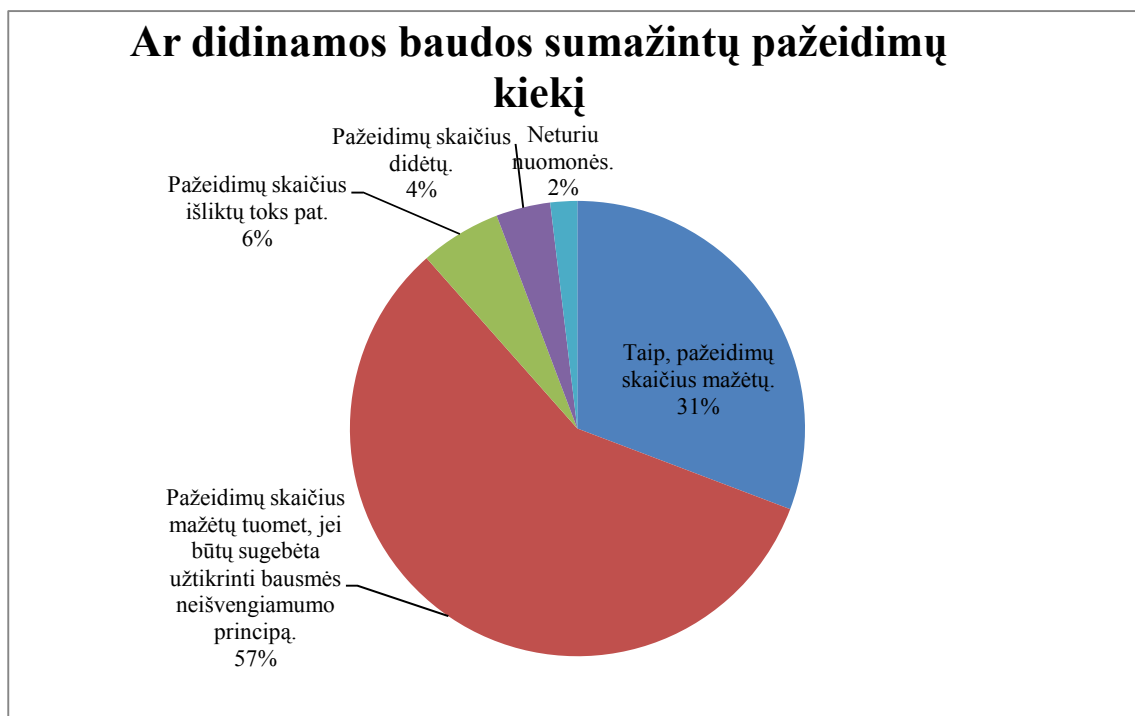
Dvyliktame paveiksle atvaizduota visuomenės nuomonė atlikus, visuomenės apklausą anketavimo būdu į žvejybos ir medžioklės išteklių valdymo vertinimo klausimą. Trisdešimt aštuoni procentai respondentų atsakydami į klausimą pabrėžė, kad trūksta informacijos medžioklės ir žvejybos administravimo srityje. Trisdešimt trys procentai respondentų gyvosios gamtos išteklių valdymą Lietuvoje vertina patenkinamai ir mano, kad apsauga sustiprėjusi, tačiau apčiuopiamų rezultatų tiek žuvies gausoje, tiek žvėrių gausume nesimato. Blogai išteklių valdymą vertina net dvidešimt vienas procentas apklaustųjų, kurie mano bei pastebi, kad išteklių gausa akivaizdžiai mažėja ir tik aštuoni procentai respondentų medžioklės ir žvejybos išteklių valdymą vertina gerai, mano, kad išteklių gausa didėja, stiprėja prevencijos priemonės. Vienas iš pagrindinių kontrolės ir administravimo vykdymo uždavinių tai gyvosios gamtos inspektorių bei regionų aplinkos apsaugos departamentų inspektorių organizuojami reidai žuvų ir laukinės gyvūnijos apsaugai užtikrinti. Kas metus reidų vis daugėja tačiau nevisuose departamentuose yra pakankamai žmogiškųjų išteklių, kad apsauga būtų dar efektyvesnė. Pavyzdžiui, po ežerų įveisimo artimiausias dienas, norint užtikrinti norimą efektą tiems vandens telkiniams turi būti skiriamas papildomas apsauginis dėmesys. Tačiau viename iš regionų aplinkos apsaugos departamentų po žuvininkystės tarnybos perduotos informacijos apie žuvų įveisimą į vandens telkinius šie telkiniai ne tai, kad nebuvo tikrinami papildomai, tačiau išvis nebuvo tikrinti. (Valstybinio audito ataskaita ar

užtikrinamas žuvų išteklių atkūrimas ir apsauga vidaus vandenyse 2012 m. birželio 29 d. nr. va-p-60-9-8) Tokiais atvejais kyla klausimas ar tarpusavyje susikalba institucijos ar netrūksta gyvosios gamtos kontrolės inspektorių regionų departamentuose. Todėl nenuostabu, kad apklausoje atsispindi rezultatai kuomet respondentai vertina medžioklės ir žvejybos išteklių apsaugą neigiamai arba kaip nepakankamos informacijos ir kontrolės sritį viso tokią nuomonę išreiškė penkiasdešimt devyni apklausoje dalyvavę žmonės.

13 pav. Išteklių valdymo vertinimas

Tryliktame paveiksle matome kaip žvejai ir medžiotojai vertina šiuo metu galiojančias nuobaudas už medžioklės ir žvejybos pažeidimus. Nepaisant to, kad žiniasklaidoje dažnai pasigirsta eskalavimų baudų didžio klausimais šioje srityje. Nemažai kalbama, kad baudos yra per didelės ir neadekvacijos daromiems pažeidimams, jas reikėtų mažinti, keisti ministro įsakymą dėl žalos gamtai atlyginimo skaičiavimo, tačiau atliktas tyrimas rodo priešingus rezultatus. Pagal atliktą apklausą absoliuti dauguma sutinka, kad baudos už pažeidimus yra priimtinos taip mano net keturiasdešimt vienas procentas apklaustųjų ir toks pat kiekis apklaustųjų mano, kad baudos galėtų būti ir didesnės. Tik aštuoniolika procentų visų respondentų mano, kad šiuo metu galiojančios baudos už medžioklės ir žvejybos pažeidimus yra per didelės ir turėtų būti mažesnės.

14. pav. Ar didinamos baudos sumažintų pažeidimų kiekį

Iš pateikto paveikslo matoma, kad daugiausia respondentų mano, jog pažeidimų skaičius žvejybos ir medžioklės srityse mažėtų tuo atveju jeigu būtų užtikrintas bausmės neišvengiamumo principas, tokią nuomonę išreiškė penkiasdešimt septyni procentai apklaustųjų. Trisdešimt vienas procentas respondentų mano, jog padidinus baudas būtų galima sumažinti pažeidimų skaičių, o šeši procentai respondentų mano, jog pažeidimų skaičius išliktų toks pat nepaisant baudų didinimo ar teisės aktų pakeitimų. Tik keturi procentai apklaustųjų mano, kad pažeidimų skaičius didėtų nepaisant baudų didinimo ir du procentai apklausos dalyvių neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Iš atliktos apklausos galime numanyti, kad medžiotojai ir žvejai neprieštarauja esančioms baudoms bei neprieštarautų baudų didinimui tačiau apčiuopiamą rezultatą būtų galima pasiekti tik tais atvejais jei sugauti brakonieriai neišsisuktų nuo nuobaudų ir brakonierių sugavimo skaičius būtų kur kas didesnis. Iš ties kalbantis su aplinkosaugos inspektorais pastebima problematika, kad paprastai piktybiniai brakonieriai neturintys turto, nedirbantys, neturintys pastovių pajamų asmenys ir administracinės nuobaudas išsireikalauti iš jų būna labai sudėtinga nepaisant to kokio jos dydžio bebūtų. Todėl, mano nuomone, reikėtų tvarkyti pačią nuobaudų sistemą kuomet ne vien skirti administracinės nuobaudas už pažeidimus bet jų nesusimokėjus įpareigoti pažeidėją atlikti viešuosius darbus už tokią sumą kuri jam buvo išrašyta pagal administracinės teisės pažeidimų kodeksą, bei priskaičiuota suma už padarytą žalą gamtai. Viešieji darbai, mano nuomone turėtų būti

vertinami ne didesniu kaip minimalaus atlyginimo suma dienai. Tuomet adekvačiai paskaičiavus darbo dienas pagal išrašytą nuobaudą skirti viešuosius darbus. Manau tai būtų vienas iš būdų kaip būtų naikinamas baudmės neišvengiamumas, mat šiuo metu neturinčio turto asmens skola valstybei už padarytus nusižengimus vis auga, o nesugebantis susimokėti baudos pažeidėjas taip išvengia nuobaudos.

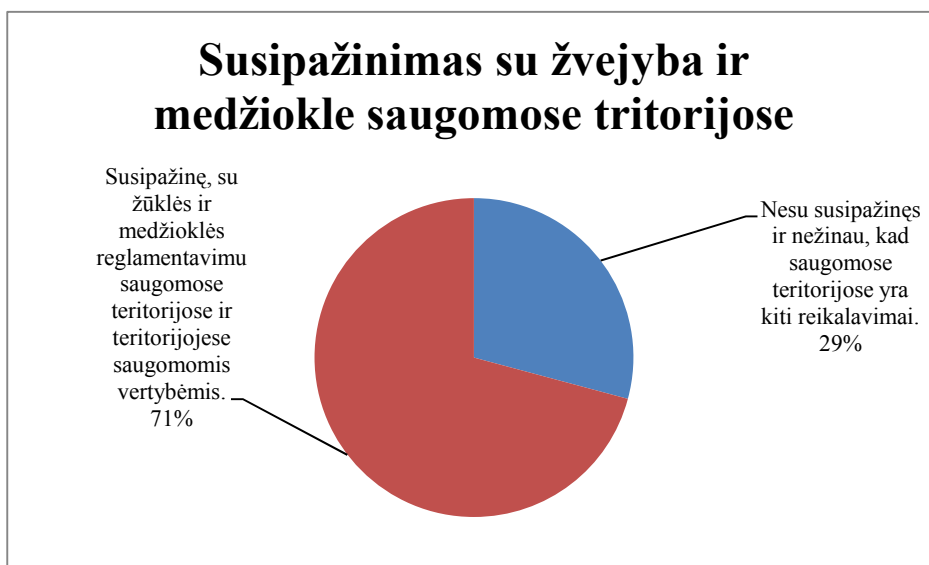

15. pav. Efektyvūs kovos būdai

Penkioliktame paveiksle atvaizduota respondentų nuomonė apie efektyvius kovos būdus su medžioklės ir žvejybos pažeidimais. Kadangi respondentai žymėjo po kelis galimus variantus šiuo klausimu, nuomonės pasiskirstymas yra gan tolygus. Daugiausiai manančių buvo, kad vienas efektyviausių būdų kovoti su pažeidimais yra kontrolės didinimas, inspektorių skaičiaus didinimas bei jų motyvavimas, taip atsakė trisdešimt vienas respondentas. Beveik po lygiai respondentų atitinkamai mano, kad efektyvūs kovos būdai būtų visuomenės švietimas aplinkosauginiais klausimais, bei jau aptartas baudų didinimas už žūklės ir medžioklės pažeidimus tokia nuomonę išreiškė atitinkamai dvidešimt penki ir dvidešimt keturi procentai apklaustųjų. Kiek mažiau tik dvidešimt procentų respondentų sutiko su nuomone, kad reikėtų suteikti daugiau galių visuomeninėms organizacijoms drausminant pažeidėjus medžioklės ir žvejybos srityse.

Žinoma nei vienas iš aptartų būdų tinkamai neveiks jei bus įgyvendinami po vieną, tačiau kompleksinis priemonių įgyvendinimas, mano manymu, atneštų kur kas labiau apčiuopiamų rezultatų. Juk ne vien baudų didinimas lemia pažeidimų kiekio mažėjimą tačiau ir finansinė, ekonominė valstybės padėtis tyrime matome, kad ekonominio sunkmečio metu pažeidimų buvo daroma daugiausiai, nemažai žvejų ir medžiotojų tai patvirtina, kuomet patys aiškiai matydavo neleistinus medžioklės įrankius paliktus miškuose (kilpas), žvejai pastebėjo gausiai tinklais tveriamus vandens telkinius, tai atsispindėjo ir tyrime

kuomet pažeidėjų buvo sugauta beveik tūkstančiu daugiau nei ankstesniais ar vėlesniais metais. Tačiau kiek išteklių per metus buvo sunaikinta sunku ir pasakyti. Manau kovoje su pažeidėjais tiek visuomenės tiek mano nuomone reikėtų didinti baudas, keisti įstatyminę bazę kuomet būtų užtikrinamas baudmės neišvengiamumo principas, didinamas aplinkos apsaugos inspektorių skaičius, nes jau dabar ne visuose regionuose etatiniai inspektoriai spėja suvaldyti situaciją, dažniau tikrinti vandens telkinius. Užsiimti visuomenės švietimu įrodant, kokias pasekmes gamtai turi brakonieriaavimas ir koks ilgas natūralus atsistatymo procesas.

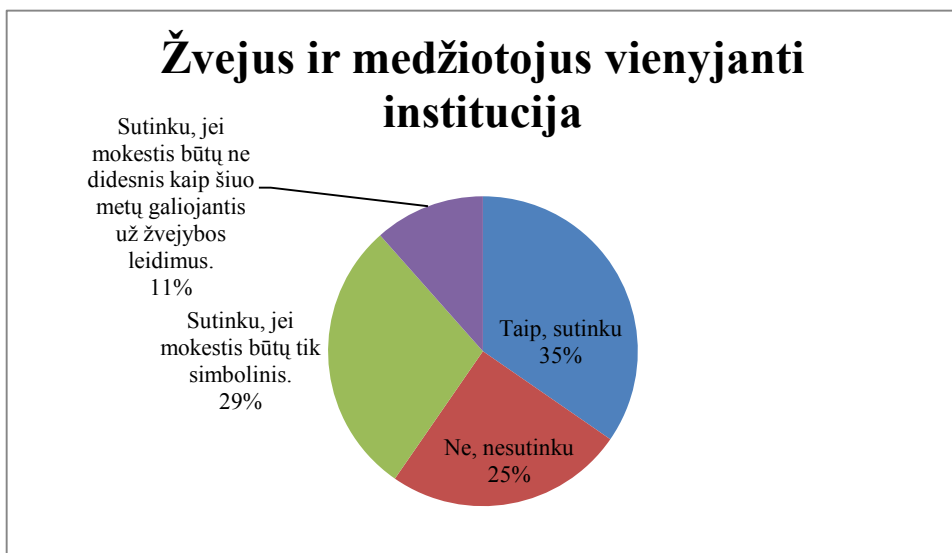

16. pav. susipažinimas su žvejyba ir medžiokle saugomose teritorijose

Šešioliktame paveiksle atsispindi žvejų mėgėjų ir medžiotojų nuomonė bei susipažinimas su žvejybos ir medžioklės veikla saugomose teritorijose. Didelė dalis respondentų net septyniasdešimt vienas procentas yra susipažinę su žvejybos ar medžioklės reglamentavimu saugomose teritorijose. Prieš žvejybą ar medžioklę jose pasidomi saugomomis vertybėmis, reikiamų leidimų įsigijimu ir taisyklėmis, kurios nurodo galimus žvejybos ar medžioklės būdus. Juk pagal Lietuvos respublikos saugomų teritorijų įstatymą žvejyba ir medžioklė gali būti ribojama ar visiškai uždraudžiama draustiniuose bei valstybiniuose parkuose priklausomai nuo saugomų vertybių rūšies.

Pagal apklausos duomenis dvidešimt devyni procentai respondentų išvis nesidomi žvejybos ir medžioklės reglamentavimu saugomose teritorijose ir net iki šiol nebuvo girdėję apie kitokius galimus reikalavimus tokiose teritorijose. Galima numanyti, kad pagrindinę nesusipažinusių su reikalavimais saugomose teritorijose dalį sudarė žvejai mėgėjai, mat žvejojantys asmenys nėra įpareigoti priešingai nei medžiotojai išsilaikyti medžioklės egzaminą susidedantį iš teorinės ir praktinės dalies bei išklausyti medžioklės kursus. Tokiu atveju manau, kad žvejams mėgėjams taip pat būtų pravartu įvesti privalomus

mokymus, kelių valandų kursus ar trumpo instruktažo formos apmokymus, kuriuose jie būtų supažindinami su pagrindiniais teisės aktais mėgėjiškos žūklės srityje.

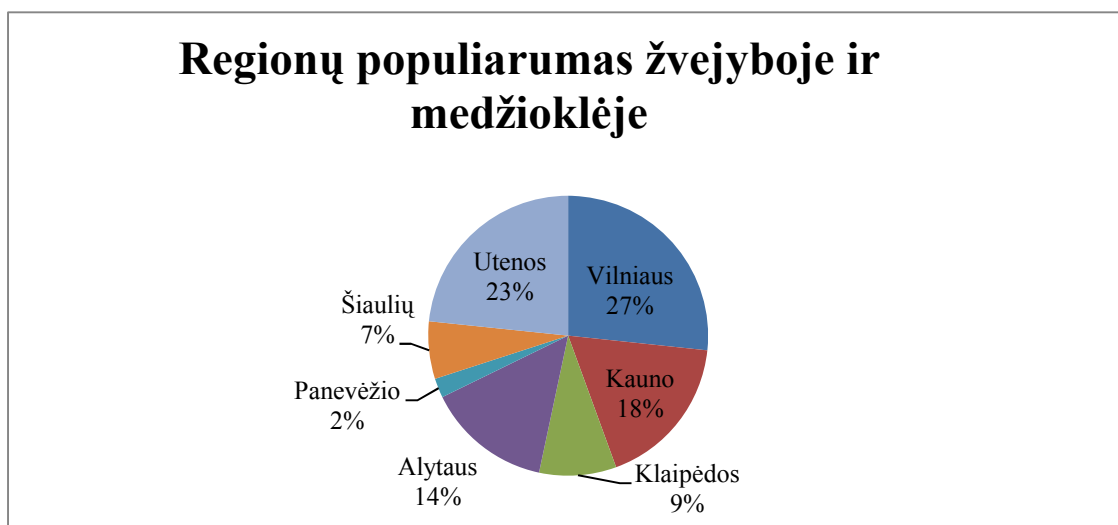
17 pav. Žvejus ir medžiotojus vienyjanti institucija

Septynioliktame paveiksle atvaizduota respondentų nuomonė apie galimą naujos medžiotojų ir žvejų vienijančios institucijos įkūrimą, kuri atstovautų žvejų ir medžiotojų interesus visuomenės veikloje, įstatymų leidyboje, gamtos išteklių priežiūroje ir žūklės bei medžioklės reglamentavime. Iš principo septyniasdešimt penki procentai visų respondentų sutiktų su tokios institucijos įsteigimu tik skiriasi požiūris į apmokestinimą už tokios institucijos veiklą. Trisdešimt penki procentai apklaustųjų teigia, kad visiškai sutiktų su tokios institucijos įkūrimu, dvidešimt devyni procentai sutiktų jei metinis mokestis būtų simbolinis už tokios institucijos gyvavimą, vienuolika procentų respondentų sutiktų jei metinis mokestis neviršytų metinės žvejybos leidimo (žvejo mėgėjo bilieto) kainos. Dvidešimt penki procentai apklausoje dalyvavusių asmenų išvis nesutiktų, kad būtų įkurta tokia institucija.

Šiuo metu Lietuvoje tokio pobūdžio veikla užsiima „Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija“, kuri tęsia dar 1920m., įkurtos „Taisyklingos medžioklės draugijos darbus“. Draugijos pagrindinės veiklos pagal įstatus vienyti medžiotojų ir žvejų asociacijas bei vienyti jų veiklą, ugdyti tvarų medžiotojų bei žvejų požiūrį į gamtą bei rūpintis laukinių gyvūnų bei žuvų ištekliais, puoselėti medžioklės bei žūklės kultūrą, kelti medžiotojų ir žvejų kvalifikaciją. Taip pat ši draugija organizuoja mokymus, rengia ekspertus, gina medžiotojų ir žvejų interesus valstybinėse institucijose, dirba visuomenės informavimo srityje, rengia bei dalyvauja tarptautinėse parodose susijusiose su medžiokle ir žvejyba, steigia muziejus ir veislynus, organizuoja prekybą medžioklės, žūklės ir turizmo prekėmis, rengia varžybas, konferencijas, mokslinius renginius, leidžia mokslinius ir metodinius bei periodinius leidinius, teikia pasiūlymus

institucijoms kurios rengia su medžiokle ir žvejyba susijusius teisės aktus, dalyvauja valstybinių komisijų darbo grupių darbe. (Lietuvos medžiotojų žvejų draugija, įstatai 2011 m. gegužės 3 d)

Dar vienos panašios institucijos įkūrimas palengvintų darbą medžiotojų ir žvejų atstovavimo srityje, pritrauktų naujų idėjų, palengvintų darbą su valstybinėmis institucijomis, galėtų sukurti didesnę susidomėjimą medžioklės ir žvejybos renginiais, pagilintų žinias bei galėtų padidinti mokslinių tyrimų gausą ir aktualumą. Bendradarbiaujant abiem institucijom būtų lengviau apginti žvejų ir medžiotojų interesus valstybiniame lygyje, daugiau darbų nuveiktų gamtos išteklių gausinimo srityje. Institucijos įkūrimas būtų naudingas ir tuo atveju, kad būtų sudaryta konkurencija medžiotojų ir žvejų draugijai, o konkurencinės sąlygos pagerina institucijų darbo kokybę.

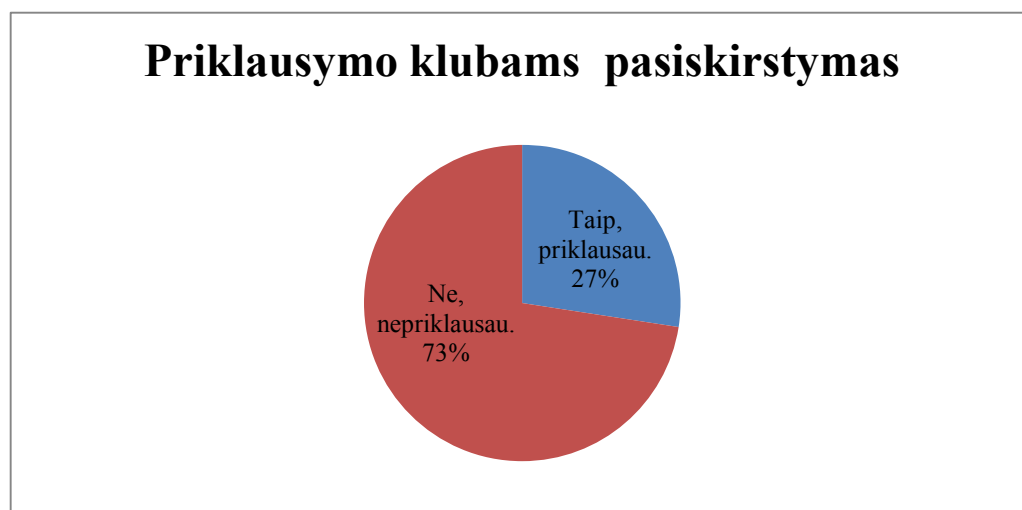

18 pav. Regionų populiarumas žvejyboje ir medžioklėje

Aštuonioliktame paveiksle pavaizduotas respondentų pasiskirstymas pagal mėgiamus žvejybai bei medžioklei regionus, kuriuose respondantai įprastai žvejoja ar medžioja. Daugiausia respondentų dėmesio sulaukia Vilniaus regionas, kuriame pagal apklausos duomenis žvejoja ir medžioja per dvidešimt septynis procentus apklaustųjų ne ką mažiau populiarius regionas Utenos, renkasi net dvidešimt trys apklausti respondantai. Šiek tiek mažiau populiarius Kauno regionas kuriame pagal apklausos duomenis žvejoja ir medžioja aštuoniolika procentų apklaustųjų, Alytaus regione žvejyba ir medžiokle paprastai užsiima keturiolika procentų apklausoje dalyvavusių žmonių. Mažiausiai populiarius įprastinėm medžioklėm ar žvejybm yra Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio regionai kuriuose medžiojančių ir žvejojančių respondentų atitinkamai sudaro devynis, septynis ir du procentus. Iš apklausos duomenų galime teikti, kad medžioklės ir žvejybos plotai populiariesni aplink gyvenamąsias vietas esančiuose regionuose. Daugiausiai apklausoje dalyvavusių asmenų gyvena Vilniuje ir Kaune ko pasėkoje Vilniaus regione apklausos duomenimis medžiojama ir žvejojama gausiausiai. Tiesa nors Utenos regionas bei Alytaus regionas pagal gyvenamąją

vieta nebuvo populiarus tačiau kaip žvejybos ir medžioklės veiklų pasirinkimo plotai buvo gan populiarus. Tai įtakoja didmiesčių gyventojų mėgiamų poilsiui regionų populiarumas bei jų ypatybės. Utenos regionas lengvai pasiekiamas Vilniaus, Kauno ir Panevėžio gyventojams, garsėja savo ežeringu kraštu, ko pasekoje pritraukia nemažai žvejojančių asmenų. Tuo tarpu Alytaus regionas taip pat lengvai pasiekiamas dviejų didžiausių miestų Vilniaus ir Kauno gyventojams bei kuris garsėja upių sistema bei miškingumu. Šį regioną dažnai renkasi ne tik žvejai bet ir medžiotojai. Todėl galime suprati kodėl Alytaus kraštas yra populiarus tarp medžiokle ir žvejyba užsiimančių žmonių. Tuo tarpu kiti regionai sunkiau pasiekiami yra labiau nutolę nuo didmiesčių bei negarsėja savo žūklės ar medžioklės plotais bei ištekliais. Galima išskirti tiksliai Klaipėdos kraštą kuris turi vieną žuvingiausių telkinių tačiau pagal apklausos duomenis nesulaukia tiek daug žvejų dėmesio kaip Utenos regionas. Tam įtakos turi apklausoje dalyvavusių gyventojų gyvenamoji vieta mat daugiausia gyventojų buvo iš Vilniaus to pasekoje jie rečiau arba išvis nevyktas žvejoti į taip toli nutolusi rajoną juolab, kad anketoje buvo prašyta nurodyti įprastines medžioklės ir žvejybos vietas.

Galime daryti išvadas, kad ne vien regiono patrauklumas bet kartu ir geografinė padėtis, atstumas nuo pagrindinių didmiesčių įtakoja regiono populiarumą rekreacijai, žvejybai ir medžioklei.

19 pav. Priklausymo klubams pasiskirstymas

Devynioliktoje paveiksle atsispindi respondentų priklausomybė žvejų ir medžiotųjų klubams bei būreliams. Didžioji dalis respondentų nedalyvauja klubų ir būrelių veikloje tokių respondentų buvo net septyniasdešimt trys procentai ir tik dvidešimt septyni procentai atsakė priklausantys medžiotųjų ar žvejų klubui. Iš duomenų galima sakyti, kad priklausantys klubams asmenys yra pagrįdę medžiotantys respondentai. Mat tiek pat kiek apklausos duomenimis yra medžiotančių asmenų tiek pat ir priklausančių

žvejų ir medžiotojų būreliams, klubams. Žvejų klubai nėra populiarūs Lietuvoje, apie juos trūksta informacijos visuomenės informacinėje sistemoje. Pagrindinai žvejų klubai vienija sportinės žūklės atstovus, o ne įprastus žvejus mėgėjus. Todėl manau reikėtų aktyviau dirbti šioje srityje, kad ne vien medžiotojai bet ir žvejai mėgėjai dalintųsi savo gerąja patirtimi, vykdytų aktyvesnę veiklą vandens telkinių gausinime ir priežiūroje, burtųsi į būrelius ar klubus. Manau taip būtų populiarinama darni žvejyba kuomet žūklės ištekliai būtų aktyviau gausinami, prižiūrimi ir naudojami. Nes dabartinėje situacijoje žvejybos ištekliai yra naudojami, bet apie jų priežiūrą ir tvarkymą ne vien iš valstybinių institucijų pusės kalbama labai mažai. Tam manau turėtų burtis žvejų klubai kurie kartu su valstybinėmis institucijomis aktyviai dirbtų vandens telkinių priežiūros klausimais.

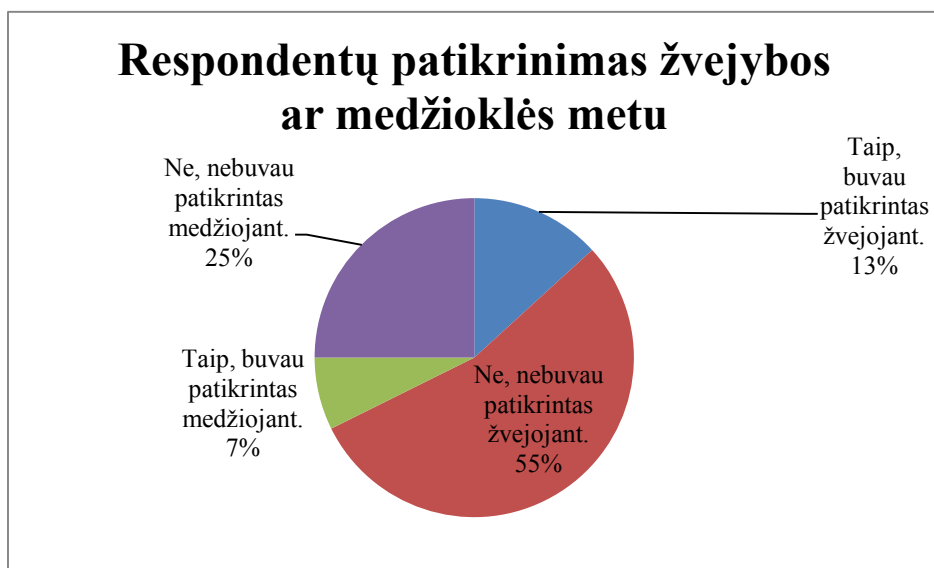

20 pav. Požiūris į žvejybos leidimų kainas

Dvidešimtame paveiksle vaizduojamas žvejojančių asmenų požiūris į šiuo metu galiojančias žvejo mėgėjo bilietų kainas. Šiuo metu galiojančios žvejo mėgėjo bilietų kainos yra 2 Lt. Dvi paras galiojantis bilietas, 20Lt kainos bilietas galioja vieną mėnesį, o metinis 50Lt. Pagal apklausos duomenis tokios kainos daugumai respondentų yra priimtinos ir juo pilnai tenkina taip atsakė šešiasdešimt devyni procentai apklaustųjų, dvylika procentų mano, kad kainos galėtų būti dar didesnės. Penkiems procentams respondentų kainos visiškai nepriimtinos, o keturiolika procentų atsakiusių norėtų mažesnių kainų mat per pastaruosius metus, kai pabrango žvejybos leidimų ir bilietų kainos jų nuomone nėra matomas joks aiškus pagerėjimas žūklės išteklių administravime. Paprašius apklausoje pateikti siūlymus, kokios kainos galėtų būti už metinį žvejybos bilietą, kainų diapazonas svyravo nuo trisdešimties iki vieno šimto litų. Praktiškai visi nepritarantys šiuo metu galiojančioms kainoms ir pasisakantys už mažesnes kainas nurodė kaip priimtina kainą už metinį žvejo mėgėjo bilietą metams trisdešimt litų. Manantys, kad aukštesnė kaina

butų priimtina daugumoje kainą kilstelėjo nežymiai iki šešiasdešimties litų, apie trisdešimt procentų siūlančių kelti kainas už leidimus ir žvejo mėgėjo bilietą siūlo metinę kainą padidinti iki septyniasdešimt litų, o apie dešimt procentų iš pasisakiusių dėl kainų kėlimo siūlo vieno šimto litų už metinį žvejo mėgėjo bilietą.

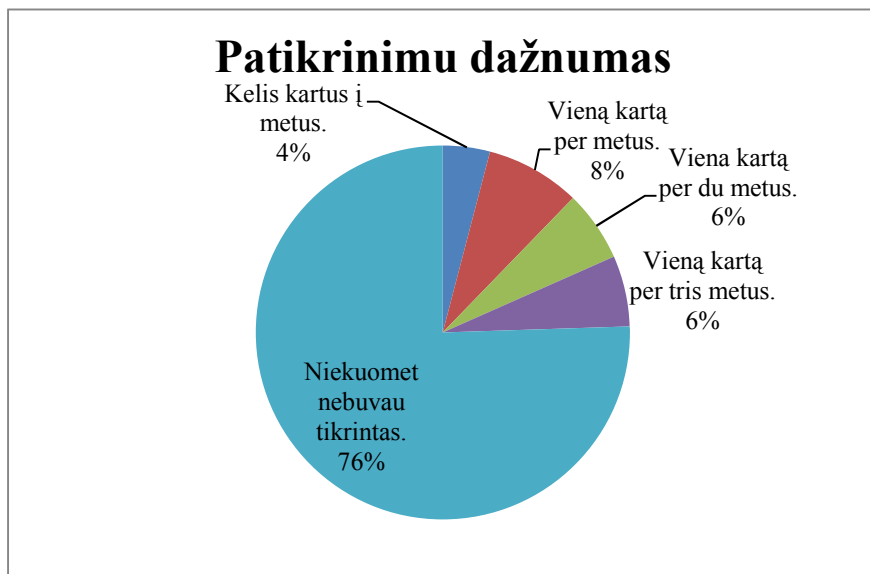
Susipažinęs su apklausos duomenimis siūlyčiau performuoti žvejo mėgėjo bilieto galiojimo ir išdavimo tvarką. Siūlyčiau, kad žvejo mėgėjo bilietas galiotų visuose Lietuvos telkiniuose ir būtų brangesnis taip išvengtumėm painiavos, kuri yra dabar kuomet žvejys priklausomai nuo savo žvejybos vietos turi įsigyti žvejo mėgėjo bilietą, kortelę, leidimą ar licenciją. Mano manymu, perkant internetu arba kituose prekybos vietose būtų logiška nurodyti kokiuose telkiniuose būtų žvejojama atitinkamai kainą didėtų nuo pageidaujamų žvejybos bilieto galiojimo vietų ir licencijos. Maksimalus metinis tokio bilieto mokestis neturėtų viršyti 100 Lt, o bazinė standartinė kaina ne mažiau kaip 50 Lt. Tokiu atveju būtų vienas bilietas, tačiau jame atžymėtos jo galiojimo vietos bei licencijos. Nes šiuo metu nusipirkus žvejo mėgėjo bilietą dar reikia galvoti (ko dauguma nežino) ar tikrai šis bilietas galioja viename ar kitame vandens telkinyje. Tokiu atveju, žvejams būtų paprasčiau susigaudyti kur galioja jų leidimas, o ir nemažai žvejų mano nuomone pirktų kompleksinius leidimus net jei ir nežvejotų kai kurio tipo vandens telkinyje, to pasėkoje manau galėtų ir padidėti už žvejybos leidimus surenkamų finansinių išteklių suma kuri kaip ir dabar būtų naudojama vandens telkinių priežiūrai ir išteklių gausinimui.

21 pav. Respondentų patikrinimas žvejybos ar medžioklės metu

Dvidešimt pirmame paveiksle pavaizduota ar respondentai buvo kada nors tikrinti žvejybos ar medžioklės metu. Didžioji dalis apklaustųjų nebuvo tikrinti nei žvejybos nei medžioklės metu. Žvejojant buvo tikrinti trylika procentų apklaustųjų, o medžioklės metu tikrinti buvo tik septyni procentai

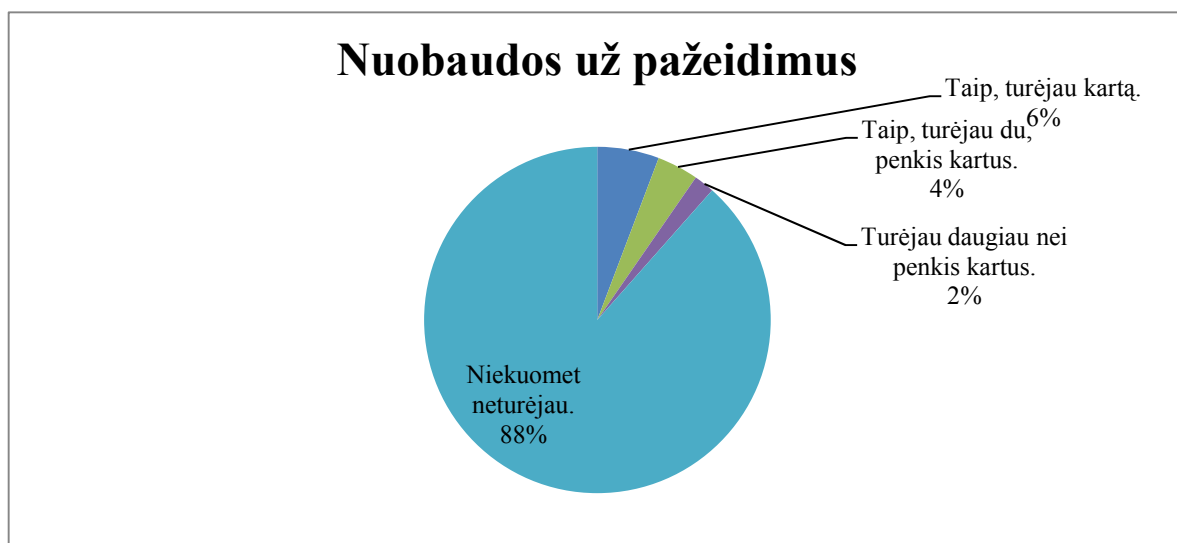
apklaustųjų. Tyrimo rezultatai rodo, kad patikrinimai nėra dažni ir retais atvejais medžiotojai ar žvejai yra tikrinami. Bendrai galima teigti, kad tik dvidešimt procentų žvejybos ir medžioklės atveju yra patikrinami kitaip tariant vienoje iš penkių žvejybų ir medžioklių yra tikrinama.

22 pav. Patikrinimų dažnumas

Dvidešimt antrame paveiksle matoma kaip dažnai respondentai buvo tikrinami aplinkos apsaugos inspektorių. Net septyniasdešimt šeši procentai respondentų niekuomet nebuvo susidūrę su aplinkos apsaugos inspektorių tikrinimu. Aštuoni procentai respondentų nurodė, kad yra tikrinami vidutiniškai vieną kartą per metus, po šešis procentus respondentų atsakė, kad su tikrinimais susiduria vieną kartą per du ar per tris metus, o tik keturi procentai apklaustųjų teigia, kad buvo patikrinti kelis kartus per metus. Kaip matome iš pateiktų grafikų tikrinimai nėra dažni. Daugiausiai dėmesio, mano manymu susilaukia populiariausios valstybiniu mastu organizuojamos žvejų tikrinimo akcijos tokios kaip Lydeka, Lašiša, Vegėlė, karšis, tinklai. Kiti patikrinimai būna gan reti tai atspindi ir valstybinio audito atliktas tyrimas dėl žuvų išteklių atkūrimo ir apsaugos vidaus vandenyse. Kuris skelbia, kad dėl žmoniškųjų išteklių trūkumo nėra užtikrinama efektyvi žvejybos išteklių apsauga. Su ta pačia problema susiduriama ir medžioklės išteklių valdyme. Tikriausiai todėl kad, gyvosios gamtos inspektoriai paprastai dirba tiek su žvejyba, tiek su medžiokle bei kitais pažeidimais susijusiais su biologinės įvairovės apsauga ir kontrole.

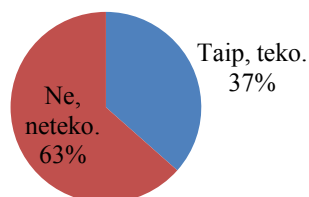
Nepaisant to, kad šiuo metu gausinamos aplinkos apsaugos pareigūnų gretos, tačiau jos nėra pakankamai didelės, mat šiuo metu didelė dalis pareigūnų dirba kaip neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, o etatinių pareigūnų nėra pakankamai daug ir aplinkos ministerija, kuri tvirtina naujus etatus nežada padidinti etatų skaičiaus aplinkos apsaugos pareigūnams.

23 pav. Nuobaudos už pažeidimus

Šiame paveiksle pavaizduoti apklausos respondentų atsakymai į klausimą, ar jie turėjo nuobaudų bei kokių jų skaičių už žūklės ir žvejybos pažeidimus. Iš grafiko matoma, kad didžioji dalis apklaustųjų nėra nei karto gavę administracinės nuobaudos už žūklės ar medžioklės pažeidimus, šeši procentai atsakė turėję vieną kartą, keturi procentai apklaustųjų buvo nubausti iki penkių kartų ir du procentai respondentų buvo nubausti daugiau kaip penkis kartus už gyvosios gamtos pažeidimus. Pagal analizuojamus duomenis matome, kad iš viso apklausoje buvo bent kartą tikrinami aplinkos apsaugos pareigūnų dvidešimt keturi procentai respondentų, o bent kartą gavę nuobaudą už žūklės ar medžioklės pažeidimus yra dvylika procentų, tai lygiai puse apklausos dalyvių kurie buvo tikrinti ir, buvo nubausti už vieną ar kitą pažeidimą. Tai parodo, kad tikrinimų ar reidų metu didelė dalis žvejų ir medžiotojų pažeidžia žūklės ar medžioklės taisykles. Taip pat tai gali parodyti, kad inspektoriai neatlaidžiai žiūri į smulkius pažeidimus ir baudžia už bet kokią menką prasižengimą arba respondentai yra linkę pažeisti žūklės ir medžioklės teisės aktus. Taip pat tokiame rezultatui gali įtakos turėti ir sudėtingi įstatyminiai aktai bei nemenka painiava medžioklės ir žvejybos srityje kuomet žmonės neteisingai supranta ar nepakankamai įsigilina į galiojančius teisės aktus.

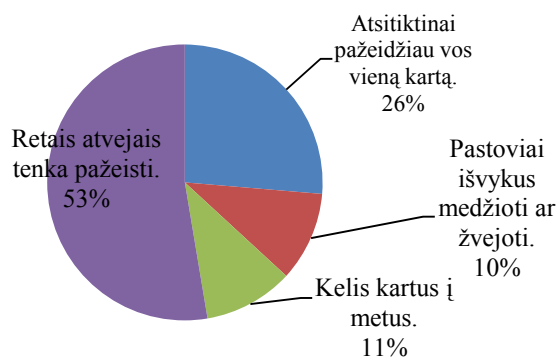
Taisykliu pažeidimai

24 pav. Taisyklių pažeidimai

Dvidešimt ketvirtame paveiksle matome kaip respondentai atsakė į klausimą ar jiems yra tekę nusižengti mėgėjiškos žūklės ar medžioklės teisės aktams ir taisyklėms. Matoma, kad net trisdešimt septyni procentai dalyvavusių asmenų yra bent kartą pažeidę teisės aktus tiriamoje srityje. Tai parodo ganėtinai didelį nepaklusnumą žvejybos ir medžioklės taisyklėms.

Pažeidimų dažnumas

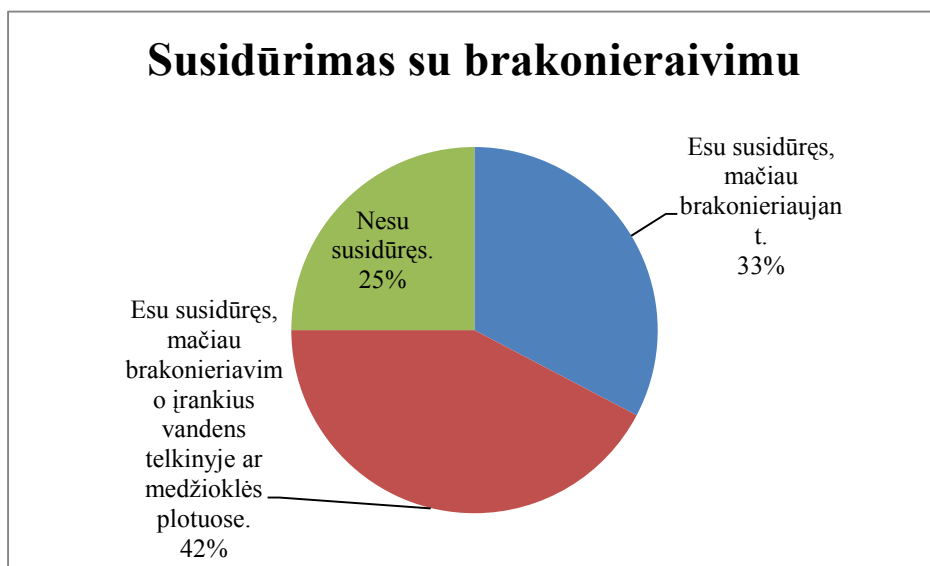

25 pav. Pažeidimų dažnumas

Dvidešimt penktame paveiksle aptariamas pažeidimų dažnumas respondentų, kurie prieš tai buvo atsakę, kad jiems yra tekę pažeisti medžioklės ar žvejybos taisykles. Iš pateikto grafiko matome, kad pažeidimai daromi gan aktyviai. Penkiasdešimt trys procentai respondentų atsakė, pažeidžiantys medžioklės ar žūklės taisykles, retais atvejais, dvidešimt šeši procentai apklaustųjų buvo pažeidę atsitiktinai vos vieną kartą, kelis kartus per metus pažeidžia vienuolika procentų respondentų, o pastoviai pažeidėjų šiuo atveju yra net dešimt procentų iš bent kartą pažeidusių taisykles asmenų. Išanalizavus visus paveikslus matoma situacija, kad iš bent kartą pažeidimus padariusių šešiasdešimt septyni procentai pažeidimų nėra išaiškinami. Tai rodo, kad pažeidimų gausa yra ganėtinai didelė, o aplinkos apsaugos

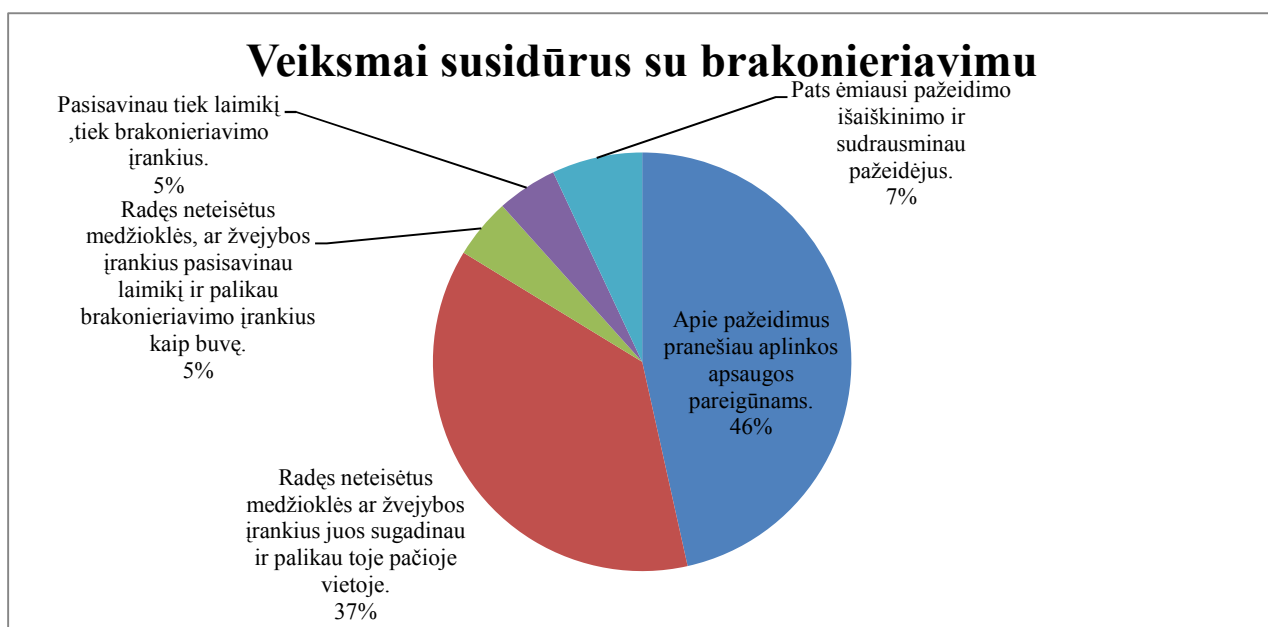
inspektoriai dėl įvairių priežasčių, neišaiškina dviejų trečdalių pažeidimų. Tai didelis skaičius ir jam mažinti turėtų būti pasitelkiamos naujos aplinkosaugos priemonės pažeidimų nustatymui bei išaiškinimui. Tokie rezultatai patvirtina, kad Lietuvoje galioja bausmės išvengiamumas, mat didelė dalis pažeidimų yra neatskleidžiami. Manau norint pamatyti tikrąjį pažeidimų mastą reikėtų primojo poveikslo duomenis, kuriame nurodomas išaiškintų pažeidimų skaičius per paskutiniuosius metus padauginti iš trijų, taip būtų galima matyti realesnė situacija, kuri buvo paskutiniaisiais ataskaitiniais metais. Tokiu atveju pažeidimų skaičius galėjo priartėti prie trylikos tūkstančių ir apytiksliai siekti dvylika tūkstančių aštuonis šimtus septyniasdešimt devynis. Šis skaičius yra labai netikslus nes remiasi tik nedidele dalimi medžiotojų ir žvejų. Tačiau numanau, kad ir trylika tūkstančių pažeidimų yra per mažas skaičius, kad atspindėtų visą situaciją, mat apklausoje dalyvavę respondentai galėjo nenorėti atskleisti visiškai tikslios informacijos apie brakonieravimus, taip pat nereikėtų pamiršti, kad apklausoje daugiausiai dalyvavo išsilavinę miestų gyventojai kas sudaro mažąją dalį visų sulaikomų pažeidėjų medžioklės ir žvejybos srityse.

Taip pat klausimyne buvo užduotas klausimas, ar esate siūlęs ir davęs kyšį aplinkos apsaugos inspektoriui. Šiuo klausimu respondentai buvo labai neaktyvūs vos vienas eksponentas prisipažino siūlęs kyšį aplinkosaugos inspektoriui bei vienas respondentas prisipažino, jog yra davęs kyšį. Iš tokių rezultatų galima teigti, kad nėra populiari siūlyti kyšius už žvejybos ir medžioklės pažeidimus bei nėra problemos su inspektorių kyšininkavimu. Tačiau tai labai asmenišką klausimą ir galbūt nemažai respondentų tiesiog nenorėdami prisipažinti į klausimą atsakė neigiamai. Kita vertus neretai žiniasklaidoje ir kituose visuomenės informavimo sektoriuose nuskamba informacija apie aplinkosaugininkų kyšininkavimą, tačiau dažniais atvejais ši informacija nepasitvirtina arba pasibaigia vienetiniu pasisakymu ir viskas nurimsta. Dažniau su problemom susiduriama kai inspektoriai nesiima atitinkamų veiksmų pažeidėjams drausminti ir yra kaltinami neveiklumu, bet tai jau ne kyšio ėmimas, o neveiklumą gali įtakoti ir kitos priežastys tokios kaip giminingi ryšiai su pažeidėjais, prastas pareigūnų motyvavimas ar tiesiog jų trūkumas.

26 pav. Susidūrimas su brakonieriaivimu

Dvidešimt šeštame paveiksle pavaizduota žvejų mėgėjų ir medžiotojų susidūrimo su brakonieriaivimu problematika. Net septyniasdešimt penki procentai respondentų buvo vienaip ar kitaip susidūrę su brakonieriaivimu. Keturiasdešimt du procentai respondentų yra matę brakonieriaivimo įrankius vandens telkiniuose, medžioklės plotuose, o trisdešimt trys procentai matė aiškiai brakonieriaujančius asmenis. Tai tikrai baugūs skaičiai tik vienas ketvirtadalis žvejojančių ir medžiojančių asmenų niekuomet nebuvo iš arti susidūręs su brakonieriaivimo problemomis. Tai tik įrodo, medžioklės ir žvejybos pažeidimai yra opi problema Lietuvoje ir jų mastas yra tikrai didelis. Viena iš šio tyrimo rezultatų matome kad net trisdešimt septyni procentai respondentų yra bent kartą pažeidę medžioklės ar žūklės taisykles, nepaisant to, kad dauguma respondentų yra išsilavinę jauni piliečiai, kurie atvirkščiai turėtų suprasti darnios žūklės ir medžioklės naudą, bei kitaip mąstyti apie laiką praleidžiamą žūklėje ir medžioklėje, juk šiuo metu dauguma žvejų ir medžiotojų sutinka, kad medžiojimas, žvejyba jau nebėra kaip maisto ištekliaus šaltinis, atvirkščiai šiuo metu tai daugiau nepigi pramoga ir laisvalaikio praleidimo forma. Kol to neįsivins kiekvienas medžiotojas ir žvejys turėsime nemažai problemų su medžioklės ir žūklės pažeidimais todėl reikia imtis kompleksinių priemonių pažeidėjų gaudymui, pažeidimų išaiškinimui, visuomenės švietimui.

27 pav. Veiksmai susidūrus su brakonieriavimu

Dvidešimt septintame paveiksle pavaizduota kaip elgiasi respondentai radę neteisėtus žvejybos įrankius vandens telkiniuose ir medžioklės plotuose. Didžioji dalis respondentų pamatę brakonieriavimo veiksmus apie tai pranešė aplinkos apsaugos inspektoriams taip pasielgusių buvo net keturiasdešimt šeši procentai. Kita nemaža dalis respondentų, kurių buvo trisdešimt šeši procentai radę brakonieriavimo įrankius juos sugadino ir palikę toje pačioje vietoje pasišalino. Septyni procentai apklaustųjų savo ruožtu nusprendė pamokyti brakonierius juos sudrausminant, o po penkis procentus apklaustųjų atitinkamai radę brakonieriavimo įrankius pasisavino laimikį kita tokia pat dalis pasisavino tiek laimikį tiek brakonieriavimo įrankius.

Iš apklausos duomenų matome, kad didžioji medžiotojų ir žvejų dalis priešinasi brakonieriavimui ir bando tiesiogiai ar netiesiogiai paveikti brakonierius, sugadinant jų įrangą, sudrausminant arba apie neteisėtą veiklą pranešant valstybinėms institucijoms. Tačiau apklausoje matomos tendencijos, kad nepaisant pačių respondentų nusižengimo žūklės ar medžioklės taisyklėms jie kovoja ir bando sudrausminti kitus pažeidėjus. Taip pat apklausoje buvo atsiradusių ir ne ypač žvejo ir medžiotojo vardą pateisinančių piliečių, kurie nepaisant jau brakonierių neteisėtų veiksmų patys elgiasi dar blogiau pasisavindami brakonierių laimikį ar net ir brakonierių žūklės įrankius su laimikiu. Manau taip elgiasi tie respondentai, kurie patys yra linkę pažeisti žūklės ir medžioklės taisykles.

Atliktas tyrimas parodė, kad įvairiuose visuomenės sluoksniuose atsiranda asmenų linkusių pažeisti medžioklės ir žūklės taisyklės, tačiau didžioji dalis vertina žūklės ir medžioklės išteklius bei juos saugo bei gerbia žūklės ir medžioklės taisyklės jų laikydamiesi. Taip pat atskleidžia kai kurias problemas žūklės ir medžioklės išteklių administravimo klausimais, įstatyminių aktų painumą bei visuomenės informavimo trūkumus šioje srityje. Tyrimo metu atsiskleidė nepakankama aplinkosaugos pareigūnų kontrolė gyvosios gamtos išteklių apsaugoje ir pačių inspektorių trūkumas. Tyrime labai stipriai atsiskleidė žūklės populiarumas medžioklės atžvilgiu, kuomet žvejojančių asmenų tyrime dalyvavo tris kart daugiau nei medžiotojų todėl ir visa tyrimo eiga, analizė labiau buvo sukoncentruota į mėgėjų žūklės problemas.

4.3 Vertinimas remiantis stiprybių, silpnybių, grėsmių, galimybių analize (SSGG)

Siekiant išsiaiškinti jautriausias vietas žvejybos ir medžioklės administravimo klausimais buvo parengta SSGG analizė. Stiprybės, tai šiuo metu stipriosios valdymo pusės, silpnybės tai silpnosios administravimo pusės, kurias reikėtų tobulinti, galimybės tai tobulinimo aspektas, kokiais principais gali būti tobulinamas žūklės ir medžioklės administravimas bei grėsmės tai potencialiai nenaudingos sąlygos.

Stiprybės:

- ❖ Sukurta plati ir tvirta teisinė bazė medžioklės ir žūklės srityje su aiškiomis institucijų veiklos kryptimis, bei aiškiomis žūklės ir medžioklės veiklų draudimų nuostatomis
- ❖ Sukurtos medžioklės ir žvejybos mokslinių tyrimų bazės ir metodikos kurios įteisintos pagrindiniuose teisės aktuose, bei nustatyti terminai kuriais privaloma atlikti mokslinius tyrimus siekiant reguliuoti išteklių populiaciją ir apsaugą.
- ❖ Sukurta moderni leidimų išdavimo sistema, kuri palengvina ir supaprastina žūklės leidimų išdavimo bei dokumentų pateikimo tvarką.

Silpnybės:

- ❖ Nepakankamas žmogiškųjų išteklių kiekis gyvosios gamtos apsaugos valdyme.
- ❖ Prastas visuomenės, o ypač žvejų mėgėjų švietimas naujausių gamtos apsaugos tendencijų klausimais bei informacijos trūkumas apie teisės aktų pakeitimus
- ❖ Sukurta tačiau prastai administruojama ir nevystoma aplinkosauginių leidimų išdavimo elektroninė sistema „Alis“

Galimybės:

- ❖ Stipriau įtraukti visuomenę, žvejus mėgėjus, medžiotojus į gyvosios gamtos apsaugos valdymą.
- ❖ Didinti gyvosios gamtos inspektorių gretas ir didinti jų motyvavimą finansiniu požiūriu įvedant motyvacines užmokesčio už gerai atliktą darbą sistemas
- ❖ Visuomet yra galimybė taisyti galiojančius teisės aktus taip, kad pažeidimų atvejais būtų panaikinamas baudmės neišvengiamumo principas

Grėsmės:

- ❖ Toliau dirbant tik baudų didinimo klausimais kyla grėsmė, kad didės piktybinių žūklės ir medžioklės pažeidėjų iš kurių nebus įmanoma išsireikalausiti išrašomų baudų už pažeidimus dėl jų turto persikirstymo, arba jo neturėjimo.
- ❖ Per mažas aplinkosaugos pareigūnų kiekis nesugebės užtikrinti aktyvios ir produktyvios žūklės ir medžioklės išteklių kontrolės.
- ❖ Netobulinant aplinkosauginio švietimo srities galime tikėtis didėsančio pažeidimų kiekio ir tolesnio išteklių alinimo veiksmų.

IŠVADOS

1. Nepaisant aktyvios veiklos žūklės ir medžioklės kontrolės sistemoje, pažeidimų skaičius ryškiai nemažėjo pastaraisiais metais, nebent galima išskirti tik 2011m., kuomet buvo pakelti administracinių nuobaudų dydžiai už tokio tipo pažeidimus, tačiau vėliau pažeidimų skaičius vėl pradėjo augti. Todėl reiktų ir toliau adekvačiai didinti nuobaudas už žūklės ir medžioklės pažeidimus įvesti kompleksines priemones žūklės ir medžioklės pažeidimų išaiškinimui ir paprastinti pažeidimų išaiškinimo tvarką suteikiant daugiau galių žvejams ir medžiotojams.
2. Eilė metų su mėgėjų žvejyba susijusių pažeidimų fiksuojama daugiausiai, tačiau nesiimama jokių papildomų priemonių kovai su pažeidimų mažinimu apart baudų už tokius pažeidimus didinimo ir bandymų aktyvinti kontrolę. Baudų didinimas tik laikinai sumažina problemą paskui apsipratus su baudomis pažeidimų skaičius kyla, taip pat išradingumo dėka pažeidėjai imasi papildomų atsargumo priemonių, kad būtų nesugauti nusikaltimo vietoje. Kontrolė aktyvinama neetatinių pareigūnų skaičiaus didinimo principu. Šie pareigūnai negali veikti savarankiškai jie tik kaip pagalbinis organas etatiniams gyvosios gamtos aplinkosaugos inspektoriams, todėl manau būtų tikslinga didinti etatinių pareigūnų skaičių.
3. Tyrimo metu, buvo pastebėta ir nepakankama naujai įžuvinamų tvenkinių apsauga. Jei dokumentaliai nurodoma, kad naujai įžuvinamas vandens telkinys pirmosiomis dienomis prižiūrimas aktyviau, tačiau dėl inspektorių darbų gausos ir prasto darbų paskirstymo, nėra spėjama aktyviai sukontroliuoti tokių vandens telkinių.
4. Pastebimas prastas aplinkosauginis švietimas žūklės ir medžioklės srityje. Pagrindiniai išteklių naudotojai savarankiškai domisi naujais teisės aktų pakeitimais stebėdami teisės aktų duomenų bazes. Būtų tikslinga įsteigti vieną duomenų bazę ir informacinį leidinį, portalą kuriame būtų skelbiami naujausi teisės aktai, pakeitimai, tendencijos gyvosios gamtos aplinkosauginiais klausimais, bei būtų galimybė patiems veiklos vykdytojams teikti pasiūlymus šios srities aplinkosauginių klausimų sprendimui.
5. Apklausos duomenimis žvejai ir medžiotojai sutiktų su medžiotojus ir žvejus vienijančios institucijos steigimu, kuri dirbtų tolygiai su medžiotojų ir žvejų draugija, bendradarbiaujant valstybinėse institucijose atstovautų žvejų ir medžiotojų interesus, dirbtų aplinkosauginio švietimo srityje, vykdytų tyrimus bei organizuotų įvairius renginius susijusius su darniu gyvosios gamtos išteklių naudojimu.
6. Dėl neefektyvaus medžioklės ir žvejybos valdymo didėja priešpriešos tiek tarp visuomenės ir medžiotojų, tiek tarp žvejų mėgėjų ir žvejų verslininkų. Nesant aiškioms politikos kryptims bei

kryptingam šių išteklių reguliavimui kuomet išteklių gausa akivaizdžiai mažėja ypatingai, žvejybos srityje, dėl nepakankamai efektyvios vandens telkinių priežiūros žvejai mėgėjai kaltina žvejus verslininkus, o verslininkai mėgėjus dėl išteklių gausos mažėjimo ir jų naikinimo. Nors ištis didžiausią įtaką tokiai situacijai daro brakonieravimas su kuriuo reikia dirbti pirmiausia. Tuo tarpu medžioklės sferoje matomos priešpriešos tarp medžiotojų klubų bei visuomenę vienijančių organizacijų. Kuomet visuomenė kaltina medžiotojus, kaip gyvūnijos naikintojus, nors ji ir nemato kaip kitaip būtų galima reguliuoti ekologinę žvėrių pusiausvyrą bei kaip į biudžetą pritraukti nors ir nedidelių bet papildomų finansinių išteklių. Aštrėja diskusijos tarp miškų savininkų ir medžiotojų, o aplinkos ministerija ir aukščiausiasis įstatymų leidybos organas jau daugiau kaip aštuoneri metai nesugeba priimti naujo medžioklės įstatymo, kuris galėtų nuraminti šias diskusijas.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant optimizuoti elektroninės aplinkosauginių leidimų informacinės sistemos veiklą (ALIS) aplinkos ministerijai rekomenduojama plėtoti jos populiarinimą, lengvinti jos prieinamumą internetinėje erdvėje išsprendžiant problemas, kuomet šią sistemą galima rasti netiesiogiai paieškos naršyklėse. Sistema veiktų aktyviau jei suvedant pagrindini trumpinį ar pagrindinius žodžius paieškos rezultatuose pagrindinis [www.alis.am .lt](http://www.alis.am.lt) puslapis būtų aukščiausiose pozicijose.
2. Siekiant gerinti žūklės ir medžioklės išteklių valdymą ir darnų šių išteklių vartojimą aplinkos ministerijai rekomenduojama nustatyti ir laikytis politikos ir veiklos vientisumo principus, sukurti mėgėjiškos žūklės bei medžioklės galimybių studijas, kuriose atsispindėtų galimybių vertinimas ir tolimesnės veiklos strategijos modelis, pasisemiant gerąsias patirtis iš Europos sąjungos partnerių kuriuose šios veiklos administruojamos geriausiai.
3. Aplinkos ministerijai ir regionų aplinkos apsaugos departamentams rekomenduojama didinti etatinių aplinkos apsaugos inspektorių žmogiškuosius išteklius, bei sukurti finansinę motyvavimo sistemą pareigūnams. Gali būti naudojamas panašus modelis, kurį šiuo metu dažnai naudoja prekybos sistemos darbuotojų motyvacijai. Nustačius minimalius planus, o viršijus planus už atitinkamus pažeidimų išaiškinimus, aplinkosaugos kontrolės pareigūnams būtų suteikiami skatinamieji priedai už gerai atliktą darbą.
4. Siekiant skatinti žvejų ir medžiotojų savimonę ir švietimą, Aplinkos apsaugos agentūrai rekomenduojama įkurti duomenų bazę, informacinį portalą ar leidinį kuriame suprantamai eiliniam vartotojui atsispindėtų naujausi teisės aktų pakeitimai, veiklos strategijos, būtų aptariamose geriausios patirtys tiek Lietuvos, tiek kaimyninių šalių žūklės ir medžioklės išteklių administravimo veikloje, valstybinių institucijų susijusių su gyvosios gamtos išteklių valdymu kontaktai, skatinimai dalyvauti aplinkosauginėje veikloje bei darnios medžioklės ir žūklės išteklių naudojimo būdai.
5. Siekiant medžiotojų ir žvejų bendradarbiavimo ir jų interesų gynimo valstybinėse institucijose taip pat plačiosios visuomenės švietimo gerinimui, aplinkos ministerijos iniciatyva rekomenduotina įkurti instituciją vienijančią žvejus ir medžiotojus. Juridinis objektas aktyviai dirbtų ir darnios žūklės ir medžioklės klausimais organizuotų renginius, užsiimtų švietėjiška visuomenės veikla, skatintų bendradarbiavimą su valstybinėmis aplinkosaugos kontrolės institucijomis ir vienytų jau esamus klubus ir būrelius.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Medžiojamųjų gyvūnų gausos reguliavimo teritorijose, Kuriose medžioti draudžiama, tvarkos aprašas // Valstybės žinios. 2009 Nr. 42-1626
2. Medžioklės įstatymas//Valstybės žinios. 2002 Nr.65-2634
3. Miškų įstatymas//Valstybės žinios. 1994 Nr.96-1872
4. Laukinės gyvūnijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997 Nr.108-2726
5. Medžioklės Lietuvos respublikos teritorijoje taisyklės // Valstybės žinios 2000m. Nr. 32-905
6. Laukinės gyvūnijos įstatymas//Valstybės žinios. 1997 Nr.108-2726
7. Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymas//Valstybės žinios. 2001 Nr.110-3988
8. Lietuvos respublikos žuvininkystės įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 73-2527
9. Verslinės žvejybos Lietuvos žuvininkystės vidaus vandens telkiniuose taisyklės // 2005m. Nr. D1 – 267.
10. Įsakymas dėl verslinės žvejybos leidimų vidaus vandens telkiniuose išdavimo tvarkos aprašo verslinės žvejybos leidimo blanko formos ir reikalavimų verslinės žvejybos leidimų blankų spausdinimui patvirtinimo // 2006m Nr. Nr. D1-205
11. Lietuvos respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas//Valstybės žinios. 2004m., Nr. 118-4395
12. Mėgėjų žvejybos vidaus vandenyse taisyklės // Valstybės žinios 2013m. Nr. 4-127
13. Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas Dėl mėgėjų žvejybos vidaus telkiniuose patvirtinimo// 2013m. Nr. D1 – 14
14. Specialiosios žvejybos vidaus vandenyse tvarkos aprašas // Valstybės žinios 2009m. Nr. 74-3031
15. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl padarytos žalos žuvų ištekliais baziniai įkainiai“// 2009 m. Nr. D1-280
16. Duomenų pateikimo medžiotojų sąvadui ir sąvade sukaupotos informacijos teikimo kitoms institucijoms tvarka // 2003 m. Nr. 609
17. Leidimų naudoti žvejybos plotus išdavimo ir panaikinimo tvarkos aprašas // Valstybės žinios, 2013m. Nr. 2-49
18. Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2001 Nr.110-3988
19. Lietuvos respublikos aplinkos ministro įsakymas, Dėl žuvų išteklių tyrimų metodikos patvirtinimo // 2005m. Nr. D1 – 501
20. Lietuvos respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // 1985m. Valstybės žinios Nr.1-1

21. Lietuvos respublikos konstitucinis teismo nutarimas dėl Lietuvos respublikos medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 8 straipsnio 1, 9, 10 dalių, 13 straipsnio 2 dalies, 18 straipsnio 7 dalies ir 22 straipsnio 3, 6, 7 dalių atitikties Lietuvos respublikos konstitucijai 2005 m.
22. Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos tarpinis vertinimas Europos regioninės politikos institutas 2011m.
23. Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos respublikos žemės ūkio ministerijos, metinė ataskaita „Informacija apie 2013 metų žuvininkystės sektoriaus būklę“
24. Lietuvos medžiotojų žvejų draugija, Įstatai 2011 m. gegužės 3 d.
25. Baltrėnas P., Butkus D., Oškinis V., Vasarevičius S., Zigmontienė A. Aplinkos apsauga. Vilnius: Technika. 2008m.
26. Domarkas A. Žvejybinio ir mėgėjiškos žūklės turizmo plėtros perspektyvos. Žuvininkystė Lietuvoje VI. Vilnius: Lietuvos hidrobiologų draugija. Žemės ūkio ministerijos Žuvininkystės departamentas. Ekologijos institutas, 2006m.
27. Kesminas V. Žuvų ir vėžių išteklių atkūrimo valstybinės reikšmės vandens telkiniuose, 2006-2010 metais programos parengimas. Ataskaita 2005. Vilnius: Aplinkos ministerija, 2005.m.
28. Milerienė Dr. Lašišinių žuvų išteklių atkūrimas ir apsauga dalyvaujant vietos gyventojams Žuvininkystė Lietuvoje VI. Vilnius: Lietuvos hidrobiologų draugija. Žemės ūkio ministerijos Žuvininkystės departamentas. Ekologijos institutas, 2006m.
29. De Stefano L. Facing the water framework directive challenges: A Baseline of Stakeholder Participation in the European Union. Journal of Environmental Management (91), 2010.
30. Kontautas A., Bukelskis E., Virbickas T., Matiukas K., Ruginis T., Samuilovienė A. Informacijos mėgėjiškos žūklės plėtros strategijai parengti surinkimas. – Klaipėda: Klaipėdos universitetas. Baltijos pajūrio aplinkos tyrimų ir planavimo institutas, 2007m.
31. V. Žiliukas., V.Žiliukienė Žuvų bendrijų struktūra ir gausumas įvairiuose Lietuvos ežeruose Žuvininkystė Lietuvoje VI. – Vilnius: Lietuvos hidrobiologų draugija. Žemės ūkio ministerijos Žuvininkystės departamentas. Ekologijos institutas, 2006m
32. Vaikutis. V. ir kiti., Lietuvos žuvininkystė. Dokumentai, faktai, skaičiai. Vilnius 2009m.
33. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Lucilijus, 2005 m.
34. Arina Motova, Gediminas Radzevičius Atsinaujinančių žuvų resursų žvejybos teisių valdymas ir Lietuvos poreikiai. Scientific journal 2013 Vol. 35. Nr. 1 ISSN 1822-6760.
35. Valstybinio audito ataskaita ar užtikrinamas žuvų išteklių atkūrimas ir apsauga vidaus vandenyse 2012 m. Nr. VA-P-60-9-8

36. Venckus Z. Aplinkos apsaugos politika ir teisė. Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2008.
37. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/Omrade0.asp?SubjectCode=S3&ShowNews=OFF&PLanguage=0> ; prieiga 2013.03.27
38. <http://web.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=11777&PHPSESSID=twmjcuixideyz> ; prieiga 2013.03.26
39. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:LT:PDF> prieiga 2013.03.25
40. http://www.zmare.lt/lt/asociacijos_programa2/; prieiga 2013.03.26
41. <http://web.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8751&PHPSESSID=0d32faf61e19fb308622596ed612ccf3> ; prieiga 2013.03.27
42. www.grynas.delfi.lt prieiga 03.23
43. <http://www.medziokles.lt/medziokles-istorija-ir-tradicijos.html> ; prieiga 03.21

SANTRAUKA

Baigiamajame magistriniame darbe „Medžioklė ir žvejybos išteklių apsaugos ir valdymo vertinimas“ buvo išsikeltas tikslas išanalizuoti ir įvertinti medžioklės ir žvejybos išteklių apsaugą bei valdymą. Darbe nagrinėjamos šiuo metų aktualiausios problemos bei gerosios patirtys, savybės teisės aktai žūklės ir medžioklės srityse. Atskleidžiami gyvosios gamtos kontrolės trūkumai. Kad nustatyti visuomenės, žvejų mėgėjų ir medžiotojų požiūrį į dabartinę valdymo sistemą buvo atlikta visuomenės apklausa, kurioje dalyvavo per septyniasdešimt žvejų mėgėjų ir medžiotojų. Darbo eigoje be tyrimo buvo analizuojama su žūklės ir medžioklės sritimi susijusi mokslinė literatūra, regionų aplinkos apsaugos departamentų veiklos ataskaitos, įstatyminiai aktai, valstybinių auditų ataskaitos.

Darbas susideda iš, keturių pagrindinių skyrių, išvadų ir rekomendacijų. Iš principo darbą galima suskirstyti į dvi dalis pirmoji supažindina su medžioklės ir žūklės istorija, šiuo metu galiojančiomis tendencijomis, teisės aktais, atliekamais išteklių tyrimais ir jų reglamentavimu. Antroji darbo dalis atkleidžia žūklės ir medžioklės valdymo ir administravimo trūkumus, žvejų mėgėjų ir medžiotojų nuomonę bei pasiūlymus apie šios srities valdymo klausimus ir analizuojamos medžioklės ir žvejybos kartinės problemos.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad iškelta hipotezė „medžioklės ir žvejybos išteklių valdymas yra neefektyvus“ iš esmės yra teisinga. Nustatyti trūkumai medžioklės ir žvejybos valdymo, priežiūros ir administravimo sistemose įrodo valdymo efektyvumo problemas. Darbe padarytos išvados ir pateiktos rekomendacijos institucijoms, kurios yra atsakingos už žūklės ir medžioklės išteklių administravimą, valdymo politiką ir priežiūrą. Išvados apibendrina pagrindines tyrime atskleistą problemas, kurias įvardija medžioklės ir žūklės išteklių naudotojai, bei šiuos išteklius administruojančios institucijos.

Darbas turėtų būti aktualus meškeriojams, medžiotojams, išteklius valdantiems, administruojantiems ir priežiūra užsiimantiems aplinkos apsaugos specialistams.

SUMMARY

In the master thesis “Hunting and fishing recourses security and management evaluation” was elevated the aim to analyze and evaluate security and management of hunting and fishing recourses. In the work analyzing the most topical problems and bests experiences, internals and legislations in the hunting and fishing areas. In the this work reveals disadvantages in the control mechanism of natural nature. For determination opinion of public, fishers and hunters attitudes in fishing and hunting system of management was done public survey in which participated more than seventy people who fishing or hunting. In the process of work was analyzed scientific literature, EPA reports about their job, legislation acts, reports of audits which is related with fishing and hunting sphere.

Work consists with four basic topics, conclusions and recommendations. In principal this work could be split in two parts from which firs part speaks about hunting and fishing history, tendencies of our days, legislation acts, researches of resources and regulations. The second part of this work reveals disadvantages in fishing and hunting are which consists with management and regulations, fishers and hunters opinion and offers about this field of management. Also in this work was analyzed biggest problems hunting and fishing field.

After research was approved the hypothesis “management of hunting and fishing recourses in not effective”. Disadvantages was identified in fishing and hunting surveillance and in administration systems which shows that management in this are not effective. In this work was made conclusions and recommendations was presented for institutions which is working with hunting and fishing recourse administration, management, regulation and political problems. The conclusions summarizes problems which was found in the process of research and which fishers and hunters billed.

Work could be actual for fishers, hunters and for institutions which works with hunting and fishing recourses in such cases as regulation, administration, management and specialists of EPA.